

Jaarstukken 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Samenvatting	6
Jaarstukken op hoofdlijnen	10
Jaarverslag	14
Programma Waterveiligheid	15
Programma Watersysteem	22
Reguleren van watertekort en wateroverlast	23
Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater	28
Vervullen van de maatschappelijke functie	31
Programma Waterketen	37
Afname- en transport	37
Zuivering	39
Slibverwerking	42
Programma Bestuur en organisatie	44
Strategie en omgeving	45
Assetmanagement	53
Bedrijfsvoering	56
Overzicht dekkingsmiddelen	62
Onvoorzien	64
Realisatie van de belastingopbrengsten	65
Criteria, grondslagen en kwijtscheldingsbeleid	65
Watersysteembeheer	66
Zuiveringsbeheer	67
Paragrafen	68
Uiteenzetting van de financiële positie	68
Incidentele baten en lasten	79
Paragraaf Assetmanagement	79
Paragraaf bedrijfsvoering	88
Verbonden partijen	94
Openbaarheidsparagraaf	103
Jaarrekening 2025	106
Jaarrekening - Overzicht van baten en lasten	107
Jaarrekening - Overzicht gerealiseerde investeringen	117
Jaarrekening - Balans per 31-12-2025	124
Toelichting op balans - Activa	127
Toelichting op balans - Passiva	130
Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording	136
Jaarrekening - Overige gegevens	138
Accountantsverklaring	138
Wet Normering Topinkomens (WNT)	138

Te bestemmen resultaat	139
Bijlagen	141
Staat van baten en lasten naar kostensoort	141
Staat van Materiële vaste activa	142
Definities beleidsproducten	147
Lijst met afkortingen	148

Samenvatting

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2025 van Wetterskip Fryslân. Met dit verslag leggen wij verantwoording af over het beleid en de uitvoering daarvan in een jaar waarin de opgaven voor waterbeheer onverminderd groot waren. Klimaatverandering, druk op de ruimte, strengere milieudoelen en maatschappelijke verwachtingen vragen om scherpe keuzes, zorgvuldige uitvoering en nauwe samenwerking met onze partners en de mienskip. In 2025 hebben wij hier met volle inzet aan gewerkt.

Programma Waterveiligheid

Waterveiligheid blijft onze primaire verantwoordelijkheid. In 2025 zijn onze dijken en keringen goed voorbereid het stormseizoen ingegaan. Onderhoudswerkzaamheden zijn tijdig uitgevoerd, sluitingsprotocollen getest en calamiteitenvorbereiding op orde gebracht. Daarnaast is voortgang geboekt in de beoordeling van primaire en regionale keringen en zijn belangrijke stappen gezet in het versterken van zeedijken en boezemkeringen. Grote projecten, zoals langs de Waddenzeekust en op Schiermonnikoog, vragen om een zorgvuldige afweging van veiligheid, natuur en omgeving. Hoewel niet alles zonder vertraging verloopt, is de aanpak robuust en bestuurlijk goed geborgd. Ook het herstelprogramma regionale keringen ligt op schema, waarmee we werken aan een blijvend veilige leefomgeving.

Programma Watersysteem

We werken aan een klimaatbestendig en robuust watersysteem. Het reguleren van watertekort en wateroverlast stond daarbij centraal. In natte en droge perioden is actief gestuurd op peilbeheer, waterberging en doorstroming. Er zijn maatregelen uitgevoerd om meer water vast te houden in veen-, zand- en kleigebieden en zijn doorgedaan met het optimaliseren van het boezemsysteem. Projecten voor waterberging, zoals in natuurgebieden, dragen bij aan het verminderen van piekbelasting en het vergroten van de veerkracht van het systeem. Tegelijkertijd is gewerkt aan het actualiseren en voorbereiden van peilbesluiten en het onderhouden en vernieuwen van gemalen, stuwen en watergangen. Het gebiedsgericht werken heeft verder vorm gekregen, waarbij we samen met provincies, gemeenten, landbouw en natuur zoeken naar oplossingen die passen bij de kenmerken van elk gebied.

Schoon water is een kernopgave. In 2025 hebben wij verder gewerkt aan de uitvoering van maatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water. Natuurvriendelijke oevers zijn aangelegd, watergangen ecologisch beheerd en maatregelen genomen om verontreinigingen aan de bron te beperken. Ook voor wateren die niet onder de Kaderrichtlijn vallen, is samen met de provincie een gerichte aanpak ontwikkeld en toegepast. Monitoring van waterkwaliteit is uitgebreid en vormt een steeds belangrijkere basis voor sturing en verantwoording. Daarnaast is aandacht besteed aan zwemwaterkwaliteit en aan de preventie van invasieve exotische soorten die een bedreiging vormen voor ecologie en waterbeheer.

Programma Waterketen

De waterketen vormt een essentiële schakel in het beschermen van de volksgezondheid, het milieu en de kwaliteit van het oppervlaktewater. De afname en het transport van afvalwater zijn in 2025 zorgvuldig beheerd, waarbij continu is gewerkt aan het in stand houden en verbeteren van het leidingnetwerk en de bijbehorende assets. Door preventief onderhoud, monitoring en tijdige ingrepen is de bedrijfszekerheid van het systeem geborgd, ook bij piekbelasting als gevolg van hevige neerslag.

Binnen de zuivering lag de focus op het optimaliseren van de prestaties van onze rioolwaterzuiveringsinstallaties. We hebben gewerkt aan het verder verbeteren van het zuiveringsrendement, mede in het licht van strengere eisen vanuit de Kaderrichtlijn Water en de toenemende aandacht voor nieuwe en zeer zorgwekkende stoffen. Ook in de slibverwerking zijn stappen gezet richting een robuuste en duurzame keten. De opening van de SOI in Heerenveen is daar een goed voorbeeld van. We hebben ingezet op een stabiele verwerking van slib, met aandacht voor continuïteit, milieu impact en toekomstige ontwikkelingen. Duurzaamheid en energie blijven belangrijke thema's binnen de waterketen. In 2025 is verder gewerkt aan energiebesparing, het benutten van reststromen en het verminderen van de ecologische voetafdruk van onze installaties. Daarmee draagt de waterketen niet alleen bij aan schoon water, maar ook aan bredere maatschappelijke doelen op het gebied van klimaat en circulariteit.

Programma Bestuur en Organisatie

De activiteiten in het programma Bestuur en Organisatie ondersteunen alle primaire taken van Wetterskip Fryslân en vormt daarmee de basis voor een effectieve, betrouwbare en toekomstgerichte uitvoering van ons werk. Binnen de bedrijfsvoering is aandacht besteed aan het verbeteren van processen, assetmanagement, digitalisering en informatievoorziening. We hebben stappen gezet in het versterken van datagedreven werken, zodat besluiten steeds meer worden genomen op basis van actuele en betrouwbare informatie. Ook is geïnvesteerd in het verder professionaliseren van ondersteunende functies zoals HR, ICT, inkoop en juridische ondersteuning. Organisatieontwikkeling en medewerkers stonden eveneens centraal. In 2025 is verder gebouwd aan een organisatieaanpassing die toegerust is op de opgaven van vandaag en morgen. In een arbeidsmarkt die onder druk staat, is ingezet op het behouden en ontwikkelen van kennis en expertise. Er is aandacht geweest voor veilig en gezond werken, leiderschap en samenwerking binnen de organisatie. Daarmee werken we aan een sterke en betrokken organisatiecultuur, die nodig is om onze maatschappelijke opgaven waar te maken. Dat doen we niet alleen. Ook in 2025 hebben we actief deelgenomen aan regionale en landelijke overleggen en samenwerkingsverbanden, waarbij water en bodem steeds nadrukkelijker richtinggevend zijn voor ruimtelijke keuzes. Ook is gewerkt aan het verder ontwikkelen van omgevingsgericht werken, met meer aandacht voor participatie, samenwerking en duidelijke rolverdeling met partners.

Tot slot

Bij het opmaken van de balans is de conclusie dat het is gelukt om zorgvuldig met de middelen om te gaan en zijn we ruim binnen de kaders van de begroting gebleven. We sloten 2025 af met een resultaat van € 11 miljoen. Terugkijkend constateren wij dat veel is gerealiseerd in een complex en dynamisch speelveld. Niet alle opgaven zijn afgerond, maar de ingezette koers is duidelijk en solide. Bekijk ook de [jaarvideo](#) over wat we hebben bereikt in 2025.

Luzette Kroon, *dijkgraaf*

Joost de Ruig, *secretaris-directeur*

Gearfetting

Foar jo lizze de jierstikken 2025 fan Wetterskip Fryslân. Mei dit ferslach lizze wy ferantwurdig ôf oer it belied en de útfiering dêrfan yn in jier dêr't de opjeften foar wetterbehear ûnfermindere grut wiene. Klimaatferoaring, druk op de romte, strangere miljeudoelen en maatskiplike ferwachtingen freegje om skerpe karren, soarchfâldige útfiering en nauwe gearwurking mei ús partners en de mienskip. Yn 2025 hawwe wy hjir mei folle ynset oan wurke.

Programma Wetterfeiligens

Wetterfeiligens bliuwt ús primêre ferantwurdlikens. Yn 2025 binne ús diken en kearingen goed taret it stoarmseizoen yngien. Underhâldswurk is op tiid útfierd, slútprotokollen binne test en de rampenfoarrieding is op oarder brocht. Dêrneist is foarútgong boekt yn de beoardieling fan primêre en regionale kearingen en binne wichtige stappen set yn it fersterkjen fan seediken en boezemkearingen. Grutte projekten, lykas lâns de Waadseekust en op Skiermûntseach, freegje om in soarchfâldige ôfweaging fan feiligens, natuer en omjouwing. Hoewol't net alles sûnder fertraging ferrint, is de oanpak robúst en bestjoerlik goed beboarge. Ek it herstelprogramma regionale kearingen leit op skema, wêrmei't wy wurkje oan in bliuwend feilige leefomjouwing. Dêrneist hawwe wy stilstien by de 'fergetten wettersneedramp' fan 1825.

Programma Wettersysteem

Wy wurkje oan in klimaatbestindich en robúst wettersysteem. It regeljen fan wettertekoart en wetteroerlêst stie dêrby sintraal. Yn wiete en drûge perioaden is aktyf stjoerd op peilbehear, wetterberging en trochstreaming. Der binne maatregels útfierd om mear wetter fêst te hâlden yn fean-, sân- en klaaigebieten en wy binne trochgien mei it optimalisearjen fan it boezemsysteem. Projekten foar wetterberging, lykas yn de polder Himpensmar en natuergebieten, drage by oan it ferminderjen fan pykbelêsting en it fergrutsjen fan de fearkrêft fan it systeem. Tagelyk is wurke oan it aktualisearjen en tarieden fan peilbesluten en it ûnderhâlden en fernijen fan gemalen, stuwen en wettergongen. It gebietsgericht wurkjen hat fierder foarm krigen, wêrby't wy tegearre mei provinsjes, gemeenten, lânbou en natuer sykje nei oplossings dy't passe by de skaaimerken fan elk gebiet.

Skjin wetter is in kearnopjefte. Yn 2025 hawwe wy fierder wurke oan de útfiering fan maatregels yn it ramt fan de Kaderrjochtline Wetter. Natuerfreonlike iggen binne oanlein, wettergongen ekologysk beheard en maatregels nommen om fersmoarging by de boarne te beheinen. Ek foar wetters dy't net ûnder de Kaderrjochtline falle, is tegearre mei de provinsje in rjochte oanpak ûntwikkele en tapast. Monitoring fan wetterkwaliteit is útwreide en foarmet in hieltyd wichtiger basis foar stjoering en ferantwurding. Dêrneist is omtinken jûn oan swimwetterkwaliteit en oan de previnsje fan invasive eksoatyske soarten dy't in bedriging foarmje foar ekology en wetterbehear.

Programma Wetterkeatling

De wetterkeatling foarmet in essinsjele skeakel yn it beskermjen fan de folkssûnens, it miljeu en de kwaliteit fan it oerflakwetter. De ôfname en it transport fan ôffalwetter binne yn 2025 soarchfâldich beheard, wêrby't kontinu wurke is oan it yn stân hâlden en ferbetterjen fan it liedingnetwurk en de byhearrende assets. Troch previntyf ûnderhâld, monitoring en tiidige yngrepen is de bedriuwseiligens fan it systeem beboarge, ek by pykbelêsting as gefolch fan swiere delslach.

Binnen de suvering lei de fokus op it optimalisearjen fan de prestaasjes fan ús rioelwetter-suveringsynstallaasjes. Wy hawwe wurke oan it fierder ferbetterjen fan it suveringsrendemint, mei it each op strangere easken fanút de Kaderrjochtline Wetter en de tanimmende omtinken foar nije en tige soarchwekkende stoffen. Ek yn de slibferwurking binne stappen set rjochting in robúste en duorsume keatling. De iepening fan de SOI yn It Hearrenfean is dêr in goed foarbyld fan. Wy hawwe ynset op in stabile ferwurking fan slib, mei omtinken foar kontinuïteit, miljeu-ynfloed en takomstige ûntwikkelingen.

Duorsumens en enerzjy bliuwe wichtige tema's binnen de wetterkeatling. Yn 2025 is fierder wurke oan enerzjybesparing, it benutten fan reststreamen en it ferminderjen fan de ekologyske foetôfdruk fan ús ynstallaasjes. Dêrmei draacht de wetterkeatling net allinne by oan skjin wetter, mar ek oan bredere maatskiplike doelen op it mêd fan klimaat en sirkulariteit.

Programma Bestjoer en Organisaasje

De aktiviteiten yn it programma Bestjoer en Organisaasje stypje alle primêre taken fan Wetterskip Fryslân en foarmje dêrmei de basis foar in effektive, betroubere en takomstgerichte útfiering fan ús wurk. Binnen de bedriuwsfiering is omtinken jûn oan it ferbetterjen fan prosessen, assetmanagement, digitalisearring en ynformaasjefersoarging. Wy hawwe stappen set yn it fersterkjen fan datagedreaun wurkjen, sadat besluten hieltyd mear nommen wurde op basis fan aktuele en betroubere ynformaasje. Ek is ynvestearre yn it fierder profesjonalisearjen fan stypjende funksjes lykas HR, ICT, ynkeap en juridyske stipe. Organisaasjeûntwikkeling en meiwurkers stienen ek sintraal. Yn 2025 is fierder boud oan in organisaasje-oanpassing dy't taret is op de opjeften fan hjoed en moarn.

Yn in arbeidsmerk dy't ûnder druk stiet, is ynset op it behâlden en ûntwikkeljen fan kennis en ekspertize. Der is omtinken west foar feilich en sûn wurkjen, liederskip en gearwurking binnen de organisaasje. Dêrmei wurkje wy oan in sterke en belutsen organisaasjekultuer, dy't nedich is om ús maatskiplike opjeften wier te meitsjen. Dat dogge wy net allinne. Ek yn 2025 hawwe wy aktyf dielnommen oan regionale en lanlike oerlizzen en gearwurkingsferbannen, wêrby't wetter en boaiem hieltyd mear rjochtingjaand binne foar romtlike karren. Wy organisearren sels in Watertop en ferkiezingsdebat om it bewustwêzen by de lanlike polityk ûnder de oandacht te bringen. Ek is wurke oan it fierder ûntwikkeljen fan omjouwingsgericht wurkjen, mei mear omtinken foar partisipaasje, gearwurking en in dúdlike rolferdieling mei partners.

Ta beslút

By it opmeitsjen fan de balâns is de konklúzje dat it slagge is om soarchfâldich mei de middels om te gean en binne wy rom binnen de kaders fan de begutting bleaun. Wy hawwe 2025 ôfsletten mei in resultaat fan € 11 miljoen. Weromsjen konstatearje wy dat in soad realisearre is yn in kompleks en dynamysk spylfjild. Net alle opjeften binne ôfmakke, mar de ynsette koers is dúdlik en solide. Besjoch ek de [jierfideo](#) oer wat wy berikt hawwe yn 2025.

Luzette Kroon, dykgrevin

Joost de Ruig, sekretaris-direkteur

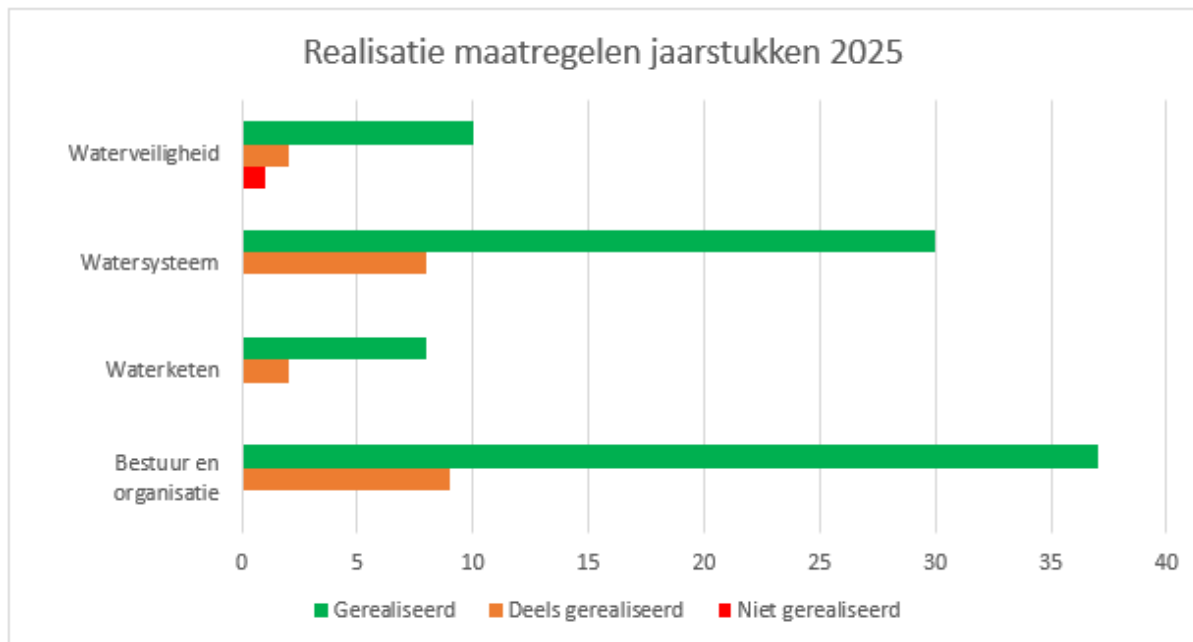
Jaarstukken op hoofdlijnen

Inleiding

Dit hoofdstuk geeft in het kort het financiële beeld over 2025 weer. Met deze jaarstukken leggen wij als dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over het gevoerde beleid en de bijbehorende baten en lasten. De jaarstukken zijn als een spiegel van de begroting 2025, zoals vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur op 19 november 2024. De jaarstukken zijn qua indeling gelijk aan de begroting. Daarbij zijn onder de doestelling "Wat wilden we bereiken?" de teksten vanuit de begroting overgenomen. Per doelstelling is aangegeven of de maatregel "Wat hebben we daarvoor gedaan?" is uitgevoerd volgens de doelstellingen die destijds in de begroting zijn vastgesteld. Via de voortgangsrapportages bent u gedurende 2025 steeds op de hoogte gehouden van de voortgang van onze doelstellingen.

Beleidsmaatregelen

De onderstaande tabel is de realisatie van de beleidsmaatregelen zoals deze in de begroting 2025 zijn opgenomen inzichtelijk gemaakt. Een nadere toelichting op de beleidsmaatregelen is in de afzonderlijke programma's opgenomen. In totaal hebben we 85 maatregelen van de 107 gerealiseerd (79%), 21 deels gerealiseerd en 1 (nog) niet gerealiseerd.

Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten over 2025 op programmaniveau ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025*	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
Programma Waterveiligheid	2.323	2.336	2.083
Programma Watersysteem	6.342	4.575	4.990
Programma Waterketen	4.272	3.446	2.928
Programma Bestuur en Organisatie	7.859	6.492	7.220
Overzicht Dekkingsmiddelen			
Belastingopbrengsten	211.688	210.361	207.137
Overige algemene opbrengsten	715	613	-0
Saldo van de financieringsfunctie	1.448	444	-0
Totaal Baten	234.647	228.267	224.358
Lasten			
Programma Waterveiligheid	-37.061	-36.052	-35.509
Programma Watersysteem	-81.406	-82.163	-81.521
Programma Waterketen	-50.598	-50.888	-54.366
Programma Bestuur en Organisatie	-57.021	-57.474	-53.573
Overzicht Dekkingsmiddelen			
Belastingopbrengsten	-5.047	-5.331	-5.330
Onvoorzien			
Onvoorzien	-0	-130	-150
Totaal Lasten	-231.133	-232.038	-230.450
Resultaat voor mutaties reserves	3.515	-3.772	-6.092
Mutaties reserves			
Programma Waterveiligheid	1.206	771	771
Programma Watersysteem	3.374	3.465	1.862
Programma Waterketen	812	1.120	1.120
Programma Bestuur en organisatie	2.094	3.647	2.339
Totaal mutaties reserves	7.486	9.003	6.092
Te bestemmen resultaat	11.000	5.231	-0
* Zie technische wijzigingen 2025			
Te bestemmen resultaat Watersysteembeheer	7.189	-659	-0
Te bestemmen resultaat Zuiveringsbeheer	3.811	5.890	-0

Toelichting op het resultaat

Het rekeningresultaat 2025 voor mutaties reserves bedraagt € 3,5 miljoen positief. Hiermee zijn we binnen de structurele beschikbaar gestelde middelen gebleven. De belangrijkste oorzaken van het verschil in het te bestemmen resultaat tussen de actuele begroting 2025 en de jaarrekening van per saldo € 5,8 miljoen, zijn:

Opbrengsten (voordeel baten € 6,38 miljoen)

De hogere opbrengsten zijn om verschillende redenen tot stand gekomen. De belangrijkste oorzaken, groter dan € 0,5 miljoen, zijn:

1. diverse (subsidie)bijdragen vanuit gemeenten, provincie en externe partners voor lopende projecten en thema's € 2,2 miljoen;
2. hogere energie terug levering van € 0,6 miljoen;
3. meevaller van inkomsten uit belastingen van € 1,3 miljoen door met name geen inkomstenderving vanuit oninbaarheid (€ 0,9 miljoen);
4. besparing op het saldo van de financieringsfunctie (rente) van per saldo € 1,0 miljoen.

De extra opbrengsten worden in de afzonderlijke programma's verder toegelicht.

Kosten (voordeel lasten € 0,9 miljoen)

Een besparing op de lasten levert een voordeel op van € 0,9 miljoen. Dit komt onder andere doordat een aantal exploitatieprojecten achter lopen in de uitvoering. Ook draagt een besparing op de energiekosten hierin bij. In de jaarrekening, in het overzicht van baten en lasten vanaf pagina 105 wordt een meer gedetailleerde verklaring van de financiële verschillen toegelicht.

Mutaties reserves (€ 1,5 miljoen lager)

In de actuele begroting 2025 werd uitgegaan van een onttrekking uit reserves van € 9,0 miljoen ter dekking van specifieke (incidentele) kosten voor diverse exploitatieprojecten. In 2025 is door vertraging € 7,5 miljoen benodigd gebleken. Een deel van deze kosten zullen in 2026 vallen en daar zal een voorstel voor een bestemmingsreserve voor komen en een deel is niet langer nodig en kan vrijvallen.

Bovengenoemde afwijkingen leiden tot een te bestemmen resultaat over 2025 van € 11 miljoen. In de paragraaf uiteenzetting van de financiële positie geven we een gedetailleerder overzicht van de mutaties per bestemmingsreserve.

Investerings/verstrekkingen

Bij het vaststellen van de begroting 2025 heeft het algemeen bestuur de investeringsplanning 2025 vastgesteld. Zij heeft daarmee het dagelijks bestuur gemandateerd om die projecten tegen de vastgestelde kredieten uit te voeren.

De verschillen tussen het *Begroot krediet* en *Verstrekkingen 2025* worden toegelicht in het desbetreffende programma. Het verschil tussen bruto en netto kan verklaard worden door bijdragen van derden die wij ontvangen voor de projecten die wij uitvoeren, zoals subsidies, bijdragen van derden en/of co-financiering.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Verstrekkingen 2025	Begroot krediet		Verstrekkingen 2025		Verschil	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
Programma Waterveiligheid	22.849	15.649	13.753	12.233	9.096	3.416
Programma Watersysteem	17.415	17.415	17.796	17.501	-381	-86
Programma Waterketen	30.000	30.000	27.700	27.700	2.300	2.300
Programma Bestuur en organisatie	7.663	7.663	6.200	4.020	1.463	3.643
Totaal	77.927	70.727	65.449	61.454	12.477	9.272

Bestemmingsvoorstel

Het te bestemmen resultaat bedraagt € 11 miljoen. Het dagelijks bestuur stelt een aantal bestemmingsreserves voor. In 2025 zijn een aantal werkzaamheden gestart, die in 2026 opgeleverd worden, maar niet in 2026 zijn begroot. Om de kosten van deze werkzaamheden niet ten laste van de budgetten 2026 te laten komen, vragen wij het algemeen bestuur om een deel van rekeningresultaat ten bedrage van € 600.000 hiervoor te bestemmen. De toelichting is opgenomen in de paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie.

De ontwikkeling van de algemene reserve onderverdeeld naar taak, ziet er als volgt uit:

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Eigen vermogen	Balans per 31-12-2024	Resultaat bestemming 2024	Balans per 1-1-2025	Vermindering	Vermeerdering	Balans per 31-12-2025
Algemene reserves						
Algemene reserve watersysteembeheer	16.429	1.486	17.915	3.381	-	14.534
Algemene reserve zuiveringsbeheer	7.827	-1.262	6.566	1.263	-	5.303
Subtotaal algemene reserves	24.256	224	24.480	4.644	-	19.837
Nog te bestemmen resultaat en incidente onttrekkingen						
Watersysteembeheer	2.419	-2.419	-	-	7.189	7.189
Zuiveringsbeheer	-387	387	-	-	3.811	3.811
Te bestemmen resultaat	2.032	-2.032	-	-	11.000	11.000

Jaarverslag

Programma Waterveiligheid

Portefeuillehouder(s):	Frank Jorna
Organisatie:	Opgave Waterveiligheid

Waar zijn we van

We beschermen Fryslân en een deel van het Groninger Westerkwartier tegen hoogwater. Dit doen we door ervoor te zorgen dat onze primaire waterkeringen (zee- en IJsselmeerdijken) ons beschermen tegen overstromingen. We houden rekening met overstromingsrisico's en klimaatverandering. Dit is onderdeel van onze wettelijke zorgplicht.

Daarnaast zorgen we dat de keringen langs onze boezemsystemen en beken in goede staat zijn. Zo zijn keringen bestand tegen tijdelijk hogere waterstanden en droogte. We beschermen hierdoor het landelijk gebied, de steden en dorpen tegen wateroverlast en zorgen ervoor dat het water in onder andere de Friese boezem op peil blijft.

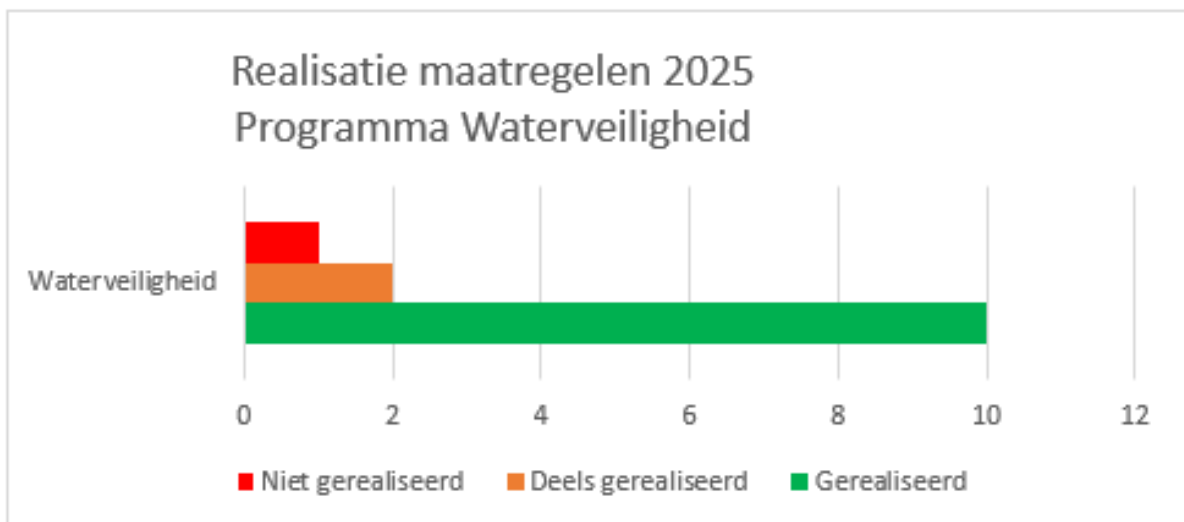
We beheren en onderhouden circa 180 kilometer aan zeedijken op het vasteland langs IJsselmeer en Waddenzee, en op Ameland, Terschelling en Schiermonnikoog. En we beheren meer dan 3.200 kilometer aan regionale waterkeringen langs de Friese boezem en ruim 700 km overige of lokale waterkeringen.

In een cyclus toetsen we of onze waterkeringen voldoende sterk en op hoogte zijn. Daar waar onze waterkeringen niet voldoen aan de veiligheidseisen, programmeren we deze voor versterking. We kijken hierbij niet alleen naar de zeedijk of polderdijk, maar ook naar het landschap, de flora en fauna, en belangen van onder meer landbouw en leefbaarheid. Daar waar onze dijken onderdeel uitmaken van de publieke ruimte denken we mee met maatschappelijke initiatieven.

Gerealiseerde doelstellingen

Voor elk stormseizoen geldt, dat onze dijken er spic en span bij moeten liggen. Dit jaar is het onderhoud uitgevoerd, sluitingsprotocollen zijn getest en de uitvoering van werken is gestopt voor 1 oktober 2025. De versterking van de Waddenzeedijk is een grote en complexe klus. Dat blijkt uit de terechte aandacht van het bestuur. Niet alles verloopt soepel en makkelijk zoals blijkt uit het dashboard maar we hebben vertrouwen dat we het bestuur gedragen en gedegen besluiten kunnen voorleggen.

In onderstaande tabel is de realisatie van de maatregelen aangegeven. Iedere beleidsmaatregel wordt afzonderlijk toegelicht.

Wat wilden we bereiken?

De dijken en keringen verkeren in goede staat

We hebben de wettelijke plicht om goed voor onze keringen te zorgen. Dat moeten we systematisch en navolgbaar doen. Dat willen we zelf, en worden hierop getoetst door de Inspectie Leefomgeving en Transport van het Rijk voor de primaire keringen en door de provincies Fryslân en Groningen voor de regionale keringen.

Het stormseizoen wordt gezien als de periode waarin hoogwater kan voorkomen en is vastgesteld tussen 1 oktober en 1 april. Het stormseizoen valt min-of-meer samen met de kans op hoog water in de boezem of extreme regenval. Het is van belang dat we klaar zijn voor dit hoge water en dit goed voor elkaar hebben.

Binnen Nederland zijn afspraken gemaakt over de optimale verdeling van watertaken. Zo is in het bestuursakkoord Water uit 2011 afgesproken dat primaire keringen in beheer komen bij die partij die het achterliggende gebied beschermt. Voor ons waterschap gaat het om de overdracht van de kering (dijk en duin) op Vlieland, de zandige kering Terschelling en de duinwaterkering Ameland van Rijkswaterstaat aan ons.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Overdragen zandige keringen

Voortgang maatregel

De overdrachtsovereenkomst voor de zandige keringen wordt verder uitgewerkt, nadat de discussie met het Rijk over de veiligheidsnormering voor de eilanden definitief is beslecht.

Bestrijden exoten

Voortgang maatregel

We bestrijden de plaagsoorten die door hun graafgedrag schade aan onze dijken en keringen veroorzaken. Hierin geven we prioriteit aan de gebieden en dieren met de hoogste risico's en grootste impact;

- We hebben in 2025 totaal 87 muskusratten en 1 beverrat gevangen.
- We hebben een risicoanalyse die de kwetsbaarheid van onze keringen voor bevergraverij in beeld brengt.
- We hebben bevers gemonitord en keringen geïnspecteerd op graverij van bevers.
- We hebben maatregelen getroffen om graafschade van dassen te herstellen in onze keringen.
- We hebben een pilot uitgevoerd waarin we invasieve rivierkreeften hebben gevangen.

Rapportage zorgplicht

Voortgang maatregel

Veel van het werk in de jaarlijkse cyclus vindt achter de schermen plaats. Als waterschap hebben we de wettelijke verplichting om goed te zorgen voor onze dijken, zodat deze voldoen aan de veiligheidseisen. De Inspectie Leefomgeving en Transport toetst ons hierop.

Voor de zorgplicht gebruiken we een uitgebreid dashboard waarmee we kunnen aantonen dat we als organisatie facetten van de zorg goed hebben georganiseerd, belegd en dat we dit consequent en vakkundig doen. De zorgplicht bestaat uit 14 activiteiten waar aan beoordelingsaspecten zijn gekoppeld. De resultaten worden in het dashboard weergegeven met een score systeem van 1 t/m 3; waarin 1 goed is en 3 nog niet compleet is.

De resultaten worden in de rapportage waterveiligheid gepresenteerd en uiteindelijk ter kennisgeving opgestuurd naar ILT.

Bij het opstellen van de rapportage waterveiligheid 2025 zijn er verbeteracties opgesteld om de scores te verbeteren in het dashboard. De verbeteracties zijn opgesteld voor de beoordelingsaspecten met een score 2 of 3 (waar verbeteringen benodigd zijn; score 1 is goed). Per kwartaal worden er met de verantwoordelijken binnen de zorgplicht gesproken en de verbeteracties gemonitord. De gemiddelde score van de activiteiten was eind 2025 1,4 waar deze in 2024 nog 1,9 was. De verbetering in de score komt door de uitgevoerde verbeteracties. Informatie managementsystemen (score 2,6) en het beheer van dagelijkse gegevens (score 2,6) blijven aandachtspunten waar nog veel lopende verbeteracties voor openstaan.

Memo 'Klaar voor stormseizoen' **Voortgang maatregel**

Dit jaar zijn de primaire keringen weer veilig het stormseizoen in gegaan. Dit is vastgelegd in het memo klaar voor het stormseizoen.

In de memo worden de volgende zaken uitgelicht:

- Uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.
- Aandachtspunten voor monitoring tijdens het stormseizoen.
- Status van de geulen in de Waddenzee.
- Bestrijdingsplannen en calamiteitenoefeningen.
- Aandachtspunten vanuit de beoordeling primaire keringen.
- Uitgevoerde sluitingsprocedures voor kunstwerken in de kering.

Ook in 2025 zijn de keringen vanuit beheer weer voldoende veilig verklaard om het stormseizoen 2025-2026 te trotseren.

Wat wilden we bereiken?

Beoordeling waterveiligheid van onze dijken en keringen uitgevoerd

We willen op de hoogte zijn van de conditie waarin onze dijken en keringen verkeren. De Omgevingswet vereist van ons dat we continu inzicht hebben in de overstromingsrisico's van de primaire waterkeringen. Als beheerder beoordelen we daarom of onze primaire waterkeringen voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen. Elke 12 jaar voeren we opnieuw een beoordeling uit. Dit doen we op basis van de rekenmodellen die landelijk door het Rijk worden gemaakt. In 2023 is de tweede beoordelingscyclus gestart, die loopt tot 2035.

In 2024 hebben we de derde beoordelingsronde voor de regionale keringen afgerond. Dit is een verplichting vanuit de provinciale waterverordening om elke zes jaar een beoordeling uit te voeren van hoogte en stabiliteit van de regionale keringen. De nieuwe opgave heeft een relatie met de ontwikkeling van nieuwe beleid, waaronder het nieuwe boezemplan en de bergingscapaciteit. Ook is het huidige programma nog in volle uitvoering. Daarom beperken we het maken van nieuwe plannen tot alleen urgente locaties en plekken waar we makkelijk en praktische zaken kunnen oplossen. In 2026 komen we dan met een vervolgaanpak voor de regionale keringen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Rapporteren over de uitvoering van de beoordeling primaire keringen

Voortgang maatregel

De beoordeling van de primaire waterkeringen (dijken, duinen en sluisen) worden conform planning uitgevoerd. De verschillende dijktrajecten zijn verdeeld over de looptijd van deze beoordeling (2023-2035). In 2025 hebben we de berekeningen voor het dijktraject tussen Stavoren en de Afsluitdijk uitgevoerd. De beoordeling van dit traject is afgerond en wordt eerst ambtelijk afgestemd met ILT. Na ambtelijke vaststelling leidt dit in het 1e kwartaal van 2026 tot besluitvorming in het dagelijks bestuur.

Wat wilden we bereiken?

Versterken van onze zeedijken en boezemkeringen

In 2050 moeten alle primaire keringen in heel Nederland voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen. Om dit te bereiken werken alle waterschappen en Rijkswaterstaat samen in het landelijke 'Hoogwaterbeschermingsprogramma' (HWBP). In heel Nederland hebben we circa 3.500 kilometer aan dijken en circa 500 sluizen en gemalen. In ons beheergebied hebben we ongeveer 200 kilometer aan primaire keringen. De totale landelijke opgaven bedraagt circa 2.000 km. Onze versterkingsopgave volgens de programmering 2027 - 2038 is nu ongeveer 80 kilometer.

Met het herstelprogramma regionale waterkeringen zorgen we dat deze voldoen aan de door de provincie gestelde norm. We hebben met de provincies Groningen en Fryslân afgesproken om tot 2027 in totaal 1.300 kilometer aan regionale keringen te verbeteren. Het huidige herstelprogramma is gebaseerd op de in 2014 en 2016 uitgevoerde tweede beoordeling van hoogte en stabiliteit. Op verschillende locaties zijn verbeteringen nodig. In totaal gaat het nog om circa 124 kilometer tot en met 2027. Bij de uitvoering van deze projecten bieden we waar mogelijk ruimte voor andere maatschappelijke voorzieningen (zoals natuur en recreatie).

Wat hebben we daar voor gedaan?

Voortgang programma dijkversterkingen

Voortgang maatregel

De versterkingen van de zeedijken is een grote en complexe klus. De programmatische aanpak helpt hier bij; zij geeft structuur en maakt het geheel behapbaar en meer beheersbaar. Om voorspelbaar en beheersbaar te zijn richting bestuur, HWBP en de omgeving worden - naast projectinhoudelijke aanpak - ook overstijgende initiatieven opgepakt, zoals de inrichting van Strategisch omgevingsmanagement, de implementatie van beheersingsaspecten en de samenwerking met het bestuur.

Elk van de projecten kent daarentegen haar eigen dynamiek en zijn beheersbaar. Zo is de uitvoering van het deel bij Zwarte Haan voor het stormseizoen afgerond. Het ontwerp-Projectbesluit voor de plannen bij Wierum en Peasens-Moddergat is ter inzage gelegd en voorbereiding op de aanbesteding ligt op koers. Bij de groene dijk vormen de natuurmaatregelen die nodig zijn om het project vergunbaar te krijgen, het grootste risico op het behalen van de mijlpalen. Hierbij worden de mogelijkheden van buitendijkse natuurmaatregelen verkend. Uitzondering is de door de minister voorgenomen normverlaging voor de Waddeneilanden, waaronder Schiermonnikoog. De voorgenomen normverlaging heeft de afronding van de verkenning en de start van de planuitwerking vertraagd.

Integraal inrichtingsplan

Voortgang maatregel

Met het project Integraal Inrichtingsplan is er door de 1Dyk partners gezamenlijk gewerkt aan een integraal en gedragen ruimtelijk plan. Hierin zouden de concrete opgaven en initiatieven vanuit het gebied zoveel mogelijk opgenomen moeten zijn. Dit proces is in april 2025 overgegaan in 3 afzonderlijke sporen, omdat consensus tussen alle partijen niet mogelijk was.

Dit betekent uitvoering van de dijkversterking niet plaatsvindt in een brede overkoepelende sturing, maar via een gerichte samenwerking tussen belanghebbenden; nog steeds wel in afstemming en met koppelingen die praktisch gezien goed passen. Een andere uitkomst is dat er behoefte is aan ruimtelijk vertaling voor de lange termijn in de 'kustzone'; hoe geven we invulling aan alle ruimtelijk- economische belangen. Dit initiatief valt buiten de scope van de huidige dijkversterkingen.

Planuitwerking en realisatie Koehool - Zwarte Haan

Voortgang maatregel

Voor het project Koehool-Zwarte Haan zijn de versterkingswerkzaamheden afgerond. Aankomend stormseizoen wordt gemonitord of er maatgevend hoogwater optreedt en of eventuele aanvullende versterkingsmaatregelen specifiek voor het asfalt nodig zijn.

Planuitwerking Groen (Zwarte Haan - Wierum) **Voortgang maatregel**

Voor de dijkversterking Koehool – Lauwersmeer is in samenwerking met de 1DYK-partners gewerkt aan een integraal inrichtingsplan. Doel was een gebiedsplan te ontwikkelen dat meerwaarde biedt én de kans op realisatie van de groene dijk vergroot. Dit proces is in april 2025 beëindigd, doordat consensus tussen de partijen uitbleef.

De noodzaak tot dijkversterking blijft onverminderd groot. Het Algemeen Bestuur is in mei geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen en de te hanteren strategie. Hierbij blijft de planuitwerking van de groene dijk voorop staan, met hierin het zorgvuldig omgaan met beschermde natuurwaarden en landbouwbelangen. Het effect op budget en tijd voor het project als gevolg van het beëindigen van het integraal inrichtingsplan wordt de komende periode in beeld gebracht. Met name natuurmaatregelen die nodig zijn om de groene dijk vergunbaar te krijgen, vormt het grootste risico op het behalen van mijlpalen. Door ontwerpoptimalisaties is het ruimtebeslag op N2000 gebied echter verder beperkt en zijn negatieve natuureffecten verminderd. Samen met de gebiedspartners It Fryske Gea en Rijkswaterstaat is er een oplossingsrichting in beeld voor invulling van de natuuropgave in buitendijks gebied. De focus bij het uitwerken van deze natuurmaatregelen liggen nu op een robuust, realistisch pakket aan buitendijkse maatregelen.

Planuitwerking Wierum-Paesens-Moddergat **Voortgang maatregel**

Het voorkeursalternatief voor het dijktraject tussen Wierum en Paesens-Moddergat is uitgewerkt tot een ontwerp-projectbesluit welke ter inzage heeft gelegen. De ingediende zienswijzen worden beantwoord en eventueel verwerkt in de definitieve projectbesluitproducten. Parallel aan deze planprocedure lopen ter voorbereiding op de realisatiefase de volgende sporen:

- 1) plan van aanpak ten behoeve van subsidieaanvraag HWBP;
- 2) aanbesteding;
- 3) besluitvorming algemeen bestuur voor kredietaanvraag realisatiefase.

De planning is haalbaar maar kent een hoog risicoprofiel.

Voorkeursoplossing dijk- en duinversterking Schiermonnikoog **Voortgang maatregel**

In februari 2025 heeft het algemeen bestuur een besluit genomen over de tussenfase voor Schiermonnikoog. De normdiscussie vanuit het Ministerie er heeft ertoe geleid dat de versterkingsopgave zal wijzigen. Afgelopen periode zijn gesprekken geweest met de programmadirectie HWBP, Directeur Generaal Water en Bodem (DGWB, adviesorgaan van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) en de gebiedspartners over de versterkingsopgave en evacuatiefractie bij maatgevend hoogwater. Dit heeft geresulteerd in een brief die richting de Tweede Kamer gestuurd is met het voornemen om de norm te verlagen. Dit betekent dat de versterkingsopgave ook wijzigt en opnieuw beoordeeld moet worden. In 2026 wordt bepaald op welke wijze en wanneer deze beoordeling plaatsvindt en hoe gevolg gegeven wordt aan het project.

Voorverkenning versterking Harlingen **Voortgang maatregel**

De voorverkenning is, samen met de ruimtelijke verkenning (IRO), afgerond. Op 10 februari heeft het algemeen bestuur ingestemd met de afronding van deze fase en is gestart met de verkenningfase.

We verbeteren 30 kilometer aan regionale keringen **Voortgang maatregel**

Met het Herstelprogramma Regionale Keringen zorgen we dat de regionale waterkeringen weer voldoen aan de gestelde norm. Dat is nodig want waterkeringen zakken in de loop van de tijd. We hebben met de provincies Groningen en Fryslân afgesproken om tot 2027 in totaal 1.300 kilometer aan regionale keringen te verbeteren. Op verschillende locaties zijn verbeteringen nodig. In totaal gaat het nog om circa 95 kilometer tot het einde van 2027.

Bij de uitvoering van deze projecten bieden we waar mogelijk ruimte voor andere maatschappelijke voorzieningen, zoals natuur en recreatie.

Kilometers

Totaal	Gerealiseerd	2025	2026	2027
1.300	1.206	35	30	29

Elk jaar rapporteren we over de voortgang aan ons bestuur en aan de toezichthoudende organisaties (de provincies Groningen en Fryslân).

In 2025 hebben we 35 km aan regionale waterkeringen hersteld inclusief de niet gerealiseerde 5 km uit 2024. Dit was veroorzaakt door met name het natte weer. Dat betekent dat we op schema liggen voor de laatste twee jaren van het herstelprogramma in 2026 en 2027.

De herstelde 35 km in 2025 zijn met name gerealiseerd in de projectgebieden Centraal (o.a. Terherne afgerond) en Zuid (gebied rond Lemmer, Balk, Heeg, Langeweer, Bantega). Daarnaast realiseren we diverse hersteltrajecten in de projectgebieden waar we al langer aan werken: Leeuwarden-Oost, Leeuwarden-Zuid, Sneek, Ljouwert en Heerenveen. In het projectgebied Noordwest (de noordelijke kleischil langs de lijn Makkum, Bolsward, Dronrijp, Dokkum) waar we in 2025 zijn gestart, zijn de eerste trajecten ook uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

De toelichting op deze cijfers staat bij het onderdeel jaarrekening, overzicht van baten en lasten.

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Waterveiligheid	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten	2.323	2.336	2.083
Lasten	-37.061	-36.052	-35.509
Totaal baten en lasten	-34.737	-33.716	-33.426
Mutaties reserves			
Algemene reserve	185	450	450
Bestemmingsreserves	1.021	321	321
Totaal mutaties reserves	1.206	771	771
Totaal resultaat programma	-33.531	-32.945	-32.655

Investeringen 2025

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Programma Waterveiligheid	Begroot krediet 2025		Verstrekingen 2025		Verschil	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
HWBP-Bijdrage landelijk programma	5.600	5.600	6.000	6.000	-400	-400
HWBP-Dijk en Duinverbetering Schier (PU)	5.000	500	1.000	100	4.000	400
HWBP-Dijkverbetering Zurich-Koehool traject Harlingen	3.000	300	-10	0	3.010	300
Verbeterwerken regionale keringen	8.299	8.299	6.133	6.133	2.166	2.166
Investeringsruimte afkomstig uit VP II	950	950	0	0	950	950
HWBP KCW Innovatie	0	0	630	0	-630	0
Eindtotaal	22.849	15.649	13.753	12.233	9.096	3.416

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op investeringen

De afwijking binnen Waterveiligheid bedraagt voor de primaire en regionale keringen € 3.416.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door meevallende aanbestedingsresultaten en anderzijds omdat we het einde van het herstelprogramma Oevers en Kaden naderen en de resterende opgaven meevallen. Het niet verstrekte krediet is in 2026 niet meer nodig voor investeringsprojecten. De verschillen op de kredieten van de primaire keringen worden verrekend met de kredietreserve HWBP. De solidariteitsbijdrage 2025 bedraagt € 6 miljoen. Dit ligt circa € 400.000 boven het verstrekte krediet. Zoals aangegeven in de 2e voortgangsrapportage 2025 wordt veroorzaakt door een hogere inflatiecorrectie dan waar bij de oorspronkelijke begroting rekening mee is gehouden.

Kredietreserve HWBP

In de algemeen bestuur vergadering van 21 december 2021 is besloten een kredietreserve HWBP te vormen. Deze wordt gevoed met restantkrediet bedragen die op basis van de eindwerk-inschatting van HWBP-projecten kunnen vrijvallen. Na goedkeuring van het algemeen bestuur kan (een deel) van de kredietreserve HWBP ingezet worden voor een HWBP-investering, zonder dat dit leidt tot een toename van kapitaalslasten in de meerjaren exploitatiebegroting. Het vormen van deze kredietreserve is een beheersmaatregel om het financiële risico voor de projecten af te dekken, en past ook binnen de afspraken die landelijk in het HWBP zijn gemaakt. Conform het besluit wordt het algemeen bestuur middels de reguliere voortgangsrapportage over het verloop van de kredietreserve HWBP geïnformeerd.

Excel-tabel

Project	Fase	Datum besluit algemeen bestuur	Bedrag
Koehool- Lauwersmeer	Verkenning	21-12-2021	950.000
Dijk- en duinversterking Schiermonnikoog	Voorverkenning	21-12-2021	1.500.000
Koehool-Lauwersmeer	Planfase	21-12-2021	-535.000
Dijk-en Duinversterking Schiermonnikoog	Verkenning	21-12-2021	-490.000
Lauwersmeerdijk	Realisatie	31-5-2022	160.000
Innovatie continuering monitoring asfalt	Innovatie	20-2-2023	-9.000
Innovatie Kwelder en voorland	Innovatie	23-5-2023	-60.000
Koehool-Lauwersmeer	Planfase	17-10-2023	-1.000.000
Dijk-en Duinversterking Schiermonnikoog	Verkenning	17-10-2023	-400.000
Dijk-en Duinversterking Schiermonnikoog	Verkenning	15-10-2024	400.000
Saldo kredietreserve ultimo 2025			516.000

Programma Watersysteem

Portefeuillehouder(s):	Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik
Organisatie:	Opgave Watersystemen

Waar zijn we van

Het watersysteem zorgt voor een juiste kwantitatieve verdeling van water. Het areaal bestaat uit de friese boezem en uit geautomatiseerde kunstwerken, stuwen en inlaten die we inzetten. De hoofd- en schouwwatergangen zorgen voor een fijnmazig watersysteem waarmee we landbouw, natuur en de mienskip in Fryslân en het Westerkwartier van Groningen bedienen.

Goed waterbeheer van de boezem staat in directe relatie met de zogenaamde deelsystemen van ons watersysteem. De deelsystemen onderscheiden zich in zandgebieden, veengebieden en kleigebieden met allemaal hun specifieke eigenschappen, geschiedenis en opgaven voor het waterbeheer. We gaan door met de uitwerking van maatregelen in de diverse gebieden.

Om watertekort op te vangen en wateroverlast te voorkomen maken we gebruik van de werking van de Friese boezem. Dit uniek watersysteem omvat een aaneengesloten stelsel van meren en kanalen. Via de boezem voeren we water vanuit de beken en polders af naar het Lauwersmeer, de Waddenzee en het IJsselmeer. Watertekorten vullen we aan vanuit het IJsselmeer en we verdelen dit in ons beheergebied door het handhaven van een goed oppervlaktewaterpeil in de peilvakken.

Naast het reguleren van water, beschermen en verbeteren we ook het oppervlaktewater. Ongeveer de helft van het oppervlakte aan water in ons gebied is aangewezen als KRW-waterlichaam. Hiervoor gelden specifieke doelen voor de waterkwaliteit.

Samen met andere overheden, landbouw, natuur en de mienskip maken we plannen voor inrichten van bergingsgebieden voor water. Ook laten we zien dat we als waterautoriteit sturend willen en kunnen zijn voor de ruimtelijke inrichting van Fryslân.

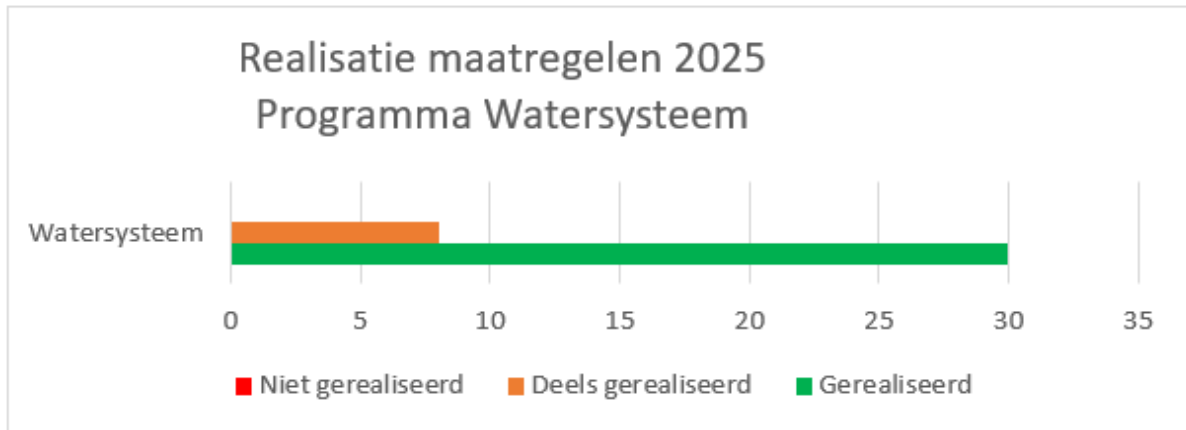
Het streven naar een robuust watersysteem is de grootste leidraad. De gids die daarvoor is ontwikkeld staat beschreven in de blauwe omgevingsvisie (BOvi). Dit richt zich met name op het doel "voldoende" in de range van veilig voldoende en schoon. De focus komt daarvoor meer te liggen op de verschillende grondsoorten in relatie tot het watersysteem (klei, veen en zand) en ook op onderdelen Wadden, Boezem en Bebouwd Gebied. Deze focus is nodig, omdat maatregelen kunnen verschillen om te komen tot het robuust watersysteem.

Gerealiseerde doelstellingen

Onze specifieke taken op het gebied van waterbeheer voeren wij uit met als doel om te komen tot een klimaatbestendig en robuust watersysteem. De ruimte die hiervoor nodig is, is echter schaars. Dit heeft invloed op de voortgang van de processen die lopen in verschillende deelgebieden. Ze vertragen in de tijd.

Daarnaast hebben we uitvoering gegeven aan de opgestelde KRW maatregelen. Hierbij is aandacht voor biodiversiteit een vast onderdeel van ons regulier werk. Ter versterking hiervan is gewerkt aan een startnotitie Flora en Fauna.

In onderstaande tabel is de realisatie van de maatregelen aangegeven. Iedere beleidsmaatregel wordt afzonderlijk toegelicht.

Reguleren van watertekort en wateroverlast

Wat wilden we bereiken?

Bergen en doorstroom

In droge periodes meer water vasthouden en bergen en overlast zoveel mogelijk voorkomen bij wateroverlast door goede doorstroming van water. Inzet op het bestrijden van exoten in het water.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Op Klei

Voortgang maatregel

We hebben veel assets, waaronder meer dan 13.000 duikers en 16.000 dammen, die voor bergen en doorstroom zorgen. Op basis van inspecties van rayonbeheerders zijn de watergangen verbreed en dammen, duikers en andere assets in de watergangen daar waar nodig aangepast. Ook hebben we maatregelen getroffen tegen verstikkende waterplanten, zie hiervoor de maatregel *Bestrijding exotische waterplanten*.

In bebouwd gebied

Voortgang maatregel

We hebben beleidsregels om watergangen te onderhouden en werken die met gemeenten uit in de legger en het beheerregister. We stellen voor alle gemeenten een beheer en onderhoudsplan op en hebben afspraken gemaakt over de werkwijze en de te nemen maatregelen. We adviseerden gemeenten hierbij in het oplossen van knelpunten in het stedelijk waterbeheer.

Wat wilden we bereiken?

Meer berging van water

Om overlast en/of economische schade te voorkomen, is het nodig om meer water op te vangen en op te slaan in het boezemsysteem en de deelsystemen. Daarbij leren we van de evaluatie Hoog water evaluatie 2023/2024. Dit is onderdeel van de implementatie en daarmee uitwerking van de blauwe omgevingsvisie. (kantje boord peil, maalstops, berging met behulp van landbouw en natuur).

Wat hebben we daar voor gedaan?

Op veen

Voortgang maatregel

Het behouden van veengrond en moerige grond en het herstellen/versterken van de potentiaaldruk onder dikke veenpakketten kan alleen door het verhogen van peilen (grondwater) of toevoegen van openwater. Binnen het Veenweideprogramma wordt hieraan gewerkt in de gebiedsprocessen. Deze processen gaan uit van vrijwilligheid en kennen ook uitdagingen op het gebied van financiën en ruilgrond. Hierdoor verlopen deze processen traag

In de boezem

Voortgang maatregel

Het project waterberging in natuurgebied Himpensermar is volop in uitvoering. Dit project levert 82 hectare/1,5 miljoen kuub waterberging op.

Het project is opgedeeld in vier deeltrajecten:

- 1: inrichten van de polder als waterberging;
- 2: onderhoud/ophogen van de westelijke en noordelijke waterkering (polderdijk);
- 3: maatregelen rondom Restaurant Gasterij de Wâldwei (inclusief het onderhoud aan de noordelijke waterkering);
- 4: inrichten waterin- en -uitlaat aan de zuidkant op de locatie van de voormalige boerderij.

Deeltrajecten 1 en 2 zijn volledig klaar. Begin 2026 ronden we met de laatste werkzaamheden deeltraject 3 af. Na het broedseizoen beginnen we met de aanleg van de water in- en -uitlaat van deelproject 4, zodat dit werk vóór het stormseizoen van oktober 2026 klaar is.

Op zand

Voortgang maatregel

Binnen het gebiedsproces Koningsdiep is voor 917 ha van het brongebied en de bovenloop van de beek een inrichtingsplan opgesteld, waarmee circa 45% van de piekafvoer zal worden verminderd. Deze werkzaamheden worden naar verwachting tussen 2026 en 2032 uitgevoerd. In het gebiedsproces van De Linde zijn in 2025 weer oude meanders teruggebracht, waardoor de afvoer van de beek vertraagd naar de boezem wordt afgevoerd. Hiervan is geen percentage gekwantificeerd. In gebiedsproces De Linde wordt uitvoeringsmodule Madeweg voorbereid, waardoor eveneens water wordt vastgehouden, geborgd en vertraagd wordt afgevoerd.

In bebouwd gebied

Voortgang maatregel

Samen met gemeenten hebben we het watersysteem in bebouwd gebied geoptimaliseerd en goed onderhouden. Bij nieuwe ontwikkelingen van stedelijke gebieden blijven we samen met gemeenten afspraken maken over de gebiedsplannen en gevolgen ervan.

Op klei

Voortgang maatregel

Door de verbreding van watergangen en het verflauwen van sloottaluds kunnen we meer water bergen. Ook het inrichten van waterberging op de lage delen en het accepteren van wateroverlast in de laagstgelegen delen van het gebied dragen hieraan bij.

Wat wilden we bereiken?

Vergroten regionale zoetwatervoorraad

Door de regionale zoetwatervoorraad te vergroten zijn we minder afhankelijk van inlaatwater vanuit het IJsselmeer en zorgen we voor een betere uitgangspositie van de grondwaterstand in het voorjaar. Dit vermindert verdroging en droogteschade en draagt bij aan een toekomstbestendige zoetwaterbeschikbaarheid en drinkwatervoorziening op de langere termijn.

Wat hebben we daar voor gedaan?

In veen

Voortgang maatregel

De veenbodems in Fryslân vormen de spons (watervoorraad) en de deksel op het grondwatersysteem (zoetwatervoorraad). Daardoor doen we geen peilverlaging en peilindexatie in de gebieden met klei-op-veen, het dun veen buiten de diepe veenpolders en in het dikke veen.

Op zand

Voortgang maatregel

In het kader van de Regiodeal Zuidoost hebben we in drie jaar verspreid over circa 40 locaties in totaal op ruim 1000 hectare maatregelen getroffen om meer water te conserveren. Voor 2025 was dit circa 300 hectare. Veelal gaat het om grondwaterstandsverhogingen van 20 tot soms 50 cm. De maatregelen bestonden uit het aanbrengen van stuwen, verondiepen van watergangen en hoger leggen van duikers. Ook is een opmaling vervallen en een gemaal verplaatst.

De subsidieregeling waterconservering wordt spaarzaam gebruikt, in 2025 zijn zes subsidieaanvragen gehonoreerd gericht op infiltratiedrainage, stuwen, verbeteren bodemstructuur en afkoppelen verhard oppervlak. Het effect op grondwaterstandsverhogingen is nog niet gekwantificeerd.

Ook in gebiedsprocessen in de beekdalen wordt ingezet op waterconservering in combinatie met waterberging zodat enerzijds gebiedseigen water meer wordt benut en hoge piekafvoeren richting boezem worden verminderd. In de planvorming nemen we water en bodem als sturend uitgangspunt mee.

Op de wadden

Voortgang maatregel

In plaats van 2025 gaat de provincie in 2026 starten met het opstellen van de Integrale Water Plannen voor de overige Waddeneilanden. Voor Schiermonnikoog is, in samenwerking met gebiedspartners, een integraal waterplan opgesteld waarin maatregelen worden benoemd die bijdragen aan het vergroten van de zoetwaterbeschikbaarheid. Op de overige eilanden is dit nog niet het geval. We gaan input voor deze Integrale Water Plannen leveren en de provincie heeft de regie.

Samen met de provincie werken we aan het Deltaprogramma Zoetwater voor de Waddeneilanden.

In de Greidhoeke (Klei)

Voortgang maatregel

In het samenwerkingsverband Regiodeal Noordwest hebben we de maatregelen uitgewerkt, die positief bijdragen aan de zoetwatervoorraad in dit gebied.

Op zeelei

Voortgang maatregel

We gaan we door met doorspoelen om verzilting tegen te gaan, nemen we deel aan het kenniscluster SALTA en het onderzoek FRESHM. Dit onderzoek geeft ons gedetailleerd inzicht in de verzilting van de ondergrond. Wel zijn er vertragingen ontstaan om de peilen te verhogen.

Opstellen beregeningsregeling grondwater

Voortgang maatregel

In het kader van duurzaam beheer zoetwater stellen we nieuw beleid voor grondwateronttrekkingen op. De droge zomers in de afgelopen jaren hebben laten zien dat dit beleid actualisatie nodig heeft, die gericht is op behoud van een voldoende grondwatervoorraad voor landbouw en natuur. Daarbij kijken we naar een goede verdeling van water in landbouwgebieden en bescherming van kwetsbare natuur. De uitgangspunten zoals benoemd in de Blauwe Omgevingsvisie worden hierin meegenomen. De scope is afgelopen jaar verbreed met beleid voor oppervlaktewateronttrekkingen en drainage. Het nieuwe beleid leggen we voor aan het algemeen bestuur.

Wat wilden we bereiken?

Peilbesluiten

We leggen voor een deel van het beheergebied peilbesluiten vast. De vrij afstromende gebieden zonder wateraanvoer maken daar geen deel meer van uit. Het gaat om verschillende typen peilbesluiten:

- revisiepeilbesluiten naar aanleiding van de vastgestelde watergebiedsplannen. Het gaat dan om vastlegging van de werkelijke veldpeilen, een “foto” van de actuele peilsituatie. Tijdelijke peilafwijkingen die vergund zijn in het kader van bijvoorbeeld weidevogels of HAKLAM-pilots leggen we niet vast in een revisiepeilbesluit
- partiële herzieningen van peilbesluiten. Dit zijn peilbesluiten naar aanleiding van bijvoorbeeld peilaanvragen door inwoners, naar aanleiding van gebiedsprocessen, of ambtelijke peilwijzigingen naar aanleiding van een project van het waterschap (bijvoorbeeld het samenvoegen van peilvakken).

Wat hebben we daar voor gedaan?

Opstellen revisiepeilbesluiten

Voortgang maatregel

In 2025 is het revisiepeilbesluit Noordelijk Westergo inspraakrijp verklaard door het dagelijks bestuur. Vaststelling door het algemeen bestuur volgt in februari 2026. De revisiepeilbesluiten Greidhoeke, Sudwesthoeke-Fryske Marren, Tusken Ie en Swemmer en Linde zijn dusdanig ver voorbereid dat ze op korte termijn naar het dagelijks bestuur kunnen voor ze inspraakrijp te verklaren. Voor de resterende revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Zuidelijke Veenpolders, Koningsdiep-West en Koningsdiep-Oost starten we binnenkort met de voorbereiding. Bestuurlijke behandeling volgt naar verwachting in de loop van 2027.

In 2025 zijn er zeven partiële herzieningen van peilbesluiten, in lijn met het delegatie- en mandaatbesluit, vastgesteld door het dagelijks bestuur. Daarnaast is één partiële herziening vastgesteld door het algemeen bestuur, omdat er sprake was van een zienswijze (peilbesluit Rottige Meente).

Actualiseren nota peilbeheer

Voortgang maatregel

De Nota Peilbeleid is in 2023 vastgesteld door het algemeen bestuur. In 2025 is na onderzoek gebleken dat het actualiseren van de Nota Peilbeleid nu niet strikt noodzakelijk is, omdat het huidige peilbeleid juridisch voldoende handvatten biedt om peilwijzigingen te beoordelen en peilverhoging niet in de weg staat. De bestuurlijk vastgestelde uitgangspunten uit het Veenweideprogramma, waaronder het streven naar een grondwaterstand van gemiddeld 40 cm in dik veen en kansrijke gebieden, peilfixatie tot 2030 waar dit nog niet haalbaar is en het principe dat peilverlaging niet groter mag zijn dan de maaivelddaling, vormen al een stevige basis. Vanuit dit bestaande kader ligt de ‘gereedchapskist’ van het peilbeleid dus feitelijk klaar om peilverhoging te kunnen beoordelen en toepassen wanneer dat binnen gebiedsprocessen aan de orde is.

Daartegenover staat dat de gereedchapskist van aanvullende instrumenten, zoals financiering, grondverwerving, afwaardering en de compensatiesystematiek, nog niet volledig beschikbaar of uitgewerkt is. Deze instrumenten zijn cruciaal om peilverhoging in de praktijk verantwoord te kunnen realiseren. De eerste ervaringen uit de beoordeling van het gebiedsplan Aldeboarn–De Deelen (ADD) laten wel zien dat een actualisatie van de Nota Peilbeleid zou kunnen helpen verwachtingen te verduidelijken, rollen scherper te positioneren en de beoordeling van gebiedsplannen consistentier te maken.

Actualisatie van de Nota Peilbeleid blijft daarom wél wenselijk, maar bij voorkeur in de logische volgorde van beleidsvorming: eerst de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), vervolgens het Regionaal Water- en Bodemprogramma (RWBP) van de provincie, daarna het Waterbeheerprogramma (WBP) van Wetterskip Fryslân en pas daarna de Nota Peilbeleid. Deze volgorde heeft als voordeel dat de ervaringen en uitkomsten van de beoordeling van ADD direct kunnen worden meegenomen in de actualisatie. Alleen wanneer hogere kaders tussentijds wijzigen, kan het nodig zijn om de Nota Peilbeleid eerder te actualiseren.

Wat wilden we bereiken?

Actieve kunstwerken

We werken doorlopend aan het programma actieve kunstwerken. Doel is om het bestaande areaal actieve kunstwerken in een goede staat te krijgen en te houden. Dit doen we volgens een vaste werkwijze. Daarbij houden we rekening met beschikbare budgetten en (personele) capaciteiten. We vervangen en reviseren assets in ons hele beheergebied. Er is de komende jaren speciale aandacht voor de Greidhoeke.

De Greidhoeke ligt grofweg tussen de steden Leeuwarden, Franeker, Bolsward en Sneek. In het gebied staan 191 gemalen. De gemalen komen voor een groot gedeelte uit de jaren '80 en '90. We hebben gekozen voor een programmatische aanpak waarbij in 2030 alle (geautomatiseerde) assets in de Greidhoeke zijn onderzocht en waar nodig gereviseerd of vernieuwd.

In de projectfase passen we de methodiek van duurzaam grond- weg- en waterbouw toe. Zo maken we duurzaamheid tot een integraal onderdeel in het ontwerp. Daarnaast werken we binnen assetmanagement aan standaardisatie waarbij we duurzaamheid, kosten en levensduur tegen elkaar afwegen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Gemalen reviseren, vervangen en/of amoveren Voortgang maatregel

In ons hele beheersgebied reviseren, vervangen en/of slopen we een aantal gemalen op basis van afwegingen die opgesteld zijn in beleid en assetmanagement. Omdat de doorlooptijd van een project veelal langer is dan een jaar wordt, voor de telling, de start van het project aangehouden. In 2025 hebben we conform planning:

- 8 gemalen vervangen
 - 1 gemaal op kunnen heffen door een koppeling te realiseren met een ander gemaal
- 4 gemalen gereviseerd
- 4 stuwen gereviseerd

Wat wilden we bereiken?

Peilbeheer

In ons beheergebied zijn circa 8.000 peilgebieden. Deze peilgebieden zijn vastgesteld en vastgelegd in de peilbesluitenkaart. Bij iedere asset geldt het peil uit het geldende peilbesluit. Aan de hand van de peilschalen en meetpunten wordt gecontroleerd of het juiste peil is ingesteld. Deze peilen conform peilbesluiten gelden voor regulier beheer tijdens normale (weers)omstandigheden. Tijdens periodes met een teveel aan water of droogte wijken we af van de peilbesluiten. De beheermaatregel (dreigend) watertekort geeft ons de ruimte om de peilen tijdens een aanhoudende droge periode tijdelijk te verhogen. Tijdens periodes van verwachte wateroverlast anticiperen we juist door vooraf de peilen tijdig te verlagen om extra berging te creëren. Indien, ondanks het anticiperen en de inzet van alle afvoer mogelijkheden, er een te hoge boezemwaterstand dreigt, dan houden we het water zo veel als mogelijk vast in de polders.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Controle op "goed peilbeheer" Voortgang maatregel

Om te bepalen of het peilbeheer goed wordt uitgevoerd, sturen we op twee indicatoren. We controleren de peilen op basis van de peilbesluitenkaart, door middel van uitlezen van het telemetriesysteem en het aflezen en controleren van vaste punten en peilschalen in het beheersgebied. Daarnaast gebruiken we meldingen van inwoners over het waterpeil.

In verband met de droge periode vanaf het voorjaar hebben we de beheermaatregel (dreigend) watertekort toegepast in het peilbeheer. Dit houdt in dat we de peilen hoger dan zomerpeil hebben gezet om de daling van de grondwaterstanden af te remmen en eventuele neerslag zo goed mogelijk vast te houden.

Er zijn perioden geweest met aanhoudende neerslag, maar dit jaar heeft dit niet tot grote problemen in het peilbeheer geleid.

Om grip te houden op de doorlooptijd van de meldingen werken we met het zaaksysteem. Bij het bereiken van de maximale behandeltermijn (5 dagen) wordt dit duidelijk aangegeven. Hier wordt door de rayonbeheerders, het Klantcontactcentrum (KCC) en de vakgroepleiders op gestuurd.

Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater

Wat wilden we bereiken?

Schoon oppervlaktewater voor mens, plant en dier

Schoon water is van groot belang. Voor de bescherming van de volksgezondheid, de kwaliteit van de leefomgeving, landbouw, recreatie, natuur, economie en het waterleven zelf. Voor waterkwaliteit pakken we de verontreiniging van het oppervlaktewater aan en versterken we de ecologie en biodiversiteit in en om het water.

De waterkwaliteit gaat vooruit. Het water wordt steeds schoner en de biodiversiteit neemt toe. Dat komt mede door de uitvoering van de KRW-maatregelen (Kaderrichtlijn Water) en het steeds verder verbeteren van de zuiveringsrendementen op onze zuiveringen. Echter de waterkwaliteit staat ook onder druk. Van sommige vormen van vervuiling worden we nu pas echt bewust, ook doordat we steeds beter kunnen meten. De klimaatverandering en toenemende bevolkingsdruk hebben gevolgen voor de waterkwaliteit. Voor waterkwaliteit is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de vertaling daarvan in nationale wetten van groot belang. Het doel is het realiseren en behouden van een chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater. De EU-lidstaten moeten deze 'goede toestand' uiterlijk in 2027 realiseren (maar de KRW houdt daarna niet op). Schoon water is een kerntaak van Wetterskip Fryslân. Voor en na 2027 zal het werken aan schoon water een belangrijke en intensieve taak blijven.

Voor de komende periode richten we ons op het behalen van de KRW-doelstellingen: uitvoering geven aan de geprogrammeerde aanpak voor de Kaderrichtlijn Water. In december 2024 hebben we een herijking van deze maatregelen in een tussentijdse evaluatie van de KRW uitgevoerd, en besloten tot een vergrote inzet op het uitvoeren van KRW-maatregelen. Het maatregelenpakket richt zich enerzijds op het natuurvriendelijk inrichten en beheren van watersystemen, en anderzijds op het beperken van de emissies van nutriënten en chemische stoffen naar het watersysteem (waterketen, landbouw, industrie, etc.).

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën, wateren in landelijk gebied, wateren in natuurgebied, wateren in bebouwd gebied. Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Daarmee gaan we de komende jaren samen met de provincie verder.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Toezicht KRW-wateren

Voortgang maatregel

Er zijn honderden kilometers natuurvriendelijke oevers aangelegd, watergangen verbreed en is werk gemaakt van goed ecologisch beheer van waterlopen. Deze maatregelen hebben een positief effect op de waterkwaliteit. Het op de juiste manier beheren en onderhouden van deze assets is erg belangrijk. Dit vergt onder andere werkwijzen van ons als waterschap, aannemers en grondeigenaren.

We gaan dit toezicht specifiek organiseren en borgen in onze werkprocessen. Dit om te voorkomen dat investeringen hun waarde verliezen. Er is toezicht nodig op en afstemming met de betrokken partijen.

In 2025 heeft de werving van toezichthouders vertraging opgelopen in afwachting van de organisatieontwikkeling. In 2026 worden deze vacatures alsnog opengesteld.

Geprogrammeerde maatregelen voor de KRW uitvoeren

Voortgang maatregel

In 2025 is verder gewerkt aan de uitvoering van de maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water conform de programmatische aanpak. Uiterlijk in 2027 zijn maatregelen vanuit de huidige KRW-tranche uitgevoerd. Op dit moment verloopt de uitvoering volgens planning. Onderdelen daarvan zijn:

- het natuurvriendelijk inrichten en beheren van watersystemen;
- uitvoering geven aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). In 2025 hebben we de gebiedsgerichte aanpak verder uitgewerkt. Ondertussen werken we verder met de bestaande afspraken onder het ANLb (groenblauwe diensten) en de bestaande projecten onder de DAW;
- bronaanpak: we werken aan de aanpak van verontreinigingen aan de bron. We zetten bijvoorbeeld in op een PFAS-verbod, werken samen met de gemeenten aan een vermindering van de emissies uit rioolwateroverstorten en anticiperen op de vuilwaterverzegelingsplicht voor recreatievaart;
- door FUMO is een onderzoek uitgevoerd (pilot) naar de kwaliteit van afvalwater dat bedrijven lozen op het gemeentelijke rioolstelsel. Dit naar aanleiding van eerdere bevindingen van Wetterskip Fryslân over de kwaliteit van rwzi-influent en effluent. We hebben aan dit onderzoek meegewerkt. De resultaten geven ons meer inzicht in bronnen voor stoffen die we op de rwzi aantreffen en mogelijkheden voor bronaanpak. We blijven in contact met FUMO over de opvolging van de resultaten;
- we werken aan de versterking van het VTH-stelsel, onder andere in het nieuwe beleid- en uitvoeringsplan VTH. We zetten in op lobby richting rijk en bedrijfsleven om minder emissie van stoffen naar de waterketen en het oppervlaktewater plaats te laten vinden;
- in 2025 is duidelijk geworden dat de toepassing van staalslakken risico's voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater kan veroorzaken. Er wordt momenteel gewerkt aan het inventariseren van locaties waar staalslakken zijn toegepast (door onszelf en door derden), het vergroten van inzicht in milieurisico's en de factoren die deze milieurisico's bepalen en aan het inzichtelijk maken van het handelingsperspectief van Wetterskip Fryslân. Dat gaat zowel om de (fysieke) maatregelen die we kunnen nemen om waterkwaliteitsknelpunten op te lossen, als onze rol en verdeling van bevoegdheden. We nemen deel aan de taskforce die door het ministerie van IenW is ingesteld voor de bestaande toepassingen van staalslakken;
- we nemen maatregelen om onze nutriëntenemissies vanuit de lozingen van onze rwzi's op het oppervlaktewater te verkleinen. In 2025 hebben we de opgave met behulp van immisietoetsen nauwkeuriger in beeld gebracht en zijn maatregelen voor een deel van de rwzi's in gang gezet.

Beschermen en verbeteren van de waterkwaliteit van niet KRW-wateren

Voortgang maatregel

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën:

- wateren in landelijk gebied
- wateren in natuurgebied
- wateren in bebouwd gebied.

Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Hier zijn we samen met de provincie aan de slag. De methodiek voor het beschermen en verbeteren van wateren in de bebouwde omgeving wordt, gemeente voor gemeente, gezamenlijk verder toegepast. Inmiddels zijn voor Sudwest Fryslân, Leeuwarden, de Fryske Marren, Waadhoeke en Noardeast-Fryslân uitwerkingen gemaakt. De overige gemeenten volgen in de komende jaren. Voor het beschermen en verbeteren van wateren in natuurgebied is in 2024 een methodiek ontwikkeld. We zijn in 2025 samen met de provincie gestart met het toepassen van de methodiek en het vaststellen van doelen en maatregelen, als pilot. Deze pilot is succesvol verlopen, de methodiek wordt de komende jaren toegepast voor de resterende wateren in natuurgebied. Het beschermen van de waterkwaliteit in landelijk gebied en het voorkomen van afwenteling naar KRW-waterlichamen wordt gerealiseerd door landelijk en provinciaal landbouwbeleid en beleid en regelgeving voor lozingen en activiteiten. Daarnaast heeft Wetterskip Fryslân de ambitie om alle hoofdwatergangen zo natuurvriendelijk mogelijk te onderhouden (integraal waterbeheer) en ook derden hierin te stimuleren.

Opstellen KRW-nota 2028 - 2033

Voortgang maatregel

Na 2027 is het werk voor waterkwaliteit nog niet klaar. De Kaderrichtlijn Water vraagt ons ook om na 2027 een KRW-nota op te stellen, waarin maatregelen zijn opgenomen om het watersysteem duurzaam te beschermen en te anticiperen op de effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering, de toenemende druk op de ruimte en exoten. Ook worden er nieuwe stoffen toegevoegd en genormeerd onder de richtlijn. Daarom werken we in de periode tot en met 2027 aan een nieuwe KRW-beslisnota voor de planperiode 2028-2033. Het opstellen van deze beslisnota verloopt volgens planning. In 2025 zijn de technische doelaanpassing en waterlichaambegrenzing vastgesteld door het algemeen bestuur. De beslisnota zelf wordt in november 2026 verwacht en voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Opstellen aanvullend maatregelenpakket

Voortgang maatregel

In december 2024 is de tussentijdse evaluatie KRW aangeboden aan het algemeen bestuur en is hier een besluit over genomen. Dat is inclusief een herijking van het maatregelenpakket naar de maatregelen die nodig zijn om de KRW-doelen te behalen. De maatregelen waar we toe hebben besloten worden in de jaren 2025 tot en met 2027 in uitvoering gebracht, samen met de al eerder voorgenomen maatregelen voor de KRW. De financiering van deze maatregelen was nog géén onderdeel van de begroting van 2025. In 2025 is de financiering opgenomen in de begroting voor 2026. De uitvoering van de maatregelen verloopt conform planning.

Toezicht lozingen recreatievaart

Voortgang maatregel

De minister heeft eerder aangegeven dat de verzegelingsplicht van lozingspunten aan boord op zijn vroegst per 1 januari 2026 zou ingaan. Inmiddels is duidelijk geworden dat deze datum niet haalbaar is. De invoering wordt in ieder geval met één jaar uitgesteld. Indien de verzegelingsplicht wordt gekoppeld aan de registratie van vaartuigen, kan dit leiden tot een meerjarig uitstel (bron: ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).

Wat wilden we bereiken?

Zwemwater

Wij monitoren jaarlijks de waterkwaliteit van zwemwateren. We stellen verbeterplannen ('zwemwaterprofielen') op voor zwemwateren die nog geen 'goed' of 'uitstekend' scoren. Samen met onze partners nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Het kan hierbij om praktische maatregelen gaan, maar ook om afspraken over communicatie, regelgeving, handhaving, taakverdeling en samenwerking. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de betrokken partijen zoals gemeenten, exploitanten en de provincie Fryslân. In sommige gevallen is er meer onderzoek naar de oorzaken van verontreinigingen nodig. Hierover maken we afspraken met de betrokken partijen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Actualiseren van ongeveer vijf zwemwaterprofielen

Voortgang maatregel

In 2025 zijn voor vier locaties de zwemwaterprofielen geactualiseerd. Er waren niet meer dan vier nodig, vanwege de uitkomsten van de beoordeling van de zwemwaterkwaliteit.

Wat wilden we bereiken?

Biodiversiteit

Aandacht voor biodiversiteit is onderdeel van en gekoppeld aan ons reguliere werk en draagt bij aan schoon en voldoende water in het watersysteem. Een bedreiging voor de biodiversiteit in ons watersysteem zijn de invasieve exotische waterplanten. Door hun snelle vermeerdering maken ze schade en geven ze overlast. We willen toe naar een beheersbaar niveau waarin we geen overlast en minimale schade ondervinden. Uiteindelijk willen we invasieve exoten elimineren. Hiervoor hebben we commitment en samenwerking nodig van andere grondeigenaren.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Bestrijding exotische waterplanten

Voortgang maatregel

We bestrijden de exotische waterplanten zoals de grote waternavel en waterteunisbloem. Deze planten vormen een bedreiging voor de wateraanvoer en waterafvoer in ons beheergebied. Naast de dreiging voor de waterkwaliteit hebben zij een verstikkende werking op gewenste water- en zuurstofplanten. We zijn verder gegaan met het aanvalsplan terugdringen, beheersbaar maken en houden. En daar waar het kan gaan we voor zo veel als mogelijk elimineren van de exotische waterplanten. We hebben ons ingezet voor meer samenwerking met andere grondeigenaren om de problematiek aan te pakken.

Vervullen van de maatschappelijke functie

Wat wilden we bereiken?

Het op orde houden, eventueel samen met partners in gebieden, van het watersysteem

We voeren specifieke taken uit voor het waterbeheer vanuit onze rol als functioneel bestuur. Hierdoor kunnen we een eigen bedrage leveren aan de maatschappij en deze volgens eigen beleidslijnen uitvoeren. Voor algemene zaken binnen ons gebied zullen we samenwerking moeten zoeken met onze (overheids)partners.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Eigen plannen

Voortgang maatregel

We gebruiken de mogelijkheden die er zijn om onze bezwaren tegen delfstofwinning kenbaar te maken. Wanneer de minister toch een winningsvergunning afgeeft dan brengen we de door het waterschap geleden of te lijden schade in beeld voor compensatie door de delfstofwinners.

- We verzetten ons tegen uitbreiding van gaswinning binnen ons beheersgebied met de beschikbare wettelijke middelen.
- We claimen en herstellen alle schade door bodemdaling, die ons watersysteem treft.

Vergunningverlening, Handhaving en Toezicht

Voortgang maatregel

We maken vol gebruik van de instrumenten die we op het gebied van toezicht en handhaving tot onze beschikking hebben. We hebben het beleid voor vergunning-, toezichts- en handhaving uitgevoerd, zoals we in 2024 hebben opgesteld. Zo beschermen we de belangen die we hebben en de rol die we hebben vanuit onder meer de:

- Omgevingswet
- De Waterschapsverordening (milieu)
- Directe lozingen

Monitoring Voortgang maatregel

De ontwikkeling van de waterkwaliteit volgen we via ons monitoringsnetwerk met 233 meetpunten. Een specifieke jaarlijkse monitoring voeren we uit op de waterkwaliteit van zwemwateren. We hebben als waterschap een groot belang bij stuurinformatie op het gebied van waterkwaliteit en waterkwantiteit. Meten is weten. We willen sturen op feiten in plaats van op aannames. Daarin zijn wij transparant. We vinden het belangrijk dat gegevens breed beschikbaar zijn. Recente ontwikkelingen rond waterkwaliteit hebben al geleid tot uitbreiding van het aantal metingen, zoals rondom Actieprogramma Nitraatrichtlijn, maar ook n.a.v. de PFAS-problematiek. Vanuit onze hoofdtaak 'schoon water' is het van groot belang om goed beeld te hebben van waterkwaliteitsbedreigende stoffen zodat we op basis van feiten kunnen handelen. Denk bijvoorbeeld aan microplastics, medicijnen en gewasbeschermingsmiddelen. De monitoringstechnologie biedt ons daartoe steeds meer instrumentarium.

Ook voor waterkwantiteit is het belangrijk om te kunnen beschikken over up to date monitoringsdata, als stuurinformatie bijvoorbeeld inzake droogte en wateroverlast. Om aan onze behoefte aan stuurinformatie te kunnen voorzien en om technologisch bij te blijven, hebben we hydrologische en ecologische expertise nodig evenals monitoringsinstrumenten. Hier zullen we ook aandacht hebben voor de ontsluiting van de monitoringsdata.

Het dossier van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) neemt aanzienlijk toe en vraagt extra inzet van monitoring, analyse, opwerken van data tot informatie en advies. Daarnaast komt in de tussenevaluatie van KRW (Wetterskip Fryslân en landelijk) eens te meer naar voren dat het knelpunt met betrekking tot nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen nog steeds niet opgelost is. Sterker nog, binnen veel KRW-waterlichamen zien we de afgelopen jaren weer een stijging van de nutriëntenconcentraties. Deze knelpunten voor de KRW geven aan dat meer inzet op monitoring, analyse, opwerken van data naar informatie en advies nodig is, teneinde effectieve sturing op doelrealisatie te kunnen doen. De inzet op bovenwettelijke maatregelen om emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater tegen te gaan, onder de vlag van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), is in de doorrekeningen van de derde planperiode KRW als een kansrijke maatregel gebleken (PBL, 2021). Een sterke inzet op het DAW biedt voor Wetterskip Fryslân een mogelijkheid om op termijn te kunnen voldoen aan de doelen voor de KRW. Een effectieve en efficiënte inzet van dit programma vergt gedetailleerde kennis (hydrologisch, waterkwaliteit en ecologie) van het watersysteem en capaciteit met betrekking tot sturing op de uitvoering. Genoemde ontwikkelingen vragen daarom de brede werking van onze watersystemen te kennen en daarmee de huidige toestand (goed of slecht) te kunnen verklaren. Daadkrachtige inzet en monitoring is en blijft noodzakelijk.

Baggeren van watergangen Voortgang maatregel

Volgens planning hebben we in 2025 de watergangen gebaggerd. Dat betreft 250 tot 300 kilometer hoofdwatergangen. We zijn gestart met baggeren in 2025 (met deels een uitloop naar 2026) voor de grote vaarten: Aalsumervaart, Verbindingskanaal Drachten, Biltwei Rottevalle, De Muzel Irnsum en Rottevalle zuid. Daarnaast zijn drie vaarten gebaggerd om de waterkwaliteit te verbeteren: Noordworldervaart, Valomstervaart en de Tjabbekamp. De totale lengte bedroeg 6 kilometer.

Beheer hoeveelheid water Voortgang maatregel

In ons beheergebied zijn circa 8.000 peilgebieden. Deze peilgebieden zijn vastgesteld en vastgelegd in de peilbesluitenkaart. Bij iedere asset geldt het peil uit het geldende peilbesluit. Aan de hand van de peilschalen en software voor het bedienen van assets wordt gecontroleerd of het juiste peil is ingesteld. Tijdens periodes van droogte kijken we waar nodig en waar mogelijk af van de peilbesluiten. De beheermaatregel (dreigend) watertekort geeft ons de ruimte om de peilen tijdelijk te verhogen. Tijdens periodes van verwachte wateroverlast anticiperen we juist door de peilen tijdig te verlagen om extra berging te creëren of door peilen te verhogen in de deelsystemen (water vasthouden) om de boezem te kunnen ontlasten.

Zo zorgden we voor het juiste onderhoud van onze assets, zodat de prestaties zo lang mogelijk kunnen blijven leveren tegen geaccepteerde kosten.

Aanleg, verbetering en onderhoud watersysteem

Voortgang maatregel

In 2025 hebben we:

1. Het herfstonderhoud uitgevoerd aan circa 6.000 km hoofdwaters in landelijk gebied overeenkomstig het beheer- en onderhoudsplan en waar nodig voeren wij zomer- en winteronderhoud uit. Daarnaast wordt het reguliere onderhoud aan hoofd- en secundaire wateren in bebouwd gebied uitgevoerd overeenkomstig de overeenkomsten overdracht stedelijk water. Wij hebben in 2025 dammen en duikers volgens het jaarplan vervangen. De renovatie/vervanging van sifons vindt plaats conform de (nog op te stellen) programmatische aanpak. Doel is om het bestaande areaal waterlopen en passieve kunstwerken in een goede staat te krijgen en te houden.
2. Gezorgd voor goede uitvoering van het maaibeleid bij gemalen en kunstwerken. Dit maaibeleid draagt bij aan de flora. Op een armere/meer verschrompelde bodem (vegetatie dat volledig wordt gemaaid en het maaisel wordt gehooïd) krijgen grassen minder de overhand en nemen bloemplanten toe.
3. Exotische waterplanten bestreden zoals de grote waternavel, waterteunisbloem en watercrassula. Deze planten vormen een bedreiging voor wateraanvoer en -afvoer. Daarnaast hebben ze een verstikkende werking op gewenste waterplanten zoals bijvoorbeeld de beschermde soort krabbescheer.
4. Periodiek inspecties van peilregulerende kunstwerken uitgevoerd om de onderhoudsstaat, levensduur en de risico's inzichtelijk te hebben.

Wat wilden we bereiken?

Gebiedsgericht werken

We maken een start met een programmering van onze eigen werken. Daarna gaan we in gesprek met de anderen om deze taken eventueel in gezamenlijkheid uit te voeren. We leggen hierover afspraken vast, ook over de inzet van procesgelden en menskracht door het waterschap. De programmering van onze eigen taken is een eerste voorwaarde waar we aan moeten gaan werken. Daarnaast zetten we de samenwerkingsverbanden die al bestaan, natuurlijk door.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Opstellen samenwerkingsovereenkomst

Voortgang maatregel

Voor de regiodeal Súdwesthoeke is begin 2025 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de provincie, gemeente De Fryske Marren, gemeente Súdwest Fryslân en Wetterskip Fryslân. Door het tekenen van deze overeenkomst kan begonnen worden aan de uitvoeringsfase van deze regiodeal.

In 2025 is het Wadden Convenant getekend door de waterschappen, Fumo, politie, natuurbeheerders, provincies, rijk en gemeenten. In dit convenant is afgesproken dat de ondertekenaars in elkaars werkgebied kunnen en mogen handhaven. Ook is de samenwerkingsovereenkomst 1 eilaun getekend tussen Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Gemeente Schiermonnikoog, Boerenbelang Schiermonnikoog, Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat en Vitens.

Programmering opstellen

Voortgang maatregel

De programmering van het Watersysteem dient als vertrekpunt voor diverse uitvoeringsprojecten- en maatregelen, voor het inzichtelijk maken van de hiervoor vereiste middelen en inzet en als handreiking in de samenwerking met gebiedspartijen.

Interne doelstelling programmering

- prioritering van projecten en maatregelen naar gebiedstype;
- vertrekpunt voor gebiedsgerichte begroting opgave Watersysteem;
- efficiëntie in uitvoering, gelet op inzet, middelen en tijd;
- afstemming gevraagde inzet op beschikbare capaciteit;
- zicht op de rol van Wetterskip Fryslân in uitvoering (sturend of volgend);
- zoeken verbinding in proces en uitvoering met intern lopende (sectorale) programma's, zoals KRW, baggeren, etc.;
- flexibiliteit in programmering zodat kansen gepakt kunnen worden als die zich voordoen.

Externe doelstelling programmering

- inzichtelijk maken van opgaven Wetterskip Fryslân richting overheidspartners en omgeving binnen gebiedsprocessen (gebiedsgericht werken);
- zoeken verbinding in uitvoering en proces met extern lopende programma's, zoals Veenweideprogramma en FPLG. Dit is een continu proces.

Programma Veenweide

Voortgang maatregel

We hebben volgens het vastgesteld programma Veenweide in kansrijke gebieden samen met partners aan plannen of maatregelen gewerkt om de veenweidedoelen te realiseren. Deze gebiedsprocessen gaan uit van vrijwilligheid en kennen ook uitdagingen op het gebied van financiën en ruilgrond. Dat maakt dit proces weerbaarstig en soms verloopt het proces trager dan gewenst.

In Aldeboarn De Deelen zuid is een peilscenario ontwikkeld om het grondwaterpeil op te zetten naar -40 cm respectievelijk -20 cm onder maaiveld. In Leechlan Grou Warten hebben we HAKLAM - projecten voorbereid (hoger als het kan, laag als het moet). De eerdere HAKLAM pilots zijn geëvalueerd en we hebben hiervoor een handelingskader voor rayonbeheer ontwikkeld. In een aantal gebieden zijn peilen tijdelijk verhoogd in de zomer als maatregel van de GLB samenwerkingsregeling. Agrariërs krijgen hiervoor een vergoeding.

Funderingenaanpak in het veengebied

Voortgang maatregel

We werkten volgens het uitvoeringsprogramma Funderingsaanpak Veenweidegebied Fryslân samen met de provincie Fryslân en veenweide gemeenten aan de funderingsproblematiek. Onderdeel hiervan zijn het funderingsloket, het openstellen van een subsidie voor funderingsherstel en de start van onderzoek naar aard en inzicht van funderingsproblematiek. Hiernaast is de inzet op de zogenaamde aanpak Code Rood intensief geweest. 12 adressen hebben in 2025 een besluit van de provincie ontvangen en de bewoners van het laatste adres zijn intensief begeleid. Ook is de Friese Funderingsaanpak geselecteerd als een van de zes koplopergebieden in de nationale Gebiedsgerichte Leeraanpak. Om hier een plan van aanpak voor op te stellen, hebben we € 130.000 ontvangen. Het jaarlijkse onderhoud aan de hoogwatercircuits is uitgevoerd.

Uitvoeren pilots met hogere peilen.

Voortgang maatregel

We voeren pilots uit met hogere peilen in het voorjaar, samen met grondeigenaren en rayonbeheerders. In Fryslân zijn er drie samenwerkingsverbanden opgezet die een subsidieaanvraag hebben gedaan: 19 bedrijven rondom Idzegea (zo'n 310 ha), 7 rondom Akkrum (zo'n 300 ha) en 9 bedrijven uit Aldeboarn-De Deelen, Hegewarren, de Alde Feannen en het Leechlân Grou-Warten (zo'n 320 ha). Deze subsidie is toegekend en per 1 april 2025 is op circa 1.000 hectare van het Friese veenweidegebied de waterpeilen omhoog gezet, in ieder geval tot eind 2028. Op deze manier zijn er afgelopen jaar concrete stappen gezet in de uitvoering van het veenweideprogramma. Het is de bedoeling dat de deelnemers na deze 4 jaar gebruik kunnen maken van de Compensatie Systematiek Veenweide.

Naast de GLB-pilots zijn er op verschillende plekken HAKLAM (Hoog Als Kan, Lager Als Moet) pilots, hierbij wordt er gebruik gemaakt van flexibele slootwaterpeilen en inzicht in grondwaterpeilbuizen. Wanneer het nodig is, kunnen de slootpeilen omlaag gezet worden. Het nadeel van deze flexibele peilen is het ontstaan van instabiele oevers. Doordat het hogere waterpeil wegvalt, brokkelen de slootkanten af. De evaluatie van deze HAKLAM pilots is opgeleverd inclusief handelingskader voor de rayonbeheerder. HAKLAM vergt extra inspanningen van rayonbeheer.

Wat wilden we bereiken?

Klimaatneutraal en circulair

Wetterskip Fryslân is sinds 2023 energieneutraal en wil in 2030 klimaatneutraal zijn en circulair in 2050. Dit geven we vorm door de strategie Duurzaam Opdrachtgeverschap breed te implementeren in onze beleidsontwikkeling, werk- en inkoopprocessen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Slim malen met getijdensturing

Voortgang maatregel

We besparen energie door zee-gemalen en lokstroompompen aan te sturen op basis van eb en vloed. Gemaal Ropta draait al een aantal jaar op deze manier en verbruikt hierdoor circa 25% minder elektriciteit. Gemaal Miedema bij Zwarte Haan is in 2024 aangepast. In 2025 is de lokstroompomp van gemaal De Heining voorzien van een getijdesturing, het derde en laatste zee-gemaal.

Gemalen zoveel mogelijk inzetten op momenten dat er veel, vooral duurzame stroom aanwezig is

Voortgang maatregel

Sinds begin 2024 hebben wij? een elektriciteitscontract met dynamische prijzen. Malen op momenten dat er vooral duurzame elektriciteit aanwezig is, is dan ook goedkoop malen. In 2025 zijn we gestart met de voorbereiding van slim malen op basis van energie, vergelijkbaar met de getijdesturing op de zee-gemalen. Voor slim malen is centrale sturing nodig, omdat de watersystemen communicerende vaten zijn in relatie met de boezem. Het ontwerpen en inrichten daarvan vraagt aandacht en tijd. Vanwege de grote capaciteitsvraag voor het programma Routekaart en het robuust maken van ons systeem heeft dit project vertraging opgelopen.

Wat heeft het gekost?

De toelichting op deze cijfers staat bij het onderdeel jaarrekening, overzicht van baten en lasten.

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Watersysteem			
Baten	6.342	4.575	4.990
Lasten	-81.406	-82.163	-81.521
Totaal baten en lasten	-75.065	-77.587	-76.531
Mutaties reserves			
Algemene reserve	1.771	1.862	1.862
Bestemmingsreserves	1.603	1.603	-0
Totaal mutaties reserves	3.374	3.465	1.862
Totaal resultaat programma	-71.691	-74.122	-74.669

Investerings 2025

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Opgave Watersysteem	Begroot krediet 2025		Verstrekkings 2025		Verschil	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
Kunstwerken actieve waterbeheersing	12.250	12.250	13.346	13.051	-1.096	-801
Inrichting watersystemen	1.750	1.750	2.075	2.075	-325	-325
KRW-inrichtingsmaatregelen	2.200	2.200	1.975	1.975	225	225
Uitvoeringsprogramma Veenweide	500	500	0	0	500	500
Infrastructuur geautomatiseerde assets WS	400	400	400	400	0	0
Programmatische aanpak Sifons	315	315	0	0	315	315
Eindtotaal	17.415	17.415	17.796	17.501	-381	-86

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op investeringen

Voor de KRW - inrichtingsmaatregelen is het in een aantal gevallen lastig om de benodigde locaties obstakel vrij te krijgen, omdat verwervingstrajecten en procedures langer duren. Daarnaast is er nog een extra subsidie ontvangen waar eerder niet op gerekend was voor een afgerond project.

Bij het uitvoeringsprogramma veenweide lopen de voorbereidingen voor investeringsprojecten achter op de planning als gevolg van niet consistent landelijk overheidsbeleid. Voor alle niet gebruikte kredietruimte 2025 geldt dat deze investeringsruimte doorgeschoven wordt naar 2026.

Programma Waterketen

Portefeuillehouder(s):	Remco van Maurik
Organisatie:	Opgave Waterketen

Waar zijn we van

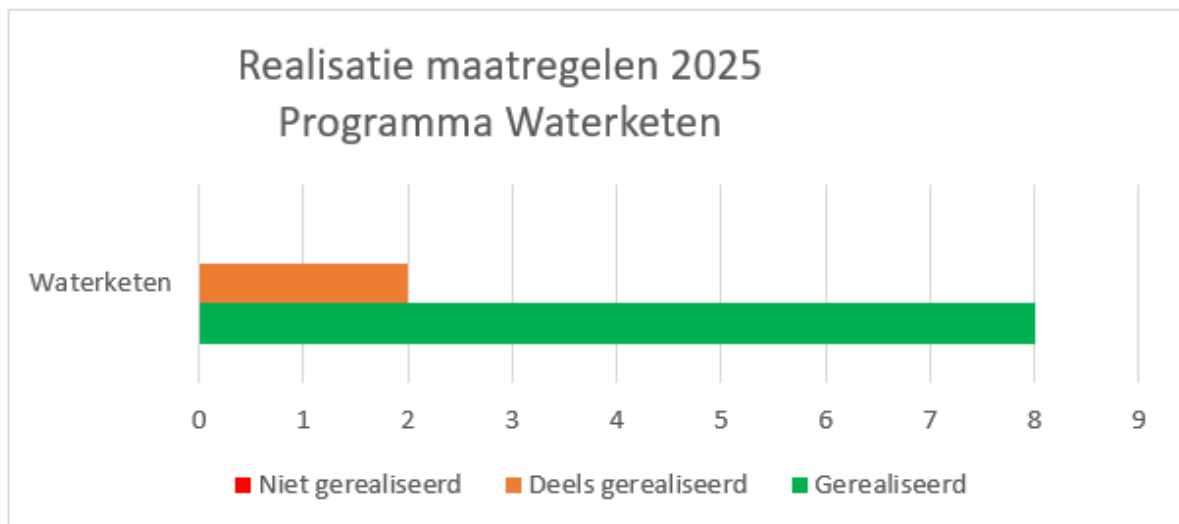
Schoon en gezond water is van groot belang. Voor de bescherming van de volksgezondheid en de kwaliteit van onze leefomgeving. Maar ook voor recreatie, natuur en economie. Vanuit de opgave waterketen leveren we hier een belangrijke bijdrage aan. Belangrijke basis daarvoor is de Beleids- en Beheernota Zuiveren die in 2019 door het algemeen bestuur is vastgesteld. De maatregelen binnen deze opgave financieren we vanuit de opbrengsten van de zuiveringsheffing zoals we die elk jaar in de Heffingsverordening vaststellen.

We zuiveren het huishoudelijk en industrieel afvalwater in ons beheergebied. Zo dragen we bij aan een goede kwaliteit van het oppervlaktewater en een duurzame leefomgeving voor mens en dier. Dit doen we door het beheren, onderhouden en continu verbeteren van onze zuiveringsinstallaties en bijbehorende transportstelsels. Het leveren van een bijdrage aan het behalen van de waterkwaliteitsdoelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is een belangrijke ambitie voor ons.

Gerealiseerde doelstellingen

Binnen de doelstellingen van afvalwatertransport zijn we op een efficiënte en betrouwbare manier aan de slag met bescherming van de volksgezondheid. We zetten ons doorlopend in voor een minimale impact op het milieu, door overstortingen te verminderen en het beheer en onderhoud van afvalwatertransportsystemen te verbeteren. Zelf investeren we in onderzoek en de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor het transporteren van afvalwater. Dit helpt om tot voorspellende analyses te komen en meer preventief onderhoud.

In onderstaande tabel is de realisatie van de maatregelen aangegeven. Iedere beleidsmaatregel wordt afzonderlijk toegelicht.

Afname- en transport

Wat wilden we bereiken?

Instandhouding en optimalisatie transportsysteem

In het domein van afvalwatertransport streven we ernaar dat het door gemeenten verzamelde afvalwater op een efficiënte en betrouwbare manier wordt ingezameld. De bescherming van de volksgezondheid blijft onze hoogste prioriteit. Zowel het rioleringsstelsel (van de gemeenten) als het transportsysteem (van het waterschap) dient zorgvuldig ontworpen en onderhouden te worden om piekbelastingen op te vangen en storingen tot een minimum te beperken.

We zetten ons in voor een minimale impact op het milieu. Door lekkages en overstortingen te verminderen, voorkomen we emissies in het milieu. Door de effecten van klimaatverandering - zoals hevige regenval of droogte - wordt het afvalwatertransport steeds vaker overbelast. Het vergroot de noodzaak om gescheiden riolering aan te leggen. Het apart inzamelen en verwerken van afvalwater en regenwater voorkomt overbelasting van het afvalwaterriool.

We werken samen met andere overheden, waaronder gemeenten en drinkwaterbedrijven en met burgers om het beheer en onderhoud van afvalwatertransportsystemen te verbeteren. Educatie en burgers bewustmaken van het belang van correct gebruik van de riolering dragen bij aan het verminderen van vervuiling en verstoppingen. Zelf investeren we in onderzoek en de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor het transporteren van afvalwater. Dit helpt om tot voorspellende analyses te komen en meer preventief onderhoud.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Opstellen beleid transportsysteem

Voortgang maatregel

In 2026 zullen we een beleidsdocument opstellen voor nieuw rioleringsbeleid (inzameling en transport van afvalwater). Dit was voor eind 2025 beoogd, maar heeft meer voorbereidingstijd nodig. Dit beleid zal aansluiten bij de Waterketenvisie die we in 2026 ontwikkelen. Het huidige beleid, vastgelegd in de 'Beleid- en beheernota Zuiveren' uit 2019, biedt onvoldoende handvatten voor effectief beheer en onderhoud van ons riooltransportsysteem. Beleid maken doen we niet alleen. We zoeken hierin de samenwerking met bijvoorbeeld gemeenten, onze leveranciers van afvalwater.

Opstellen meerjarig vervangingsplan

Voortgang maatregel

We hebben leidingen van kunststof (PVC en HDPE) en leidingen van asbestcement. Het oudste deel van de leidingen (het merendeel) zijn nu circa 50 jaar oud. In 2023 is vastgesteld dat de asbestcementleidingen voor het waterschap het meest kritisch zijn. Breuken komen relatief vaker voor in dit type leidingen. Daarnaast zijn deze leidingen slecht voor het milieu omdat bij het slijten (door gebruik) en bij breuken asbestvezels vrijkomen. Sinds een aantal jaren zijn we in staat om dit type leidingen van binnenuit te inspecteren. Na afronding van de inspecties, is er inmiddels een meerjarig vervangingsplan opgesteld.

Ook rioolgemalen bestaan uit allerlei componenten die aan slijtage onderhevig zijn. Rioolgemalen reinigen en inspecteren we jaarlijks. Als onderdeel van ons assetmanagementsysteem werken we aan een meerjarig vervangingsplan. Eind 2025 was de benodigde informatie en capaciteit nog niet compleet voor het maken van een rioolgemaal vervangingsplan.

Inspecteren asbestcement persleidingen

Voortgang maatregel

In 2023 hebben we in Noordwolde de eerste 6 kilometer persleiding van asbestcement geïnspecteerd volgens een nieuwe onderzoeksmethode. In 2024 hebben we met succes een aanbesteding voorbereid en uitgevoerd. Er is een partij geselecteerd die ons de komende jaren gaat ondersteunen in het inspecteren van de overige asbestcement-leidingen (in totaal 16 kilometer). In het najaar van 2024 zijn de persleidingen in Kootstertille en Nes (Ameland) geïnspecteerd. Het ging hierbij in totaal om ruim 5 kilometer persleiding. De persleiding Sint Nicolaasga, Joure is onlangs geïnspecteerd. Inmiddels is de laatste inline inspectie bij Beetsterzwaag geweest.

Het doel van deze inspecties is om de restlevensduur te bepalen van de meest kritische en kwetsbare asbestcement-leidingen. Op basis daarvan wordt een meerjarig vervangingsprogramma voor persleidingen opgesteld. De hiervoor benodigde investering(en) komen (jaarlijks) terug in de begroting.

De kunststofleidingen (PVC) zijn vanaf de jaren 70 aangelegd. Later zijn er ook leidingen van HDPE aangelegd. Onderzoek heeft uitgewezen dat PVC-leidingen een minimale levensduur van 70 jaar hebben. Dit betekent dat vanaf 2040 deze leidingen opnieuw geïnspecteerd dienen te worden op conditie, voordat deze vervangen moeten worden. HDPE-leidingen hebben een nog langere levensduur. De verwachting is dat we over een aantal jaar ook deze kunststofleidingen van binnenuit kunnen inspecteren met deze methode.

Vervangen van persleidingen **Voortgang maatregel**

In 2025 hebben we persleidingen en leidingen met een verhoogd aantal breuken vervangen. Een aantal vervangingen lopen door uit 2024 (Buitenpost, De Westereen, Oudega/Opeinde, Veenwouden), maar er zijn en worden ook nieuwe vervangingen opgestart in Oostmahorn, Vrouwenparochie, Oudebildtziyl en Kootstertille. Aanbesteding van de persleiding de Westereen-Damwâld heeft plaatsgevonden in het 3e kwartaal 2025. Inmiddels is hiervoor een vervangingsplanning opgesteld.

Zuivering

Wat wilden we bereiken?

Instandhouding en optimalisatie van het zuiveringsproces

Bij afvalwaterzuivering streven we ernaar zowel organische als anorganische verontreinigingen effectief uit het afvalwater te verwijderen. Het gaat dan om stikstofverbindingen, fosfaten, zware metalen, microverontreinigingen en microplastics. Ons doel is te voldoen aan de wetgeving en de waterkwaliteitsnormen waaraan ons waterschap zich heeft verbonden. We willen hiermee de vervuiling van oppervlakte- en grondwater tegengaan. Het verbeteren van de kwaliteit van het effluent is niet alleen gunstig voor het ontvangende oppervlaktewater, maar creëert ook mogelijkheden voor hergebruik, zoals irrigatie, industrieel gebruik of zelfs als basis voor drinkwater.

Het produceren van een uitstekende effluentkwaliteit heeft voor ons de hoogste prioriteit. Daarnaast richten we ons op het terugwinnen van waardevolle grondstoffen, zoals fosfaat, stikstof, cellulose en andere materialen. Teruggewonnen grondstoffen kunnen worden gebruikt als meststoffen in de landbouw of in diverse industriële processen.

De reductie van het energieverbruik van onze rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) wordt steeds belangrijker. De toepassing van energie-efficiënte processen en de productie van energie uit afvalwater (biogas) draagt bij aan het creëren van energie neutrale, en op termijn mogelijk zelfs energiepositieve, zuiveringsinstallaties.

We zetten ons voortdurend in voor de integratie van innovatieve en duurzame technologieën. We onderzoeken membraansystemen, geavanceerde oxidatieprocessen, anaerobe behandelingsmethoden en oplossingen gebaseerd op de natuurlijke processen. We streven ernaar om de afvalwaterstromen die tijdens het zuiveringsproces ontstaan te minimaliseren (minder slib!). Daarnaast richten we ons op het beheersen van geur- en geluidshinder om de impact op de omgeving te verminderen.

De zuivering van afvalwater vergt een aanzienlijke investering. Het is essentieel om zowel de kapitaal- als de operationele kosten te optimaliseren. We bereiken dit door procesautomatisering, real-time monitoring en preventief onderhoud toe te passen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Reduceren microverontreiniging in afvalwater **Voortgang maatregel**

Op onze rwzi's worden microverontreinigingen, zoals bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en microplastics, gedeeltelijk uit het afvalwater verwijderd. De resterende micro's kunnen nog niet worden verwijderd en worden in het effluent geloosd op het oppervlaktewater. Dit leidt tot normoverschrijdingen van de KRW-stoffen. In de nieuwe Europese richtlijn stedelijk afvalwater wordt ingezet op de verplichte verwijdering van deze stoffen vanaf 2035. Op dit moment zijn voor alle rwzi's immissietoetsen uitgevoerd. De uitkomsten geven een beeld van wat de zuiveringsresultaten moeten zijn om het behalen van KRW doelen niet in de weg te staan.

Toekomstvisie waterzuiveren **Voortgang maatregel**

In het Coalitieakkoord 2023 - 2027 is afgesproken dat er een toekomstvisie voor de waterketen wordt opgesteld. In 2025 is gestart met het opstellen van deze visie en gaat onder andere over hoe we omgaan met noodzakelijke renovaties in combinatie met verduurzaming en de wens om grondstoffen terug te winnen. Bestuurlijk is de wens uitgesproken om een visie op te stellen met haalbare en betaalbare ambities. Door verder vooruit te kijken liggen er ook kansen in het verder verminderen van het aantal zuiveringen. Er is daarom gekozen om een 'stip' te zetten op het jaar 2050. In het 1e kwartaal van 2025 is in het dagelijks bestuur een startnotitie vastgesteld en gedeeld met het algemeen bestuur. Het project is 1 mei gestart. In november 2025 is er een klankbordsessie met het algemeen bestuur geweest. De opkomt was beperkt en is daarom opnieuw georganiseerd op 15 januari jl. Deze is goed bezocht en was bijzonder effectief. Later volgt een bestuurlijk vaststellingstraject waarna de visie wordt vertaald in een strategie- en uitvoeringsnota.

Nieuwbouw rwzi Franeker **Voortgang maatregel**

Wij werken de komende jaren toe naar het samenvoegen van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) in Franeker en Sint Annaparochie en het moderniseren van de zuivering in Franeker. De zuivering in Franeker wordt volledig vernieuwd en verduurzaamd. Het voornemen is dat de rwzi Sint Annaparochie op termijn verdwijnt. Er komt een nieuw rioalgemaal dat aansluit op een nieuw aan te leggen persleiding naar Franeker. In 2025 zijn de systeemkeuze-studies afgerond voor persleidingstraject en nieuwbouw rwzi Franeker.

In aansluiting op het bestuursbesluit van 17 oktober 2023 en met in acht neming van het amendement bij dit besluit is het algemeen bestuur begin 2026 geïnformeerd over de systeemkeuze-studies en de nog nemen besluiten door het algemeen bestuur. Met het algemeen bestuur is afgesproken om de keuze van het persleidingstracé in 2026 ter besluitvorming voor te leggen, inclusief een uitbreiding van het voorbereidingskrediet. Een definitief besluit over de uitvoering van het project is gepland in 2028. De planning van de realisatie is op dit moment 2029/2030.

Wat wilden we bereiken?

Innovatie in de waterketen

Innovaties in de (afval)waterketen richten zich op het efficiënter, duurzamer en veiliger maken van het beheer van communaal afvalwater. Ze zijn van groot belang om in te spelen op klimaatverandering, verstedelijking, en schaarste aan zoetwaterbronnen. Enkele belangrijke innovaties in de waterketen zijn:

Decentrale Waterzuivering

Kleinschalige zuiveringsinstallaties worden steeds populairder als alternatief voor grote, gecentraliseerde installaties. Deze systemen kunnen water lokaal zuiveren en geschikt maken voor bijvoorbeeld irrigatie of industrieel gebruik, waardoor de vraag naar schoon drinkwater afneemt en de ecologische voetafdruk vermindert.

Natuurlijke Waterzuiveringstechnieken

Natuurgebaseerde oplossingen, zoals helofytenfilters en kunstmatige moerassen, zuiveren water op basis van natuurlijke processen. Deze systemen zijn energiezuiniger en hebben een kleinere ecologische voetafdruk dan conventionele chemische zuiveringsmethoden. Ze bieden ook extra voordelen zoals biodiversiteit en esthetische waarde. Een vraag is nog in hoeverre natuurlijke systemen toepasbaar zijn voor het verwijderen van microverontreinigingen als medicijnresten en zwarte metalen.

AI en Machine Learning / Digital Twins

AI en machine learning worden gebruikt om de werking van waterzuiveringsinstallaties te optimaliseren. Deze technologieën kunnen helpen bij het voorspellen van pieken in waterverbruik en de kwaliteit van inkomend water en bij het detecteren van storingen of inefficiënties in het systeem. Een Digital Twin is een virtuele replica van de fysieke waterinfrastructuur. Dit concept wordt gebruikt voor simulatie, optimalisatie, en voorspellend onderhoud. Digitale tweelingen helpen waterschappen om hun systemen beter te beheren en sneller te reageren op veranderingen of problemen in de afvalwaterketen.

Circulaire Waterketen

Het concept van de circulaire waterketen richt zich op het sluiten van de waterkringloop, waarbij water, energie en grondstoffen uit afvalwater worden teruggewonnen en hergebruikt. Dit kan variëren van het terugwinnen van fosfor en stikstof uit afvalwater tot het hergebruiken van warmte die vrijkomt tijdens het zuiveringsproces. Als waterschap maken we deel uit van de Energie- en Grondstoffenfabriek (EFGF). Binnen de EFGF focussen wij ons op bioplastics. In het verleden hebben we veel gedaan aan het ontwikkelen van toepassingen van cellulose. Andere waterschappen richten zich op andere grondstoffen. De kennis die zij opdoen, gebruiken wij weer in onze beleidsontwikkelingen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Spoordok 2.0

Voortgang maatregel

Om bestuurlijk keuzes te kunnen maken voor de nieuw te ontwikkelen wijk Spoordok in Leeuwarden gebruiken we de kennis die we opgedaan hebben in het project Waterschoon Sneek. In september 2024 is voor dit project een LIFE subsidie aangevraagd. Deze is ondertussen toegekend. Hiermee is een nieuw project gestart voor de periode 2025-2030, genaamd SWITCH2O. De kosten worden gedekt uit het klimaatmitigatiebudget.

De verwachting is dat volgend jaar op bestuurlijk niveau, samen met de gemeente Leeuwarden, Vitens en Wetsus een keuze gemaakt gaat worden over de inrichting van een circulaire waterketen in de wijk Spoordok. De gezamenlijke ambitie is om zuinig te zijn met drinkwater, zoveel mogelijk grondstoffen uit het afvalwater terug te winnen, sluiten van de kringloop, terug leveren van nutriënten aan de landbouw en het inzetten van gezuiverd water als zoetwaterbron. De gemeente wil in 2027 beginnen met de bouw van 2.000 nieuwe woningen.

Wat wilden we bereiken?

Evaluatie samenwerkingsonderzoek demo-installatie PHA2Use

Wetterskip Fryslân is een van de consortiumpartners in het PHA2USE-project voor de productie van bioplastics uit afvalwater. Naast ons zijn de waterschappen Brabantse Delta, Hollandse Delta, Scheldestromen en De Dommel betrokken. Ook HVC, Paques Biomaterials en Stowa zijn partners. Dit project past in de gedachte achter de Energie- en Grondstoffenfabriek waar we in Unieverband onderdeel van zijn.

In 2024 is de demonstratiefase van het project afgelopen. De demonstratie-installatie in Dordrecht is ontmanteld. Er ligt een businesscase en we weten wat de kansen voor een succesvolle vervolgfase zijn. Welke rol de waterschappen in een volgende fase gaan spelen is op dit moment nog niet duidelijk. In 2024 zijn de uitkomsten met het bestuur gedeeld en kijken we naar het vervolg en naar welke betrokkenheid gewenst is vanuit ons.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Evaluatie samenwerkingsonderzoek demo-installatie PHA2Use

Voortgang maatregel

Eind 2024 zijn de uitkomsten van de demonstratiefase gedeeld met het bestuur en is gekeken naar het vervolg en naar welke betrokkenheid gewenst is vanuit ons. Uitgesproken is dat we gaan deelnemen aan een nieuwe projectfase, een transitiefase (duur circa 1,5 jaar). Deze transitie zal moeten leiden tot een investeringsbesluit om een fullscale installatie te bouwen.

De projectorganisatie zoals die er in 2024 was is gecontinueerd. Er zijn verschillende pilots gedefinieerd die zijn opgestart in 2025. Eén van de pilots is gericht op kansen die er zijn voor onze rwzi Heerenveen.

In 2025 hebben we onder andere gekeken naar welke kansen er zijn op rwzi Heerenveen om vetzuren te produceren, een voedingsstof voor de bioplastic-producerende bacterie. Hiertoe hebben we ingedikt zuiveringsslib van de zuivering behandeld met Torwash-technologie. Hiermee is een filtraat geproduceerd wat de potentie heeft goed verzuurbaar te zijn. Op dit moment doen we verzuringsproeven.

Slibverwerking

Wat wilden we bereiken?

Instandhouding en optimalisatie slibverwerkingsproces

Bij slibverwerking streven we ernaar dat bij de behandeling van zuiveringsslib effectief ziektekiemen, zware metalen en schadelijke stoffen worden verwijderd of gestabiliseerd. Dit is cruciaal om te waarborgen dat het slib zonder gevaar voor de volksgezondheid gebruikt of afgevoerd kan worden.

Tweede doel is het reduceren van het volume en gewicht van slib door ontwatering, droging en vergisting. Dit resulteert in lagere kosten voor transport en verwerking.

We streven naar maximale terugwinning van de energie bij de eindverwerking van het slib. Daarnaast focussen we op het terugwinnen van grondstoffen en nutriënten. Waardevolle nutriënten als fosfor, stikstof en kalium kunnen als meststoffen in de landbouw dienen. Vooral de fosforwinning is van belang omdat dit een schaarse, niet-hernieuwbare bron is.

Slibverwerking kan kostbaar zijn. Kostenreductie door efficiënte technologieën en een geoptimaliseerde logistiek is daarom van belang. Lokale slibverwerking kan een optie zijn om transportkosten te verminderen. Daarnaast worden gasbehandelingsinstallaties en gecontroleerde verwerkingscondities toegepast voor het beperken van geuroverlast en de uitstoot van methaan en andere broeikasgassen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Slibafzet contractvorming

Voortgang maatregel

In 2027 loopt het contract met onze huidige slibeindverwerker af. In 2025 heeft het dagelijks bestuur het besluit genomen een aanbesteding te gaan opstarten. Op dit moment loopt de aanbesteding. De verwachting is deze in het 1e kwartaal 2026 af te ronden. In de aanbesteding is rekening gehouden met de uitgangspunten in ons klimaatbeleid.

Wat heeft het gekost?

De toelichting op deze cijfers staat bij het onderdeel jaarrekening, overzicht van baten en lasten.

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Waterketen	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten	4.272	3.446	2.928
Lasten	-50.598	-50.888	-54.366
Totaal baten en lasten	-46.326	-47.442	-51.438
Mutaties reserves			
Algemene reserve	812	1.120	1.120
Bestemmingsreserves	-0	-0	-0
Totaal mutaties reserves	812	1.120	1.120
Totaal resultaat programma	-45.514	-46.322	-50.318

Investerings 2025

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Programma Waterketen	Begroot krediet 2025		Verstrekkingen 2025		Verschil	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
RWZI's en transport	21.300	21.300	21.375	21.375	-75	-75
Groot onderhoud en KAM	1.900	1.900	1.900	1.900	0	0
KRW maatregelen tbv waterketen	500	500	0	0	500	500
Infrastructuur geautomatiseerde assets	4.300	4.300	4.300	4.300	0	0
RWZI Franeker	2.000	2.000	0	0	2.000	2.000
Demosite	0	0	125	125	-125	-125
Eindtotaal	30.000	30.000	27.700	27.700	2.300	2.300

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op investeringen

Voor rwzi Franeker was een tussentijdse kredietaanvraag geraamd in 2025. Deze is begin 2025 doorgeschoven naar de investeringsbegroting van 2026. Dit geldt ook voor de KRW maatregelen voor de waterketen.

Programma Bestuur en organisatie

Portefeuillehouder(s):	Luzette Kroon, Cees Pieter van Burgsteden, Remco van Maurik, Gerben de Boer, Monique Plantinga en Frank Jorna
Organisatie:	Opgaven Strategie en Omgeving, Assetmanagement en Bedrijfsvoering

Waar zijn we van?

We zorgen ervoor dat ons bestuur en onze organisatie toegerust zijn op het uitvoeren van de taken, nu en in de toekomst. Daartoe hebben we drie opgaven ingericht, namelijk Strategie & Omgeving, Assetmanagement en Bedrijfsvoering.

Strategie & Omgeving wil bestuur en organisatie toerusten op de maatschappelijke ontwikkelingen die van betekenis zijn voor het waterschapswerk, nu en in de toekomst. Door stil te staan bij de vraag wat mogelijk over enkele jaren de agenda bepaalt, kunnen we ons tijdig én beter voorbereiden op de voor ons relevante ontwikkelingen. We bepalen de lange termijndoelen en richting van de organisatie, in nauwe verbinding met de samenleving. Kernwoorden voor deze opgave zijn: vooruitkijken, vernieuwen, samenwerken en onszelf positioneren als waterautoriteit, die spreekt namens het water.

Assetmanagement staat voor de ontwikkeling van professioneel beheer en onderhoud van onze infrastructuur waarmee we bijdragen aan de strategische (beleids-)doelen van Wetterskip Fryslân. We willen de organisatie ontwikkelen van traditionele beheersorganisatie naar een strategische assetmanagementorganisatie. We willen het mogelijk maken dat we in de toekomst op basis van betrouwbare informatie keuzes kunnen maken, waarbij we kijken naar de prestaties die van onze assets worden verwacht, naar de risico's die Wetterskip Fryslân loopt bij achterblijvende prestaties en naar de kosten die met onze assets gemoeid zijn.

Bedrijfsvoering is ondersteunend aan onze primaire opgaven. Streven is de dienstverlening in te richten op de uitdagingen waar we als Wetterskip voor staan en komen te staan. Naast het op niveau houden van de huidige diensten, steken we in 2025 daarom ook tijd en geld in de vernieuwing en verbeteringen van de processen.

Gerealiseerde doelstellingen

We hebben een tussenevaluatie van het vigerende Waterbeheerprogramma (WBP) uitgevoerd en zijn gestart met het opstellen van het nieuwe Waterbeheerprogramma, dat eind 2027 ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het algemeen bestuur. Daarnaast is de Herijking van de BOVI vastgesteld in het algemeen bestuur.

We hebben actief bijgedragen in het opstellen van adviezen inzake Deltaprogramma Zoetwater en Deltaprogramma IJsselmeergebied. Dit is belangrijk voor Wetterskip Fryslân omdat het invloed heeft op hoeveel zoetwater wij in droge perioden beschikbaar hebben en op waterveiligheid.

We hebben de innovatienotitie vastgesteld, waarbij we technologische, sociale en data-innovatie sterker aan elkaar willen verbinden. We hebben in 2025 bijvoorbeeld gewerkt aan Spoordok, Gjin plestik nei ús, het voorspellen van blauwalg, het berekenen van lachgasemissies in RWZI's, fecale verontreiniging in zwemwater en het ontwikkelen van Artificial Intelligence agents (digitale medewerker).

We hebben een energievisie opgesteld waarin we onze ambitie voor een betrouwbare, beschikbare en betaalbare energievoorziening hebben verankerd. Deze visie vormt de basis voor verdere uitwerking naar de uitvoering.

We werken aan een uniforme assetdecompositie, waarmee we vastleggen welke details we over onze assets willen registreren in onze informatiesystemen. Dit draagt bij aan een integrale informatievoorziening en biedt inzicht in de prestaties van onze assets. We verwachten deze decompositie in het derde kwartaal af te ronden.

Na een zorgvuldig traject hebben we een keuze gemaakt voor een nieuw onderhoudsmanagementsysteem, dat inmiddels is gecontracteerd. Ter voorbereiding hebben we al onze onderhoudsprocessen geëvalueerd en aangepast, zodat we straks met een eenduidige werkwijze kunnen werken.

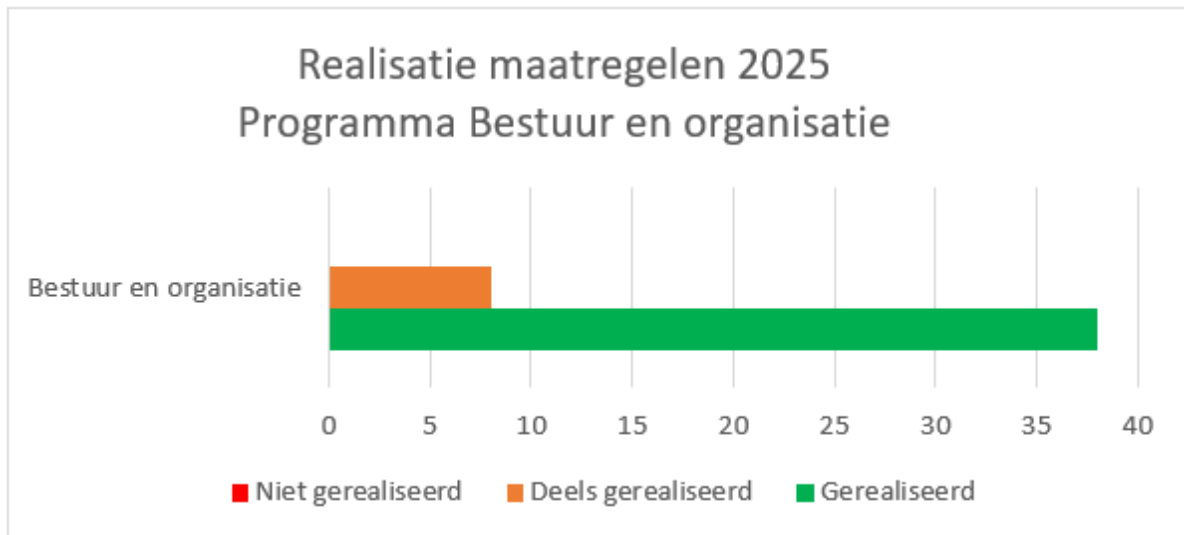
We hebben het sturingsmodel van de organisatie onder de loep genomen en eind 2025 de nieuwe organisatiestructuur vorm gegeven, inclusief de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking. De nieuwe structuur draagt bij om de sturing en samenwerking verder te versterken.

Ook hebben we publiekslezingen georganiseerd over de toekomst van waterbeheer. Hiermee geven we invulling aan onze rol als waterautoriteit en betrekken we de samenleving actief bij de uitdagingen van morgen. Ook hebben we een Wettertop georganiseerd voor Friese bestuurders met een verkiezingsdebat.

De aandacht vanuit de media voor ons werk is er. We hebben meer dan 150 persvragen beantwoord.

Tot slot hebben we een nieuwe arbeidsmarktcampagne ontwikkeld, waarmee we ons als aantrekkelijke werkgever positioneren en gericht inspelen op de uitdagingen op de arbeidsmarkt.

In onderstaande tabel is de realisatie van de maatregelen aangegeven. Iedere beleidsmaatregel wordt afzonderlijk toegelicht.

[Strategie en omgeving](#)

Wat wilden we bereiken?

Klimaatbestendig worden

We hebben in samenwerking met de provincie de Blauwe Omgevingsvisie (BOVi) 'Fryslân Klimaatbestendig 2050+' opgesteld. De kaders van het Rijk over de sturende rol van water en bodem in de ruimtelijke ordening, zijn hierin vertaald naar Fryslân.

We gaan de komende jaren de BOVi concreter vertalen door deze te implementeren in ons beleid en in onze instrumenten. Aan het algemeen bestuur is beloofd om een BOVi-uitvoeringsprogramma te maken en dat te integreren in het Waterbeheerprogramma (WBP).

We zullen de BOVi ook inbrengen in processen van andere partijen die plannen maken voor de ruimtelijke ordening. We hebben de BOVi gebruikt als input bij de totstandkoming van het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) en brengen deze in bij actualisering van de Provinciale Omgevingsvisie (POVi).

We bepalen in hoeverre een herijking van de BOVi opportuun is, bijvoorbeeld gezien klimaatscenario's. De BOVi geeft met name een visie op het thema "voldoende". We zullen deze visie op een later moment kunnen verbreden met "veilig" en "schoon" met een visie op waterkerende landschappen en een visie op de waterketen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Opstellen leidraad weging waterbelang

Voortgang maatregel

We werken aan de Leidraad Weging Waterbelang, die de *Leidraad Watertoets* uit 2013 vervangt. Deze leidraad vormt het formele kader voor onze wateradviezen bij ruimtelijke plannen onder de Omgevingswet. Ook met de huidige leidraad adviseren we al actief en toekomstbestendig: we kijken vooruit en houden in onze advisering zoveel mogelijk rekening met lange termijn ontwikkelingen en mogelijke toekomstige opgaven. Oorspronkelijk was het de bedoeling om in één keer een nieuwe leidraad op te stellen waarin ook de inzichten uit de Blauwe Omgevingsvisie (BOvi) en nieuwe beleidslijnen zouden worden verwerkt. In dat geval had het algemeen bestuur de leidraad moeten vaststellen. We kiezen ervoor om de leidraad gefaseerd te actualiseren. In deze eerste stap actualiseren we de leidraad technisch: we zorgen dat deze aansluit op het vastgestelde beleid sinds 2013 en op de Omgevingswet. In deze fase wordt geen nieuw beleid toegevoegd. Omdat het om een technische actualisatie gaat, kan de leidraad worden vastgesteld door het dagelijks bestuur (naar verwachting in de tweede helft van 2026). Thema's waarvoor nieuw beleid nodig is, zoals waterrobuust bouwen, worden via afzonderlijke voorstellen aan het algemeen bestuur voorgelegd. Zodra dit beleid is vastgesteld, wordt de leidraad opnieuw geactualiseerd.

Parallel hieraan blijven we in de praktijk toekomstbestendig adviseren bij ruimtelijke plannen. Daarbij nemen we de inzichten uit de BOvi al zoveel mogelijk mee in onze adviezen en gesprekken, ook wanneer deze nog niet zijn vastgelegd in formeel beleid. Om deze manier van werken verder te versterken en te verduidelijken, werken we aanvullend aan een Handreiking Toekomstbestendig Adviseren. Deze handreiking biedt adviseurs ondersteuning bij het expliciet betrekken van toekomstige ontwikkelingen, scenario's en ambities in het overleg over ruimtelijke plannen. Het doel is om de bestaande toekomstgerichte advisering beter te ondersteunen, te uniformeren en uitlegbaar te maken.

Opstellen boezemplan Voortgang maatregel

In het coalitieakkoord is afgesproken dat er een Boezemplan wordt opgesteld, inclusief onderzoek naar een mogelijk nieuw zeegemaal. Nieuwe KNMI-scenario's (2023) en inzichten in zeespiegelstijging maken het namelijk nodig dat er een herbeoordeling komt van de klimaatbestendigheid van het Friese boezemsysteem. Met dit Boezemplan bepalen we met welke maatregelen we kunnen komen tot een toekomstbestendig boezemsysteem. Maatregelen kunnen gaan over waterberging, vasthouden in polders of extra maalcapaciteit. Daarom is in 2025 een hydrologisch boezemmodel ontwikkeld dat inzicht geeft in toekomstige wateroverschotten.

Het plan was om in 2025 al te komen met de eerste resultaten. We zouden dan laten zien wat de omvang is van de klimaatopgave. Daarnaast zouden we de no-regret maatregelen opstellen. Deze resultaten leveren we echter pas in 2026 op. Vanaf 2027 gaan we mogelijke oplossingsrichtingen verkennen richting 2050 - 2100 en krijgen we inzicht in de mix van maatregelen die nodig zijn.

De vertraging komt door de complexiteit, de ontwikkeling van het nieuwe hydrologische model en inzet van capaciteit op urgente dossiers is de planning. Het algemeen bestuur ontvangt in het eerste kwartaal 2026 een memo, waarin het proces voor het Boezemplan verder is toegelicht.

Opstellen tussenbalans Waterbeheerprogramma in het licht van de BOvi Voortgang maatregel

We hebben een tussenevaluatie van het vigerende Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) opgesteld. Er zijn twee evaluaties uitgevoerd: de eerste over de voortgang van het WBP en de tweede waarin het WBP aan de BOvi is getoetst. De resultaten van deze tussenevaluatie maken inzichtelijk dat we voor het behalen van onze doelen vaak ook afhankelijk zijn van de medewerking van derden. De resultaten kunnen worden gebruikt om de komende jaren bij te sturen. Tevens kan het input zijn in de voorbereiding voor een nieuw WBP, waarmee we de koers aangeven voor de jaren 2028 tot en met 2033.

Inbrengen BOvi in provinciale omgevingsvisie Voortgang maatregel

'Fryslân Klimaatbestendig 2050+' (FK2050) bestaat uit twee delen: de Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) met een beschrijving van het huidige watersysteem en de gevolgen van autonome en klimatologische veranderingen daarop, en een aanvullend deel waarin de opgaven voor het watersysteem zijn verbonden met opgaven in de ruimtelijke inrichting. FK2050 is in samenwerking met Provincie Fryslân opgesteld en wordt door provincie Fryslân gehanteerd als bouwsteen in de nieuw op te stellen provinciale omgevingsvisie (POVI). In juni 2025 zijn hiervoor twee belangrijke tussenproducten opgeleverd, namelijk de ontwerpnota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en de Contourenschets. We hebben onze zienswijze hierop gegeven.

Provincie Groningen heeft in maart 2025 een concept-POVI vastgesteld. We hebben hieraan onze inbreng geleverd.

Wat wilden we bereiken?

Klimaatneutraal worden

We passen ons niet alleen aan op de gevolgen van klimaatverandering, we streven er ook naar om onze eigen impact op klimaatverandering te verkleinen. Hiertoe hebben we een klimaatprogramma opgesteld, waarmee we energieneutraal, klimaatneutraal en circulair willen worden.

We streven naar verduurzaming, terwijl we ook moeten waarborgen dat onze energievoorziening betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar blijft. Ons werk vraagt veel energie. Energie is een strategisch onderwerp geworden voor ons als waterschap. We hebben te maken met netcongestie en de transportkosten stijgen door de grootscheepse uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet. Ook vanwege andere ontwikkelingen is de energieprijis de afgelopen jaren lastig voorspelbaar gebleken. Om grip te krijgen op de uitdagingen op dit terrein stellen we een energievisie op.

Het rapporteren over onze impact op mens en milieu, waaronder op het klimaat, wordt steeds belangrijker. Er is een toename van wet- en regelgeving die het organisaties verplicht om hierover transparant te zijn. Ook is er een groeiende druk vanuit publiek, banken en stakeholders om opener te zijn over de duurzaamheid van de activiteiten.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Opstellen aanpak implementatie CSRD Voortgang maatregel

In 2025 heeft Wetterskip Fryslân onderzocht hoe we beter inzicht kunnen krijgen in onze effecten op mens en milieu. Daarbij hebben we op advies van onze accountant gekeken naar de Europese richtlijn CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), die in de toekomst waarschijnlijk ook voor waterschappen belangrijker kan worden. Hoewel deze (nog) niet verplicht is, willen we goed voorbereid zijn.

We hebben daarom in kaart gebracht welke onderwerpen voor ons het meest relevant zijn, welke informatie we daar nu al over hebben en wat we nog moeten verbeteren om straks volledig en betrouwbaar te kunnen rapporteren. Ook maakten we een eerste voorbeeldrapport, zodat we kunnen zien hoe een toekomstige duurzaamheidsrapportage eruit kan zien en wat dit van de organisatie vraagt.

In 2026 onderzoeken we hoe onze aanpak het beste kan aansluiten bij wat andere waterschappen en overheden doen, bijvoorbeeld op het gebied van brede welvaart en SDG's (Sustainable Development Goals). Zo bouwen we aan een gezamenlijke, herkenbare en toekomstbestendige manier van sturen op én rapporteren over duurzaamheid.

Opstellen energievisie Voortgang maatregel

De energievisie is vastgesteld door het algemeen bestuur. In 2025 is vervolgens gewerkt aan een energie agenda om te komen tot uitvoering van deze visie. Deze wordt begin 2026 aan het dagelijks bestuur voorgelegd.

Alle voorgestelde maatregelen uit de agenda worden getoetst aan de volgende criteria: beschikbaarheid, betrouwbaarheid, betaalbaarheid en klimaatneutraliteit. Met deze agenda streven we onder meer naar een hogere zelfconsumptie, minder teruglevering, meer grip op energie(kosten), grotere flexibiliteit in onze processen en een versterking van onze samenwerking met externe partners.

Uitvoeren en actualiseren klimaatprogramma

Voortgang maatregel

Wetterskip Fryslân werkt doelgericht aan de uitvoering van het Klimaatprogramma, waarmee het waterschap wil toewerken naar energieneutraliteit in 2025, klimaatneutraliteit in 2030 en volledig circulair werken in 2050. Het programma is in 2023 bestuurlijk vastgesteld en vormt de basis voor maatregelen op energie, emissiereductie en circulaire economie. Het klimaatprogramma heeft 5 pijlers:

1. Energie:

We willen evenveel duurzame energie opwekken als we gebruiken, onder meer met zonne-energie, windenergie en biogas. In 2025 hebben we de energievisie opgesteld en vertaald naar een agenda om tot uitvoering van de energievisie te komen (zie maatregel opstellen energievisie).

2. Fossielvrij werken:

We bouwen het gebruik van fossiele brandstoffen stap voor stap af. Denk aan elektrificatie van materieel en schonere mobiliteit. Zo wordt ons wagenpark steeds meer elektrisch. We hebben een routekaart gemaakt voor ons materieel, waarmee we op de natuurlijke vervangingsmomenten weloverwogen kunnen kiezen voor emissieloos materieel. In projecten doen we steeds meer ervaring met emissieloos werken, zoals het oeverproject Grou, het baggeren van de vijver bij het hoofdkantoor en bij onze dijkversterkingsprojecten.

3. Klimaatneutrale en circulaire waterketen:

We dringen de uitstoot van onze waterzuiveringen terug. Om dat goed te kunnen doen monitoren we de uitstoot van lachgas. Met de inzichten die we daaruit opdoen, kunnen we de uitstoot uit het zuiveringsproces minimaliseren. We hebben de aanbesteding voorbereid om ons zuiveringsslib klimaatneutraal te verwerken. We zijn gestart met de waterketenvisie, die richting moet geven aan een klimaatneutrale en circulaire waterketen.

4. Klimaatneutraal en circulaire assets:

In de infrastructuur (zoals dijken, watergangen en kunstwerken) passen we steeds meer circulair ontwerp en materiaalgebruik toe: Toekomstige werken moeten volledig herbruikbaar (circulair) zijn. Ook werken we aan duurzame innovaties, zoals klimaatneutraal en circulair waterbouwasfalt. Ook kopen we bedrijfsmiddelen steeds duurzamer in. In 2025 hebben we een handelingskader gemaakt die richting geeft aan hoe we duurzaam en maatschappelijk verantwoord inkopen.

5. Samenwerken als klimaatpartner:

We werken actief samen met gemeenten, provincies, inwoners en bedrijven om verduurzaming te versnellen, kennis te delen en regionale klimaatdoelen te halen. De Vereniging Circulair Friesland (VCF) is een krachtig netwerk waarin kennis, ideeën en kansen worden gedeeld en samenwerking wordt versneld. Deze samenwerking draagt direct bij aan ons klimaatprogramma. Ook in andere samenwerkingsverbanden werken we samen, zoals in de OVEF, Wetterwaarmte en de Friesche Energie Tafel.

Wat wilden we bereiken?

Verbeteren biodiversiteit ten behoeve van onze opgaven

We maken gebruik van ecosysteemdiensten die afhankelijk zijn van biodiversiteit. De natuur werkt voor ons. Planten zuiveren het water, houden oevers en dijken stevig en concurreren met exoten en blauwalgen. Daarmee verminderen of voorkomen ze overlast door bijvoorbeeld giftige stoffen, oeverafkalving, overmatige baggervorming, Amerikaanse rivierkreeften en grote waternavel. We laten in fysieke opgaven Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen zien welke maatregelen wij op het gebied van biodiversiteit nemen.

- In de opgave Watersysteem bestrijden we exoten en verbeteren en beschermen we de kwaliteit van het oppervlaktewater
- In de opgave Waterveiligheid voorkomen we schade die dieren als bevers, dassen, invasieve rivierkreeften en muskusratten kunnen toebrengen aan keringen

- In de opgave Waterketen zal extra aandacht besteed worden aan het verbeteren van het onderhoud op onze eigen terreinen bij rwzi's door Grienskip.

Daarnaast moeten we voldoen aan wettelijke verplichtingen zoals de Kaderrichtlijn Water, beschermde soorten (Omgevingswet) en Europese Unielijst invasieve exoten. Aandacht voor biodiversiteit is daarmee onderdeel van ons reguliere werk, het draagt bij aan een effectief waterbeheer. Voor het oplossen van onze opgaven nemen we natuurlijke oplossingen mee in de afweging. We kijken dus breder dan alleen naar technische oplossingen. Biodiversiteit is een indicator voor een goede ecosysteemtoestand.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Uitvoering geven aan Utfieringsplan Bioferskaat **Voortgang maatregel**

In het Utfieringsplan Bioferskaat is omschreven welke maatregelen we nemen om de biodiversiteit te verbeteren. Daar hebben we ook in 2025 verder uitvoering aan gegeven. Door het organiseren van een themabijeenkomst over het beheer van blauwe verbindingen hebben we kennis uitgewisseld met de provincie, gemeenten en andere partijen. We werken samen met andere overheden voor het realiseren van groenblauwe dooradering. We dragen onze kennis en acties uit naar buiten.

Bijstellen beleid voor waterkwaliteit en ecologie **Voortgang maatregel**

Het waterkwaliteitsbeleid behoeft op punten actualisatie, zoals de beleidsnota ecologie en vis. Ons huidige beleid is, ook in juridische zin, nog niet geheel KRW-proof. Daarnaast is het waterkwaliteitsbeleid nu niet overzichtelijk voor interne en externe stakeholders. Conform planning geven we hier uiterlijk in 2027 invulling aan.

Opstellen monitoringsvisie **Voortgang maatregel**

Er is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan een monitoringsvisie. Op basis van de uitkomsten is vastgesteld dat er geen behoefte is aan een afzonderlijk visiedocument, maar juist aan een uitvoeringsgericht document dat praktische handvatten biedt voor monitoring in de dagelijkse praktijk. Een dergelijk document zorgt voor een beter totaaloverzicht van wat we monitoren en met welk doel, en versterkt daarmee de grip op onze monitoringsinspanningen.

Om die reden wordt momenteel gewerkt aan een monitoringsplan. De focus ligt in eerste instantie op het watersysteem. Op termijn kunnen vergelijkbare plannen worden ontwikkeld voor de waterketen en waterveiligheid.

De oplevering van het plan voor het watersysteem heeft enige vertraging opgelopen, doordat prioriteit is gegeven aan andere urgente dossiers op het gebied van waterkwaliteit, zoals PFAS. Juist bij dit soort dossiers is duidelijke sturing op monitoring essentieel: welke stoffen meten we, in welke omvang en met welk doel. In 2025 is hierin al een belangrijke stap gezet door de PFAS-monitoring nadrukkelijker en meer gedetailleerd inzichtelijk te maken, waarmee de grip op deze monitoring is versterkt.

Wat wilden we bereiken?

Innovatief zijn

Innovatie zien we als wezenlijk onderdeel van het waterschapswerk. Vanuit onze rol als waterautoriteit maken we verbinding met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en de maatschappij om met nieuwe kennis en inzichten de wateropgaven aan te kunnen. Zo werken we onder andere samen met Wetsus en Centre of Expertise Water Technology (CEW) en innoveren we met andere waterschappen via het Waterschapshuis en de STOWA.

We ontwikkelen in 2025 een voorstel om ons innovatieprogramma verder te ontwikkelen langs drie lijnen: technologisch, data/digitaal en sociaal. We zorgen voor meer regie in ons innovatieprogramma. We vergroten de zichtbaarheid door te laten zien aan welke innovaties we werken.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Ontwikkelen innovatiehub in de organisatie **Voortgang maatregel**

In juli heeft het algemeen bestuur het innovatiebeleid voor 2025-2029 vastgesteld. Werken vanuit een innovatiehub, oftewel een brûsplak waar ruimte is voor onderzoek, ontwikkeling en samenwerking met onze omgeving en partners op het gebied van sociale, data- en technologisch innovatie. Het wordt een plek waar specialisten rondom innovatie samenkomen en waar we werken aan een toekomstbestendig Wetterskip Fryslân. In de voorbereiding hierop is actief ingezet op het verbinden van de drie verschillende vormen van innovatie en de voorbereiding op een strategische innovatie agenda. De structurele inrichting in de organisatie inclusief rollen en verantwoordelijkheden is een verder uit te werken onderdeel van de organisatie ontwikkeling. Tevens is een innovatieprijs ontwikkeld, waarvan de kick-off begin 2026 is geweest. Voorbeelden van data-innovatie waaraan we gewerkt hebben in 2025 zijn het voorspellen van blauwalg, het berekenen van lachgasemissies in RWZI's, fecale verontreiniging in zwemwater en het ontwikkelen van artificial intelligence agents. Verder werken we aan Spoordok, Gjin plastik nei ús Waad en verkennen we Slim malen. Landelijk werken onze datascientisten onder andere aan NL Veranderdetectie samen met tien waterschappen en het Waterschapshuis.

Wat wilden we bereiken?

Versterken verbinding met de samenleving

We willen de verbinding met de samenleving versterken om effectiever, transparanter en in nauwe samenwerking met de gemeenschap te opereren. Zo komen we tot betere besluitvorming en kunnen we profiteren van kennis in de samenleving. Ook zal zo het draagvlak voor beslissingen kunnen vergroten, waardoor implementatie van beleid en projecten soepeler verlopen.

Door gebiedsgericht werken, samenwerking als één overheid en participatie in te zetten, zullen we als waterschap effectiever, responsiever en meer in lijn met de behoeften en verwachtingen van de samenleving opereren. Dit leidt tot een sterkere relatie met de gemeenschap die we dienen.

We hebben inmiddels gebiedsteams paraat waarmee we per gebied een aanspreekpunt hebben op operationeel, management en bestuurlijk niveau. We hebben zo ook zicht op de issues en gebiedsprocessen die er per gebied spelen. Wij zoeken de mogelijkheden op om in gebiedsprocessen onze wateropgaven in te brengen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Verbeteren kwaliteit van de bestuurlijke informatievoorziening **Voortgang maatregel**

Door de afschaffing van één van de systemen voor onze bestuurlijke stukkenstroom was vernieuwing van het bestuurlijk informatiesysteem noodzakelijk. Inmiddels is het nieuwe systeem succesvol live gegaan. Het gaat hier om een lopend proces waar de nieuwe organisatiestructuur ook aan bijdraagt. Ter verhoging van de kwaliteit van stukken zijn diverse schrijfcursussen georganiseerd. Ook is het ambtelijk besluitvormingsproces gestroomlijnd om meer kwaliteitsborging in het proces te realiseren.

Stimulearje Frysk **Voortgang maatregel**

Yn de maitiid fan 2025 is in evaluaasje fan ús Fryske taalbelied oplevere, folge troch in fernijd 'Beliedsplan Fryske taal 2025-2029' dat oanslút by de wetlike ôfspraken dêr't Wetterskip Fryslân ek oan bûn is. Dit beliedsplan is yn july fêststeld troch it algemien bestjoer. Underdiel hjirfan binne sân maatregels dy't derfoar soargje moatte dat it Frysk faker en better sichtber is, sadat elkenien him útnûge fielt om de taal sels ek te brûken yn syn kontakten mei it wetterskip. De earste útwurking fan dizze aksjes is fuortendaliks yn gong setten. Stikken foar it algemien bestjoer ha sûnt de simmer in ynlieding yn twa talen. Yn 'e mande mei ús technyske eksperts wurdt ek wurke oan de útfiering (yn 2026) fan de kar fan ús algemien bestjoer om oer te gean nei in nij digitaal haadadres: wetterskip.frl. ?

Versterken participatie Voortgang maatregel

We willen een goede verbinding hebben met de omgeving. Participatie is een middel om deze verbinding te bevorderen. Een onderdeel van participatie is uitdaagrecht, waarbij het gaat over het overnemen van taken door groepen burgers en/of maatschappelijk organisaties. Vanaf 2027 moet elk waterschap in zijn participatieverordening aangeven op welke wijze het invulling geeft aan uitdaagrecht, waarmee het optionele karakter is komen te vervallen.

Omdat in onze huidige participatieverordening nog niets is vermeld over het uitdaagrecht, passen we de verordening aan. We zijn in 2025 gestart met het breder evalueren van het participatiebeleid. De vaststelling vindt in 2026 plaats. De aanpassingen voortkomend uit de evaluatie en de benodigde aanpassingen inzake uitdaagrecht kunnen gelijktijdig worden verwerkt in het participatiebeleid.

Werken als één overheid en gebiedsgericht Voortgang maatregel

Binnen Wetterskip Fryslân werken we op verschillende manieren gebiedsgericht. Gebiedsgericht werken betekent dat integraal naar de opgaven van het waterschap en onze partners in een gebied wordt gekeken: bodem, water, landbouw, natuur, klimaat, wonen, etc. Door gebiedsgericht te werken betrekken we bewoners, agrariërs en andere partners en komen we samen tot gedragen en gebiedseigen oplossingen. Daarbij brengen we onze waterbelangen voor veilig, voldoende en schoon water actief in.

We werken al op veel fronten samen met onze partners, bijvoorbeeld in het Veenweideprogramma, in diverse gebiedsprocessen, 'elke regio telt' en in Regiodeals en uitbreidingsplannen. Bij de start van elke samenwerking bepalen we onze inzet op basis van de wateropgaven die in dat gebied spelen.

In 2025 hebben we het gebiedsgericht werken, gericht op gemeentelijke grenzen, verder versterkt. Dat is van groot belang, omdat gemeenten en provincies verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke ordening. Juist binnen die ruimtelijke ordening moeten water en bodem — en daarmee onze wateropgaven — een stevigere en vanzelfsprekende plek krijgen. Om die verbinding te versterken, hanteren we een gebiedsindeling die aansluit bij de gemeentelijke grenzen. Gebiedscoördinatoren en -adviseurs onderhouden hierdoor intensieve en structurele contacten met gemeenten en andere gebiedspartners. Zij brengen onze wateropgaven tijdig in bij externe visies, programma's en plannen, halen signalen en ontwikkelingen van buiten naar binnen en spelen actief in op lokale kansen en zorgen. Op deze manier zorgen we ervoor dat onze wateropgaven beter aansluiten op de ruimtelijke processen van gemeenten en de provincie.

Het samenwerken in de gebieden krijgt steeds beter vorm, maar het integraal denken en handelen vanuit het gebied vraagt blijvende aandacht. Hiervoor is een koersmodel ontwikkeld dat richting geeft aan hoe we gebiedsgericht werken willen doorontwikkelen. De gebiedsteams kunnen nog beter functioneren wanneer wij onze opgaven scherper vertalen naar de gebieden ("integraal programmeren") en de signalen, zorgen en wensen vanuit de gebieden beter weten te beleggen binnen de organisatie. In de nieuwe organisatie is meer aandacht voor het programmeren.

We blijven ons daarnaast richten op sterke relaties met belangenorganisaties en met de provincie. We zijn in 2025 gestart met een verkenning in hoeverre we onze positie kunnen versterken rondom de Waddenzee, het IJsselmeer en het Lauwersmeer.

Tussentijdse evaluatie coalitieakkoord

Voortgang maatregel

De tussentijdse evaluatie is door de coalitie uitgevoerd en heeft als input gediend voor de Perspectiefnota 2026-2030. Op basis van het coalitieakkoord is een uitvoeringsagenda opgesteld. Deze is ook geactualiseerd voor de Perspectiefnota 2026-2030 en daaraan toegevoegd. Op 8 juli 2025 is de perspectiefnota 2026-2030 vastgesteld.

Wat wilden we bereiken?

Positioneren als waterautoriteit

Nog meer dan voorheen is 'spreken namens water' van belang. Om water en bodem daadwerkelijk sturend te laten zijn, om de BOvi echt te laten doorwerken, zullen we op meer plekken en manieren dan voorheen het belang van water zichtbaar moeten maken. En naast spreken namens water wordt ook meedenken namens water belangrijker: we zullen meer aan de voorkant met andere overheden en maatschappelijke partijen moeten meedenken om te ontwerpen/vorm te geven hoe de ruimtelijke ordening eruit moet zien. Hierin willen wij ons positioneren als de waterautoriteit, toonaangevend bij het ontwerp van het grote watersysteem en leidend bij de realisatie daarvan.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Versterken behartiging van de waterbelangen

Voortgang maatregel

In 2025 is de coördinator public affairs gestart die zich inzet voor belangenbehartiging, lobby en positionering richting medeoverheden en politieke- en maatschappelijke stakeholders van het Wetterskip Fryslân. Hierdoor zijn we eerder en beter aangesloten op dossiers die spelen op regionaal en nationaal niveau in de politieke- en bestuurlijke omgeving. De bestuurlijke en politieke situatie in Nederland en de regio is echter onvoorspelbaar. In 2025 is in Den Haag het kabinet gevallen en zien we bijvoorbeeld ook dat andere overheden zich kritisch opstellen ten opzichte van samenwerkingsverbanden. Als Wetterskip Fryslân positioneren wij ons echter als een constructieve partner in de lobby, waarbij we tegelijkertijd ook een aanjager van onze (gedeelde) belangen zijn op dossiers met bestuurlijk- en politiek momentum. Dit doen wij onder andere in samenwerking met de Unie van Waterschappen en de Provincie Fryslân. Grote dossiers waar een actieve lobby op is gevoerd zijn onder andere PFAS, dijkversterkingen en mijnbouw. Ook is er ingezet op het intensiveren van relaties met politiek Den Haag, wat heeft geresulteerd in een verkiezingsdebat in het Woudagemaal te Lemmer voor Friese bestuurders.

Voor een efficiënte organisatie van het subsidiewerk werken we aan de doorontwikkeling naar een subsidiebureau, die ondersteuning kan bieden aan medewerkers die vragen hebben over subsidies (verkenning, inventariseren, aanvragen, projectaanvragen, verlening en dergelijke). Daarnaast zal het subsidiebureau dienen als een kennispunt als het gaat om relevante Europese fondsen en rijksmiddelen. In 2026 start een nieuwe subsidieadviseur. In dit jaarverslag is ook een overzicht van subsidiegelden opgenomen.

Herijken strategisch communicatieplan

Voortgang maatregel

We gaan ons strategisch communicatieplan herijken, zodat wij onze positie als waterautoriteit kunnen versterken door middel van onze communicatie. Er ligt een stevige basis met goede uitgangspunten die we naar de tijd van nu gaan brengen. We willen deze actualiseren en daarmee de relevantie opfrissen. Deze actualisatie ronden we in 2026 af. Tegelijkertijd werken we door op basis van het bestaande communicatiebeleid.

Ontwikkelen educatiestrategie

Voortgang maatregel

Om educatie in te zetten als manier om Wetterskip Fryslân zichtbaarder te maken en het waterbewustzijn te vergroten, hebben we een educatiestrategie. Er is een educatienotitie opgesteld, waarin de huidige educatiestrategie wordt voortgezet. Deze is op onderdelen aangescherpt in overeenstemming met de landelijke strategie van de Unie van Waterschappen, zonder dat sprake is van een inhoudelijke koerswijziging. Hierdoor wordt er synergie gerealiseerd en kunnen we slimmer onze educatiedoelstellingen behalen. Deze wordt begin 2026 vastgesteld door het dagelijks bestuur.

Uitvoeren Blue Deal als Dutch Water Authority Voortgang maatregel

Het programma Blue Deal heeft tot doel om in 2030 20 miljoen mensen wereldwijd aan schoon, voldoende en veilig water te helpen. De waterschappen verenigt in de Dutch Water Authority (DWA) stellen zich daarbij op als een partner bij het zoeken naar oplossingen. Wetterskip Fryslân is penvoerder in het samenwerkingsprogramma Blue Deal Mozambique. Het programma ondersteunt de drie Mozambikaanse waterschappen om hun taken op het gebied van planning en administratie, waterveiligheid, watervoorziening en waterkwaliteit te verbeteren. We ondersteunen de gemeente Beira bij haar taken wat betreft sanitatie en stedelijk waterbeheer. In Inhambane ronden we een grondwaterproject met Dunea af.

Naast de Blue Deal Mozambique zetten wij onze expertise in voor de partnerschappen Indonesië en Peru.

Ook vanuit andere landen komt de roep om samenwerking en kennisdeling, zoals voor Oekraïne en het Caribisch gebied. Dit biedt kansen voor een meer internationaal gerichte innovatie strategie. Het huidige beleid geeft onvoldoende houvast voor het benutten van deze kansen. In 2025 zijn we gestart met het actualiseren van ons internationaal beleid.

Ontwikkelen beleid voor waterschapserfgoed Voortgang maatregel

In het coalitieakkoord van Wetterskip Fryslân is opgenomen dat het waterschap kaders wil opstellen voor het behoud van waterschapserfgoed. Tegelijkertijd staat de organisatie voor de vraag hoe om te gaan met waterschapsobjecten die hun functie verliezen. Deze vragen vormen de aanleiding voor het ontwikkelen van nieuw beleid op het gebied van waterschapserfgoed. Met het nieuwe beleid wil de organisatie duidelijke kaders ontwikkelen voor het duurzaam behoud en toekomstbestendig beheer van waterschapserfgoed. Het beleidstraject is na vaststelling van de startnotitie officieel van start is gegaan in het eerste kwartaal van 2025. Aanvankelijk was het streven om eind 2025 te beschikken over een uitgewerkt beleidskader en een bijbehorend uitvoeringsplan. In de praktijk blijkt echter dat de eerste fasen van het project meer tijd hebben gevergd dan voorzien. Dit komt onder meer door de behoefte aan verdiepend onderzoek naar de aard, omvang en waarde van het erfgoed, evenals naar de juridische en organisatorische implicaties van het beoogde beleid. Bovendien betreedt de organisatie met dit traject een nieuw beleidsveld, waarvoor nog geen bestaand referentiekader beschikbaar is. Deze context vraagt om zorgvuldigheid, brede afstemming en extra tijd om tot een gedragen en uitvoerbaar beleid te komen.

Inmiddels is er door het dagelijks bestuur een beleidsscenario gekozen en zal dit beleidsscenario verder worden uitgewerkt naar een overkoepelend beleidskader en uitvoeringsplan. Het doel is om in juni 2026 het beleidskader voor te leggen aan het algemeen bestuur. Hoewel de planning is aangepast, brengt de vertraging geen risico's met zich mee voor de bedrijfsvoering. Het algemeen bestuur is betrokken door middel van een klankbordgroep.

Assetmanagement

Wat wilden we bereiken?

Transitie van traditionele beheerorganisatie naar assetmanagementorganisatie

We willen zoals is beschreven in ons Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) groeien van een traditionele, reactieve beheerorganisatie naar een volwassen assetmanagementorganisatie. Doel is om voor onze assets zo optimaal mogelijke keuzes te maken op basis van kosten, prestaties en risico's. Hierbij willen we verder vooruitkijken en rekening houden met ontwikkeling die op ons afkomen.

Deze transitie is van invloed op de manier waarop we werken en heeft directe impact op werkprocessen, organisatiecultuur en het vastleggen en inzetten van data.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Definiëren basiselementen assetmanagementorganisatie

Voortgang maatregel

Om te werken als assetmanagementorganisatie is het nodig een aantal basiselementen te definiëren. Denk hierbij aan rollen, taken, verantwoordelijkheden en processen. Deze basiselementen en de acties die beschreven staan in het SAMP vertalen we naar een uitvoeringsplan waarmee we ons in de komende jaren stap voor stap ontwikkelen. In 2025 is een uitvoeringsplan opgesteld voor de ontwikkeling naar een professionele assetmanagementorganisatie. Hierin zijn de bouwstenen benoemd die de komende jaren worden uitgewerkt. De eerste bouwstenen zijn inmiddels in gang gezet.

Met een kernteam bewaken we de voortgang en samenhang, signaleren eventuele knelpunten en sturen waar nodig bij. Zo wordt gewerkt aan een gestructureerde en gefaseerde implementatie.

Kennisniveau assetmanagement vergroten

Voortgang maatregel

Om de kennis en bewustwording van assetmanagement in eigen huis te vergroten, ontplooiën we diverse activiteiten. We zijn in 2025 gestart met introductiepresentaties over assetmanagement. Voor een vervolg zijn de inzet van een serious game en uitwisselingen met andere waterschappen en organisaties die ervaring hebben met assetmanagement in beeld. Opgedane kennis is gedeeld met andere partijen, waaronder Waterbedrijf Groningen. Om de interne communicatie te versterken, is er een communicatieplan opgesteld. We merken dat assetmanagement meer begint te leven binnen de organisatie en dat de behoefte aan verdere uitleg toeneemt.

Implementeren proces gericht werken

Voortgang maatregel

In 2025 is de nieuwe verdeling van rollen voor Procesmanagement ingevoerd. Voor alle organisatieonderdelen zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden helder belegd. Via de managementrapportages wordt gerapporteerd over geplande en werkelijke volwassenheidsniveaus en over het invullen van de procesbeheerdersrol. De keuze voor en aanschaf van een hulpmiddel voor het vastleggen van processen is afgerond. In januari kan het systeem gebruikt worden en worden de beheerders getraind op basis van de vernieuwde methodiek. De overgang naar een nieuwe organisatieinrichting is voorbereid. De randvoorwaarden voor voortdurend verbeteren om doeltreffender en doelgerichter te werken zijn daarmee verbeterd.

In 2025 is verder gewerkt aan de uitwerking van de processen die nodig zijn voor de inrichting van het nieuwe onderhoudsmanagementsysteem. De focus ligt nu op het uniformeren van het proces voor preventief onderhoud bij de verschillende assetgroepen.

Wat wilden we bereiken?

Komen tot een integraal informatiemanagement

Informatievoorziening rondom assets is belangrijk voor het maken van gefundeerde keuzes als het gaat om prestaties, kosten en risico's van assets. Dit vraagt om datagedreven werkprocessen en werkwijzen.

Omdat we worden geconfronteerd met steeds meer wetgeving en verplichtingen rondom ons informatielandschap, is de afgelopen jaren in kaart gebracht voor welke opgaven we staan. Op deze 'Routekaart Informatievoorziening (IV)' zijn verschillende doelstellingen en projecten benoemd. De ontwikkeling die wij doormaken om duurzaam datagedreven te kunnen werken sluit aan bij de bestuurlijke visie op digitale transformatie, zoals gepubliceerd in 'De Vaarkaart - Unie van Waterschappen'.

De komende jaren werken we aan de continuïteit van de informatievoorziening en nemen we afscheid van verouderde systemen en infrastructuur met een aflopende levensduur. We leggen daarmee de basis om assetmanagement verder te ontwikkelen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Implementeren geautomatiseerde assets

Voortgang maatregel

We investeren in het optimaliseren en beheersbaar maken van de procesautomatisering en maken deze bestand tegen digitale bedreigingen. In 2025 hebben we om deze reden verschillende procesautomatiseringssystemen (t.b.v. bediening, visualisering, alarmering en gegevensontsluiting) vernieuwd of vervangen. De vervanging van de hoofdpomp voor rioolgemalen is hier een voorbeeld van. Daarnaast zijn ook de BBS (beeldscherm bedieningssystemen) van alle 27 rioolwaterzuiveringen en het Hooglandgemaal vervangen. Lopende projecten in het kader van het beëindigen van het Nederlandse '2G' telefoonnetwerk hebben we afgelopen jaar kunnen afronden. Hiervoor zijn 275 verouderde besturingssystemen van rioolgemalen maar ook de communicatie modules voor de watersysteem gemalen en het meetnet (waterstanden) vervangen. In 2026 gaan we door met de vernieuwing van de procesautomatisering van onze assets en staan diverse projecten voor in de waterketen en watersystemen gepland.

Uitwerken en implementeren informatiearchitectuur assetmanagement

Voortgang maatregel

Als basis voor datagedreven werken, werken we toe naar een integrale informatievoorziening. Het is belangrijk om hiervoor een informatiearchitectuur op te stellen en te implementeren die ons in staat stelt om data efficiënt te kunnen vastleggen, beheren en ontsluiten. Hiermee kunnen we gefundeerde keuzes maken op basis van prestaties, kosten en risico's van assets.

Aan de informatiearchitectuur wordt o.a. invulling gegeven door het opstellen van projectstartarchitecturen voor lopende projecten. Daarin zijn integratiepatronen uitgewerkt die beschrijven hoe data gebruikt en uitgewisseld moet worden. Daarnaast wordt gewerkt aan een assetdecompositie en datamodellen om gegevens over onze assets op een uniforme wijze vast te leggen in de verschillende kernregisters.

Vernieuwen informatiesysteem laboratorium

Voortgang maatregel

Het Laboratorium Informatie Management Systeem (LIMS) vormt het fundament van de laboratoriumprocessen. In het systeem worden de administratieve processen en de analysemethoden ingericht en wordt de benodigde apparatuur gekoppeld. Dit zorgt voor een samenhangende en efficiënte werkwijze binnen het laboratorium.

Tijdens het project is het systeem stapsgewijs getest en gevalideerd. Hierbij is gecontroleerd of analysemethoden, apparatuur koppelingen en rapportages correct functioneren. Ook de datamigratie is zorgvuldig uitgevoerd, met aandacht voor gegevenskwaliteit, traceerbaarheid en informatiebeveiliging.

Voor de ingebruikname is gekozen voor een gefaseerde livegang. Eerst zijn de administratieve functies uitgerold. Daarna volgen de analysemethoden en koppelingen met apparatuur. Gebruikers zijn gedurende het hele proces ondersteund met training, begeleiding en duidelijke documentatie. Hierdoor verloopt de overgang gecontroleerd en kan de organisatie stap voor stap de voordelen van het nieuwe systeem benutten.

Implementeren nieuw onderhoudsmanagementsysteem

Voortgang maatregel

Het project herinrichten onderhoudsmanagement draagt bij aan het fundament voor het sturen op kosten, prestaties en risico's. We vervangen een verouderde applicatie voor het bijhouden van onderhoudsinformatie. Het nieuwe onderhoudsmanagementsysteem is een van de bronsystemen voor ons assetmanagement en draagt bij aan het uniform en slimmer maken van de werkprocessen.

Bij het inrichten van het onderhoudsmanagementsysteem houden we rekening met het werken conform de NEN 2767 en de daarbij horende assetdecompositie. Deze assetdecompositie is nog niet af, waardoor de planning van het project is vertraagd en is bijgesteld.

Implementeren nieuw geoinformatiesysteem

Voortgang maatregel

Een belangrijk fundament onder het waterschapswerk en assetmanagement is het geografisch informatiesysteem (GIS). Het huidige systeem bereikt in 2026 het einde van zijn technische levensduur. In een samenwerkingsverband van 5 waterschappen en een consortium werken we aan een nieuwe oplossing. Deze voldoet aan het WILMA-model en ons Informatiebeleidsplan IM 3.0 en draagt bij aan de doelstellingen voor een integrale informatievoorziening. We werken met de deelnemende waterschappen toe naar landelijke standaarden en sectorale uniformering om de uitwisseling van informatie gemakkelijker te maken en efficiëntie in beheer te behalen.

De oplevering van functionaliteit voor het nieuwe GIS-systeem heeft de afgelopen tijd enige vertraging opgelopen. Daarom worden nieuwe afspraken gemaakt met het consortium om binnen budget een eerste werkende versie van het nieuwe GIS-systeem op te leveren.

Bedrijfsvoering

Wat wilden we bereiken?

Beheersbaar en voorspelbaar zijn

Een beheersbare en voorspelbare ICT-omgeving is essentieel omdat hieraan intern en extern steeds hogere eisen worden gesteld. Om de toenemende afhankelijkheid en complexiteit van de informatievoorziening het hoofd te bieden werken we volgens een architectuurbenadering. Het helpt ons om een beheersbare, voorspelbare en veilige informatievoorziening op te bouwen die voldoen aan onze eisen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Informatievoorziening vereenvoudigen

Voortgang maatregel

Een aantal verouderde systemen is uitgefaseerd of vervangen door moderne oplossingen. Hierdoor is het ICT-landschap overzichtelijker geworden en neemt de complexiteit van beheer af. Ook zijn onderdelen van de technische infrastructuur vernieuwd, waardoor de betrouwbaarheid is toegenomen. De vervanging van werkplekken loopt door als meerjarige activiteit.

We standaardiseren en automatiseren processen.

Voortgang maatregel

Belangrijke beheer- en ondersteuningsprocessen zijn opnieuw ingericht en verder gestandaardiseerd. Hierdoor worden werkzaamheden consistentier uitgeoerd en is minder handmatig werk nodig. Daarnaast is de monitoring en bewaking van systemen verbeterd, zodat verstoringen sneller worden gesignaleerd en opgevolgd. De verdere professionalisering van continue ondersteuning is afgerond.

Wat wilden we bereiken?

Verslimmen en innoveren

We willen vanuit het programma Digitale Transformatie (DT) een bijdrage leveren aan het tot stand brengen van concrete innovatieve projecten en een innovatieve mindset, die bijdraagt aan vernieuwing en verbetering van werkprocessen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

We voeren experimenten uit met nieuwe digitale technologieën

Voortgang maatregel

In 2025 is er geïnvesteerd in het versterken van de samenwerking en afstemming van de teams die de 1-loket principe werkend maken. Samen met het loket en de backoffice teams zijn er structurele afstemmingen over inhoud en proces.

Ook is er geïnvesteerd in het versterken van het datalab in de vorm van capaciteit en zijn er diverse poc's (proefprojecten om slimme manieren te ontwikkelen) ontwikkeld als het gaat om onder andere de veranderdetectie (slim opsporen van veranderingen in onze BGT, fecale verontreiniging detecteren voor de waterkwaliteit, immisietoetsen automatiseren, voorspellen van boezemwaterstanden, het analyseren van blauwalg (zie ook: [Innovatielab projecten | Trello](#)).

En ligt er een conceptplan voor overdracht van data innovatie naar de nog in te richten innovatie hub (zoals vastgelegd in het innovatiebeleid).

In 2025 hebben we een data ethisch adviseur gedetacheerd gekregen (vanuit gemeente Leeuwarden) waardoor er handreikingen en eerste stappen zijn gezet in de bewustwording over hoe belangrijk publieke waarden/ datethiek zijn voor Wetterskip Fryslân. En het gebruik van (generatieve) AI denk aan inzet van co-pilot en de ethische dilemma's die hierbij mogelijk kunnen spelen.

Als het gaat om AI-geletterdheid is er een memo opgesteld voor een meerjarige aanpak en een jaarplan 2026. Het jaarplan richt zich wel op de basisvaardigheden maar biedt ook een programma aan voor de experts op het gebied van data-innovatie. Ook krijgen alle medewerkers de mogelijkheid om een basiscursus te volgen over AI en actuele ontwikkelingen en is er een concept jaarplan 2026 opgesteld voor AI-geletterdheid. Er zijn richtlijnen over AI-gebruik vastgesteld door de directie en is er een concept beleidskader AI ontwikkeld wat nu ter besluitvorming voorligt bij de directie. Het AI-beleidskader is tevens vertaald in een avatar (een digitale representatie van een persoon die uitleg geeft over het AI-beleidskader van Wetterskip Fryslân).

Ook wordt er op al deze onderwerpen veel samengewerkt met andere waterschappen, de Unie en het Waterschapshuis, andere overheden, bedrijven en kennisinstellingen, denk daarbij aan het verkennen van samenwerken met de AI fabriek (Groningen).

Bij al ons handelen is de visie van de Vaarkaat van de Unie (de vastgestelde bestuurlijke visie op digitale transformatie) volgen en vertalen naar Wetterskip Fryslân. Ook onderzoeken we waar (data) innovatie helpend kan zijn bij het Waterbeheerprogramma.

Om al deze kennis, ervaring en afspraken over de bovenstaande onderwerpen goed digitaal te ontsluiten en te borgen (waarbij onze transparantie en herleidbaarheid verhoogd wordt) is er een digitaal kwaliteitshandboek 'De Werkwijzer' ontwikkeld, de deur (portaal) waar alle Wetterskippers op het gebied van AI, leren en ontwikkelen, data ethiek en data innovatie, beleid, wet- en regelgeving op 1 plek kunnen vinden.

Datagedreven assetmanagement

Voortgang maatregel

De afgelopen jaren hebben we vanuit het programma Digitale Transformatie (DT) gewerkt aan concrete innovatieve projecten en een innovatieve mindset, die bijdraagt aan vernieuwing en verbetering van werkprocessen. In 2025 hebben we het programma DT afgerond en borgen we digitale innovatie in de organisatie.

Het programma Digitale Transformatie (DT) (2019-heden) zou na het overbruggingsjaar 2025 eindigen (directiebesluit januari 2025). Op 8 juli 2025 is door het algemeen bestuur de innovatie notitie vastgesteld en besloten tot het opzetten van een innovatie hub, waar data innovatie, de activiteiten vanuit het programma DT, technologische- en sociale innovatie bij elkaar komen.

Op 16 dec jl. heeft het dagelijks bestuur besloten tot een organisatieaanpassing. De plek van de aansturing van innovatie dient nog bepaald te worden. Met de adjunct-directeur is besproken zodoende 'in de tussenruimte' het programma Digitale Transformatie door te laten lopen tot in ieder geval eind 2026. Dit is inclusief de overdracht van de programma-activiteiten naar de innovatie hub.

Wat wilden we bereiken?

Vervangen en vereenvoudigen van verouderde Informatievoorziening

Delen van de technische infrastructuur zijn vernieuwd en opgeschoond. Verouderde apparatuur is verwijderd en vervangen door moderne en stabielere voorzieningen. Dit verbetert de beschikbaarheid en veiligheid van de ICT-omgeving. De verdere versterking van de back-up- en herstelvoorzieningen loopt door in 2026.

Wat hebben we daar voor gedaan?

We vervangen verouderde applicaties

Voortgang maatregel

In 2025 is gericht ingezet op het vervangen van verouderde applicaties en infrastructuur om risico's te verminderen en de continuïteit van de dienstverlening te verbeteren.

We vervangen verouderde infrastructuur

Voortgang maatregel

Meerdere verouderde applicaties zijn vervangen of uitgefaseerd. Hierdoor is het aantal kwetsbare en onderhoudsintensieve systemen verminderd. Ook zijn systemen vernieuwd die cruciaal zijn voor de ondersteuning van primaire processen. Dit verhoogt de betrouwbaarheid en maakt verdere digitalisering beter mogelijk. Enkele vervangingen lopen door in 2026.

Wat wilden we bereiken?

Een toekomstbestendig en financieel gezond waterschap zijn

Het zijn van een toekomstbestendig en financieel gezond waterschap is een belangrijke ambitie in ons coalitieakkoord. De dynamiek van ontwikkelingen in onze omgeving verandert. Het is belangrijk hierop zo goed mogelijk in te spelen en ons hierop aan te passen. In de Perspectiefnota hebben we de bekende effecten van onzekerheden en risico's zo goed mogelijk vertaald in het effect op de budgetten.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Aanpassen belastingstelsel

Voortgang maatregel

In de afgelopen jaren is veel tijd en energie gestoken in de aanpassing van het belastingstelsel voor de waterschappen. Het ontwerp van het nieuwe belastingstelsel is op 23 april 2024 door de Tweede Kamer vastgesteld. De Eerste Kamer heeft op 4 februari 2025 het wetsvoorstel voor aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen aangenomen. De wet is per 1 januari 2026 in werking getreden. In 2025 zijn we aan de slag gegaan met de voorbereiding van de invoering van het nieuwe belastingstelsel. Dit houdt onder meer dat een nieuwe kostentoedeling voor de watersysteemheffing is vastgesteld. Ook zijn diverse verordeningen aangepast en vastgesteld in 2025. In de loop van 2025 is het algemeen bestuur periodiek bijgepraat over de wijzigingen in het nieuwe belastingstelsel en de consequenties hiervan.

Opzetten rechtmatigheidsverantwoording

Voortgang maatregel

Onderdeel van een toekomstbestendig financieel gezond waterschap is dat het dagelijks bestuur vanaf 2025 een zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording afgeeft bij de jaarstukken. In deze verklaring stelt het dagelijks bestuur dat de financiële feiten in de jaarrekening tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de geldende regelgeving. Om een onderbouwde uitspraak over rechtmatigheid te kunnen doen, borgen en controleren we de naleving van wet- en regelgeving in processen.

Opstellen kaders en inrichten financiële projectadministratie

Voortgang maatregel

Vanwege de toenemende omvang en complexiteit van projecten is het van belang om de (financiële) sturing en beheersing waar mogelijk te verbeteren. We moeten zowel lopende als afgeronde projecten nauwlettend volgen en leren van onze ervaringen. Een goede financiële projectadministratie geeft inzicht in de kosten en baten van onze projecten, en draagt bij aan een financieel gezond en toekomstbestendig waterschap.

De kaders voor de financiële projectadministratie zijn verankerd in de herijkte nota financieel beleid die in 2024 vastgesteld is door het algemeen bestuur. In 2025 zijn onze processen op basis van deze kaders ingericht. Tevens is in 2025 een nieuwe applicatie geïmplementeerd om de projectbeheersing verder te versterken.

Actualiseren aanbestedingsbeleid

Voortgang maatregel

De aandacht voor duurzaamheid en voor regionale bedrijven trekken we door in het werk dat we inkopen en aanbesteden. Bij gebiedsgerichte aanpak werken we graag met mensen en partijen uit het gebied, om optimaal kennis en ervaring uit het gebied te benutten. We zullen ons inkoop- en aanbestedingsbeleid op dit punt herzien. Daarin leggen we ook nadruk op onder andere innovatie, verduurzaming en sociaal-maatschappelijk ondernemen. De planning om dit inkoop- en aanbestedingsbeleid in 2025 aan het dagelijks bestuur voor te leggen is niet gehaald.

Opzetten risicomanagement

Voortgang maatregel

In 2023 zijn we gestart met het professionaliseren van risicomanagement nadat het beleid hiervoor was vastgesteld door het algemeen bestuur. De professionalisering is in 2024 voortgezet en verdiept. Risico's en beheersmaatregelen zijn vastgesteld en per opgave opgenomen in een risicoregister. Hiermee sluit het risicomanagementproces aan op de Planning & Control (P&C)-cyclus. In 2025 hebben we een applicatie in gebruik genomen om de samenhang en efficiëntie te bevorderen. We hebben daarnaast het risicobewust werken onderdeel gemaakt van het management ontwikkelprogramma.

Wat wilden we bereiken?

Een aantrekkelijke werkgever zijn met competente medewerkers

De huidige medewerkers zijn onze ambassadeurs. Als zij tevreden zijn over hun rol en hun werkgever, staat de deur voor nieuw personeel al open. Voor het huidige personeel willen we goed werkgeverschap blijven vervullen. Voor aankomende medewerkers zijn we aantrekkelijk, dat willen we zo houden.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Werken aan een goed kwantitatief en kwalitatief personeelsbestand

Voortgang maatregel

Behoeften en verwachtingen van werknemers veranderen geleidelijk. Dit vraagt om monitoring en herijking om een aantrekkelijke werkgever te blijven. In 2025 zijn we volgens plan gestart met met en werkten wij aan:

1. Een leiderschapsprogramma voor (toekomstige) leidinggevendenden.
2. Optimaliseren van arbeidsmarktcommunicatie.
3. Onderzoek naar de toepassing data-analyse binnen HR (bijvoorbeeld in- en uitstroom).
4. Het herzien van het On-boarding-traject en het ontwikkelen van ondersteuning voor jonge ambtenaren.

Dit continueren we in 2026 en starten met onze nieuwe werkgeverstrategie om een aantrekkelijk werkgever te blijven en om de cultuurverandering door te voeren. We passen data analyse toe en leggen de nadruk op een strategisch personeelsplan en bevorderen interne mobiliteit en persoonlijke ontwikkeling.

Wat wilden we bereiken?

We zijn een datagedreven organisatie

We willen meer inzicht verkrijgen door data te combineren en te analyseren. Onze organisatie hanteert een datagedreven werkwijze, waarbij we onze medewerkers het vertrouwen en de middelen geven om te experimenteren. Zo kunnen technologie effectief inzetten voor gerichte verbeteringen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Veranderen manier van werken en samenwerkingsvormen

Voortgang maatregel

We voeren de Routekaart Informatievoorziening uit. Hiermee ondersteunen we de transformatie naar een datagedreven organisatie.

Opstellen databeleid

Voortgang maatregel

We ontwikkelen een databeleid met kaders en uitgangspunten voor privacy, ethiek en veiligheid, en voeren richtlijnen in om deze effectief te waarborgen.

Zie hiervoor ook input bij paragraaf 'We voeren experimenten uit met nieuwe digitale technologieën', waarin onder andere wordt aangegeven dat er een concept AI beleidskader is ontwikkeld en nu voorligt ter besluit bij de directie, AI richtlijnen zijn vastgesteld door de directie, dat er gewerkt is aan het verhogen van bewustzijn bij het gebruik van AI en de publieke en ethische waarden die hierbij van belang zijn. Er is een concept memo is opgesteld over (het opstellen van) een meerjarenplan AI geletterdheid en een jaarplan 2026. Dit alles wordt ontsloten in het kwaliteitshandboek 'De Werkwijzer', de deur waar alle Wetterskippers op 1 plek alles kunnen vinden over onder andere: leren en ontwikkelen, data ethiek, data innovatie, beleid, wet en regelgeving.

Op orde brengen en houden van de datahuishouding;

Voortgang maatregel

We richten onze gegevenshuishouding toekomstbestendig in. We doen dit door landelijke standaarden toe te passen, heldere afspraken te maken over eigenaarschap en onze applicaties zo in te richten dat ze goed met elkaar samenwerken. Concreet is het financieel systeem ingericht, een gegevenswoordenboek aangelegd en is er een dataplatform ingericht. Daarnaast is de organisatie hierop aangepast om vragen uit de organisatie te kunnen beantwoorden.

Invulling geven aan samenwerking en inkoop met het Waterschapshuis

Voortgang maatregel

Afgelopen jaar is de strategienota geïmplementeerd en is er meer grip ontstaan op de projectenbegroting van het Waterschapshuis. Dit uit zich door een stabielere begroting, een betere samenwerking met de unie van waterschappen en een betere samenwerking tussen waterschappen onderling.

Concrete voorbeelden hiervan zijn de implementatie van het SOC (Security Operations Center), het afsluiten van een nieuw Microsoft contract en het inwinnen van luchtfoto's.

Wat wilden we bereiken?

Zorgen voor een duurzame werkomgeving

We houden onze assets op peil. Het gaat daarbij om de instandhouding en het gebruik. Ten aanzien van huisvesting onderscheiden we technische gebouwen, zoals op de rwzi's, en overige gebouwen. Overige gebouwen zijn ons hoofdkantoor, de werkplaatsen, het bezoekerscentrum bij het Woudagemaal en een aantal (verhuurde) woningen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Ontwikkelen visie op huisvesting/ overige gebouwen

Voortgang maatregel

In 2025 zijn we begonnen met het ontwikkelen we een visie op huisvesting ten behoeve van de 'overige gebouwen'. Dit wordt de basis voor een plan voor beheer en onderhoud en voor hoe we de objecten het beste kunnen inzetten om ons werk te blijven doen en wat dit kost. Het plan is gereed in het vierde kwartaal van 2026.

Wat heeft het gekost?

De toelichting op deze cijfers staat bij het onderdeel jaarrekening, overzicht van baten en lasten.

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Bestuur en organisatie	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten	7.859	6.492	7.220
Lasten	-57.021	-57.474	-53.573
Totaal baten en lasten	-49.161	-50.982	-46.354
Mutaties reserves			
Algemene reserve	1.876	2.339	2.339
Bestemmingsreserves	218	1.308	-0
Totaal mutaties reserves	2.094	3.647	2.339
Totaal resultaat programma	-47.067	-47.335	-44.015

Investerings 2025

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Programma Bestuur en organisatie	Begroot krediet 2025		Verstrekkings 2025		Verschil	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
Emissieloos, energieneutraal en duurzaam	5.000	5.000	3.990	1.810	1.010	3.190
Klimaatadaptatiepad	500	500	500	500	0	0
Klimaatadaptatiepad GLB-NSP	500	500	0	0	500	500
Vervanging hard- en software	410	410	457	457	-47	-47
Laboratorium apparatuur	216	216	216	216	0	0
Vervanging materieel, voertuigen en overig	1.037	1.037	1.037	1.037	0	0
Eindtotaal	7.663	7.663	6.200	4.020	1.463	3.643

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op investeringen

Op het begrote krediet voor Emissieloos, energieneutraal en duurzaam investeren, is afgerond € 4 miljoen bruto en € 2 miljoen netto verstrekt. De voorbereiding van projecten die hieronder vallen kosten meer tijd dan de reguliere investeringsprojecten van Wetterskip Fryslân, omdat we zoveel mogelijk gebruik willen maken van innovaties. De niet gebruikte investeringsruimte 2025 van € 3 miljoen wordt doorgeschoven naar 2026. Datzelfde geld voor de resterende ruimte voor het Klimaatadaptatiepad.

Overzicht dekkingsmiddelen

Overzicht dekkingsmiddelen

Het overzicht van de dekkingsmiddelen over 2025 ziet er als volgt uit:

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Overzicht Dekkingsmiddelen</i>			
Belastingopbrengsten	211.688	210.361	207.137
Overige algemene opbrengsten	715	613	-0
Saldo van de financieringsfunctie	1.448	444	-0
Totaal Baten	213.851	211.418	207.137
Lasten			
<i>Overzicht Dekkingsmiddelen</i>			
Belastingopbrengsten	-5.047	-5.331	-5.330
Totaal Lasten	-5.047	-5.331	-5.330
Totaal baten en lasten	208.803	206.086	201.807

De belastingopbrengsten

In onderstaande tabel zijn de belastingopbrengsten weergegeven per belastingcategorie.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Belastingopbrengsten</i>			
Opbrengst watersysteemheffing	144.490	143.884	142.849
Opbrengst zuiveringsheffing	70.698	70.854	69.130
Invorderen invorderingsmaatregelen watersysteembeheer	6	-0	-0
Invorderen invorderingsmaatregelen zuiveringsbeheer	3	-0	-0
Kwijtschelding watersysteembeheer	-1.438	-1.750	-1.983
Kwijtschelding zuiveringsbeheer	-2.061	-1.750	-1.983
Oninbaarverklaring	-0	-879	-879
Oninbaarverklaring watersysteembeheer	-7	-0	-0
Oninbaarverklaring zuiveringsbeheer	-3	-0	-0
Totaal belastingopbrengsten	211.688	210.358	207.134

Het saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie betreft het saldo van de te betalen rente, te ontvangen rente en de toegerekende rente aan de beleidsproducten.

Excel-tabel

Saldo van de financieringsfunctie

Externe rentelasten over de korte en lange financiering	-11.363
Externe rentebaten	358
Aan de beleidsproducten toe te rekenen rente	-11.005
De aan beleidsproducten toegerekende rente (renteomslag)	12.453
Saldo van de financieringsfunctie	1.448

Overige algemene opbrengsten

Onder de categorie overige algemene opbrengsten vallen de opbrengsten uit leges, verkoop van grond, opbrengsten uit diensten voor derden en de bijdragen van derden.

Onvoorzien

Jaarlijks wordt een bedrag voor onvoorziene lasten opgenomen voor de begroting in zijn geheel. Voor 2025 bedraagt dit € 150.000. Deze "reservering" maakt het mogelijk om gedurende het begrotingsjaar onvoorziene (niet begrote) uitgaven die onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn op te vangen. De post onvoorzien is dus uitsluitend bedoeld voor dekking van onvoorziene lasten.

Zoals in de eerste voortgangsrapportage 2025 is gemeld, is er een bedrag van € 20.000 aangewend voor de herdenking van de watersnoodramp 200 jaar geleden.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Onvoorzien	-	-130	-150
Totaal	-	-130	-150

Realisatie van de belastingopbrengsten

Criteria, grondslagen en kwijtscheldingsbeleid

Objectieve, bedrijfseconomische criteria voor toekenning van kosten aan de taken

Het algemeen bestuur bepaalt hoe de kosten per werkplanproduct worden toegerekend aan de taken. We sluiten daarbij aan bij de BBP-systematiek zoals die door de waterschappen in het algemeen wordt gebruikt. Deze systematiek bepaalt voor een groot deel van de werkplanproducten al aan welke taak deze moeten worden toegerekend. Daar waar werkplanproducten betrekking hebben op beide taken, wordt de verdeling bepaald op basis van de volgende criteria:

- historische kostenverdeling
- toerekening van uren op basis van uren schrijven
- werkplanningen

Bovenstaande systematiek leidt tot een tabel met verdeelpercentages die periodiek door het algemeen bestuur wordt vastgesteld. Voor het laatst is dit in 2024 gedaan bij het vaststellen van de begroting 2025.

Kwantitatieve grondslagen

Het doel van de kostentoerekening is de kosten via (hulp)kostenplaatsen toe te rekenen aan de diverse werkplanproducten. De werkplanproducten rekenen we aan de twee taken (kostendragers) watersysteembeheer en zuiveringsbeheer van het waterschap toe. De kosten op de taken vormen de basis voor de op te leggen waterschapsbelastingen.

Voor de verdeling van de kosten van de diverse (hulp)kostenplaatsen hanteren we verschillende verdeelsleutels. Per (hulp)kostenplaats is een verdeelsleutel toegepast die het beste past bij het karakter van de betreffende kostenplaats. Deze methodiek sluit aan bij de BBP-systematiek zoals waterschappen die in het algemeen gebruiken. Hierna geven we de verdeelsleutel per (hulp)kostenplaatsen aan.

Hulpkostenplaats	Verdeelsleutel
Rente	Boekwaarde van de activa
Werkplaatsen	Procentueel
Laboratorium	Procentueel
Ondersteunende vakgroepen	Procentueel
Overhead	Procentueel

De meeste werkplanproducten hebben een duidelijke relatie met de kostendragers (taken) van het waterschap. Deze werkplanproducten rekenen we voor 100% toe aan de kostendrager waarmee ze een duidelijke relatie hebben. De werkplanproducten die geen eenduidige relatie hebben met een kostendrager rekenen we op basis van, door het algemeen bestuur vastgestelde verdeelsleutels, toe aan de kostendragers (taken).

Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

Over het kwijtscheldingsbeleid hanteert Wetterskip Fryslân sinds de begroting 2022 een 100%-norm. Dit wil zeggen dat Wetterskip Fryslân ervan uitgaat dat een inkomen op bijstandsniveau minimale ruimte biedt om naast de bestaanskosten de lokale lasten, waaronder de waterschapsbelastingen, te voldoen.

De kwijtscheldingsregeling (opgenomen in de heffingsverordeningen en kwijtscheldingsverordening) is alleen van toepassing op woonruimten en betreft de belastingaanslagen voor de verontreinigingsheffing, zuiveringsheffing en de ingezetenenomslag van de watersysteemheffing. Kwijtschelding wordt verleend, als de middelen om een aanslag te betalen ontbreken en ook niet binnen afzienbare tijd kunnen worden verwacht. Om te beoordelen of voldaan is aan bovengenoemde voorwaarden, vindt een individuele toetsing plaats.

Op grond van de Regeling kwijtschelding belasting medeoverheden kunnen wij er voor kiezen om personen die voor kwijtschelding in aanmerking komen, toe te staan dat zij over wat extra financiële middelen (bijv. spaargeld) mogen beschikken zonder dat dit hun recht op kwijtschelding in de weg staat. Sinds 2023 houden we bij de kwijtschelding rekening met deze verruiming van de vermogensnorm. Ook ondernemers kunnen voor hun privé-waterschapsbelastingaanslag in aanmerking komen voor kwijtschelding. Voor de ondernemer gelden dezelfde eisen als voor de particulier voor betalingscapaciteit en vermogen.

Watersysteembeheer

Overzicht van de belastingopbrengsten per taak

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de baten en lasten en de reservemutaties voor de taak watersysteembeheer zijn verdeeld.

Excel-tabel

Watersysteembeheer

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025	Vershil actuele begroting - jaarrekening
Toegerekende kosten	-145.171	-147.944	-147.298	-2.773
Onvoorzien	-0	-75	-75	-75
Kwijtschelding	-1.438	-1.750	-1.983	-313
Oninbaar		-0	-598	-0
Dividenden	2.876	2.900	2.900	24
Overige algemene opbrengsten	715	613	-163	-102
Subtotaal lasten	-143.017	-146.257	-147.216	-3.239
Belastingen	144.443	138.945	142.849	-5.498
Resultaat voor bestemming	1.425	-7.312	-4.367	-8.737
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-5.764	-6.653	4.367	-889
Nog te bestemmen resultaat watersysteembeheer	7.189	-659	-0	-9.627

Zuiveringsbeheer

Realisatie van de belastingopbrengsten

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de baten en lasten en de reservemutaties voor de taak zuiveringsbeheer zijn verdeeld.

Excel-tabel

Zuiveringsbeheer

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025	Vershil actuele begroting - jaarrekening
Toegerekende kosten	-66.546	-60.719	-68.365	5.827
Onvoorzien	-0	-75	-75	-75
Kwijtschelding	-2.061	-1.750	-1.983	310
Oninbaar	-0	-0	-281	-0
Dividenden	-0	-0	-0	
Overige algemene opbrengsten	-0	-0	-150	
Subtotaal lasten	-68.607	-62.544	-70.854	6.063
Belastingen	70.695	66.084	69.130	-4.610
Resultaat voor bestemming	2.088	3.540	-1.725	1.452
Mutaties algemene reserve	-1.722	-2.350	1.725	-628
Nog te bestemmen resultaat zuiveringsbeheer	3.809	5.890	-0	824

Paragrafen

Uiteenzetting van de financiële positie

Financiering

Treasury

Wetterskip Fryslân heeft een groot deel van haar bezit gefinancierd met vreemd vermogen. Financiering is aangetrokken door middel van leningen bij banken en één lening bij de provincie Limburg. Op basis van de begroting heeft Wetterskip Fryslân te maken met een structurele financieringsbehoefte. Dit wordt veroorzaakt door voorgenomen investeringsplannen en aflossingsverplichtingen op de lopende leningen. Bij treasury draait het om het aantrekken van voldoende middelen om aan alle verplichtingen te voldoen. Hierbij moet worden voorkomen dat er overschotten ontstaan. Verder moet dit tegen zo laag mogelijke kosten (rente) gebeuren en moeten de risico's binnen de afgesproken normen (onder andere Wet FIDO en treasurywet) blijven.

De treasurycommissie komt minimaal vier keer per jaar samen. Besluiten die passen binnen het treasurywet en het treasuryjaarplan worden vastgelegd door middel van schriftelijke transactievoorstellen. Hiermee is 'het beheer van middelen' voldoende ingericht. Volgens het treasurywet van Wetterskip Fryslân wordt jaarlijks, als onderdeel van de begrotingscyclus, een treasuryjaarplan opgesteld. Dit jaarplan plaatst het treasurybeleid in een meerjarig perspectief en beschrijft de treasury doelstellingen voor het begrotingsjaar.

Rentelasten

De rentekosten in 2025 zijn lager uitgevallen dan begroot. De door te berekenen rente (omslagrente) aan investeringen wordt bij de begroting bepaald. Doordat de feitelijke investeringsuitgaven in 2025 lager zijn en er minder leningen zijn aangetrokken, vallen de werkelijke rentelasten over 2025 ten opzichte van de begroting 2025 € 1 miljoen lager uit. Op de totaal betaalde rentekosten over de leningen en banksaldi is per saldo € 98.000 bespaard.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Rentekosten	Begroting 2025	Actuele begroting 2025	Jaarrekening 2025	Vershil
Rentelasten langlopende verplichtingen	11.037	10.809	11.241	432
Rentelasten rekening-courant/kasgeld	1.025	1.025	122	-903
Rentebaten		-731	-358	374
Totaal rentekosten	12.062	11.103	11.005	-98

Renterisiconorm

In de Wet financiering decentrale overheden is een renterisiconorm voor decentrale overheden vastgelegd. Dit houdt in dat in enig jaar het totaal aan aflossingen en renteconversies een gesteld maximum niet mag overschrijden. Voor waterschappen is deze norm 30% van het begrotingstotaal. In 2025 hebben we deze risiconorm niet overschreden.

Excel-tabel

(bedragen x € 1.000)

Renterisiconorm	2025
1. Begrotingstotaal	230.450
2. Vastgesteld percentage	30%
3. Renterisiconorm (30% van 1.)	69.135
4. Renterisico op de vaste schuld	9.970
Ruimte (3-4)	59.165

Overzicht kasstromen

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Kasstroomoverzicht		2025
Resultaat		
Afschrijving vaste activa		3.515
Mutatie reserves en voorzieningen		41.355
Bruto kasstroom uit operaties		45.776
Exploitatie		
Afname van de vorderingen		3.481
Toename van de voorraden		-567
Afname kortlopende schulden		-5.683
Kasstroom uit operationele activiteiten		-2.769
Investeringsactiviteiten		
Investeringsactiviteiten in vaste activa		-41.194
Besteding vooruit ontvangen subsidie		
Desinvesteringen		
Investeringsactiviteiten in financiële activa		192
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-41.002
Financieringsactiviteiten		
Opgenomen leningen		-
Aflossingen leningen 2026 naar kortlopende schulden		-9.970
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-9.970
Afname liquiditeiten		-7.964

Kasgeldlimiet

We financieren onze activiteiten binnen de kasgeldlimiet met korte middelen. De kasgeldlimiet geeft het maximumbedrag aan waarvoor we kortlopende financieringsmiddelen kunnen aantrekken. Kortlopend betekent een looptijd korter dan een jaar. De kasgeldlimiet bedraagt 23% van het begrotingstotaal (€ 230 miljoen), is € 52,9 miljoen. Artikel 4 van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) bepaalt dat overheden de kasgeldlimiet maximaal twee achtereenvolgende kwartalen mogen overschrijden.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Kortlopende vordering/schuld ten opzichte van kasgeldlimiet	Vordering/schuld	Kasgeldlimiet
1e kwartaal	6.809	-53.004
2e kwartaal	9.274	-53.004
3e kwartaal	50	-53.004
4e kwartaal	-2.156	-53.004

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves en ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

	31-12-2025
Algemene reserve	30.837.000

Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's

Het weerstandsvermogen is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt weergegeven als ratio. De weerstandsratio wordt bepaald als verhoudingsgetal tussen enerzijds weerstandscapaciteit en anderzijds de financiële risico's. De weerstandscapaciteit is de omvang van de financiële middelen die vrijgemaakt kunnen worden om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves.

De (financiële) risico's (na het nemen van beheersmaatregelen) brengen we jaarlijks in kaart. Bij de bepaling van de weerstandsratio houden we rekening met het feit dat risico's nooit allemaal met een maximale omvang voorkomen. Daarom bepalen we de kans dat ze zich voordoen. Alleen bedragen boven de € 100.000 nemen we mee in de bepaling van de weerstandsratio. Daarbij houden we ook rekening met het feit dat de risico's niet allemaal in hetzelfde jaar tot incidenten leiden: het samenlooperpercentage. Dit samenlooperpercentage is, zoals gebruikelijk binnen de overheid, vastgesteld op 90%.

In formule ziet dit er als volgt uit: weerstandsratio = weerstandscapaciteit / (0,9 x risico's). We streven naar een weerstandsratio die als voldoende wordt beschouwd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de onderstaande tabel. In dit model wordt een oordeel gekoppeld aan het verhoudingsgetal weerstandsratio.

Waardering weerstandsratio		
Waarderingscijfer	Weerstandsratio	Betekenis
A	2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Risico's

In de risico's die van belang kunnen zijn voor de financiële positie van Wetterskip Fryslân maken we een onderscheid in drie verschillende categorieën:

Risicovolle ontwikkelingen:

Bestuurlijk relevante ontwikkelingen die aanzienlijke risico's inhouden voor de taakuitvoering van het waterschap op termijn, maar waarvan de aard en omvang van het financiële effect nog onzeker zijn. Vaak gaat het om de lange termijn.

Strategische risico's:

Risico's die van invloed zijn op het behalen van strategische doelen. Hieraan valt merendeels (nog) geen bedrag te koppelen. Vaak spelen deze risico's op de middellange termijn.

Operationele risico's:

Risico's die in het komende begrotingsjaar kunnen optreden met een aanzienlijk financieel effect (meer dan € 100.000). Deze risico's worden zo goed als mogelijk gekwantificeerd meegenomen bij het bepalen van de minimale weerstandscapaciteit.

Risicovolle ontwikkelingen:

Oorlogsdreiging

Op het gebied van internationale veiligheid is er de afgelopen jaren veel veranderd. Er is sprake van een reële oorlogsdreiging en het is niet langer ondenkbaar dat ons land direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. In de kabinetsbrief van december 2024 roept het Rijk, ondersteund door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) en de Commandant der Strijdkrachten (CDS), decentrale overheden nadrukkelijk op zich voor te bereiden op langdurige en ontwrichtende crisissituaties. Hoge prioriteit hierbij is het beschermen van vitale en andere belangrijke processen in de maatschappij. De Ministers van Justitie en Veiligheid en Defensie hebben er bij de tweede kamer op aangedrongen om de weerbaarheid van o.a. de vitale sectoren, waaronder de waterschappen, te vergroten. In dit kader heeft het Rijk een nationale weerbaarheidsopgave geformuleerd. Deze opgave kent twee sporen: maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid, en is uitgewerkt in zes inhoudelijke pijlers. Van decentrale overheden, zoals Wetterskip Fryslân, wordt een actieve en zichtbare bijdrage verwacht aan de invulling van deze weerbaarheidsopgave.

Draagvlak verlies van de omgeving voor wateropgaven

De relatie tussen het waterschap en de samenleving is heel belangrijk voor goed waterbeheer en beleid. We zetten in op participatie en betrokkenheid van burgers, bedrijven en andere belanghebbenden. Dit doen we via inspraakprocedures en adviesorganen, met als doel meer draagvlak en vertrouwen te creëren. In een gepolariseerde maatschappij is het behoud van draagvlak cruciaal, omdat gebrek hieraan kan leiden tot weerstand en verminderde effectiviteit van projecten. Transparante communicatie en het zoeken naar overeenstemming zijn daarom belangrijk om een constructieve relatie met stakeholders te behouden. Daarnaast vraagt de complexiteit van hedendaagse maatschappelijke uitdagingen om een gezamenlijke aanpak van waterbeheer, waarbij overheden samenwerken als één geheel. Ook publiek-private samenwerkingen worden steeds belangrijker om oplossingen te vinden voor bijvoorbeeld de groeiende vraag naar expertise die kan worden ingezet om klimaatverandering en de mogelijke gevolgen daarvan het hoofd te bieden.

Verjuridisering van de maatschappij

We merken dat in toenemende mate sprake is van wetgeving, ook binnen ons werkgebied. Daarnaast zien we in onze omgeving dat stakeholders steeds meer gebruik maken van de mogelijkheden die de wet biedt, om zicht te krijgen in stukken. Dit zien we in de toename van het aantal de aard van WOO-verzoeken. We sluiten niet uit, dat we in toekomst meer inzet moeten gaan plegen om te kunnen blijven voldoen aan de wettelijke plichten die voor ons gelden.

Toxicologische verontreiniging

Een andere ontwikkeling is de toename van toxicologische verontreinigingen in het oppervlaktewater, zoals PFAS en medicijnresten. Door verbeterde meetmethoden wordt de aanwezigheid van schadelijke stoffen steeds zichtbaarder. Deze stoffen hebben impact op zowel de natuur, biodiversiteit als de volksgezondheid. Onze uitdaging ligt in het ontwikkelen van regelgeving en innovatieve zuiveringstechnieken om de waterkwaliteit te verbeteren. Hierbij is samenwerking met diverse sectoren nodig om tot duurzame oplossingen te komen.

Jelsumer Feart

In maart 2024 is een hoge concentratie PFAS aangetroffen in het oppervlaktewater van de Jelsumer Feart, een circa twee kilometer lange watergang tussen Vliegbasis Leeuwarden en de Dokkumer Ie. Naar aanleiding hiervan is een ambtelijke werkgroep opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van Wetterskip Fryslân, Gemeente Leeuwarden en Defensie.

Deze werkgroep streeft naar een gezamenlijke, minnelijke oplossing voor de gemaakte kosten en de noodzakelijke sanering, om juridische procedures tussen overheden te voorkomen. Het doel is een eenduidige aanpak en heldere communicatie naar buiten, waarbij ieder bevoegd gezag zijn wettelijke taken en verantwoordelijkheden naleeft.

Het risico bestaat echter dat Defensie de financiële claim niet (volledig) honoreert, waardoor de betrokken overheden en mogelijk daarmee ook Wetterskip Fryslân (een deel van) de gemaakte kosten zelf moeten dragen.

Gevolgen (nieuwe) Europese regelgeving

Europese regelgeving speelt een grote rol in het werk van waterschappen. Richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water en de Richtlijn Stedelijk Afvalwaterbeheer leggen strenge eisen op voor waterkwaliteit. Niet voldoen aan deze richtlijnen kan leiden tot boetes en het verlies van financiering. De verwachting is dat de Europese regelgeving verder zal toenemen en strikter wordt, wat een grotere uitdaging betekent voor het uitvoeren van onze waterschapstaken.

Klimaatverandering

De ontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering zijn duidelijk. Hogere temperaturen, stijgende zeespiegel en extreem weer, maken het nodig om voortdurend te investeren in waterkeringen en aanpassingen van watersystemen. Deze ontwikkelingen hebben ook invloed de veerkracht van onze watersystemen en de gestelde KRW-doelen.

Toenemende schaarste grondstoffen

In de komende jaren krijgen we te maken met toenemende schaarste aan grondstoffen. Dit heeft gevolgen voor de aanleg en het onderhoud van infrastructuur. De vraag naar materialen neemt toe, terwijl in toenemende mate sprake is van beperkte beschikbaarheid door uitputting van bronnen en geopolitieke spanningen. Dit kan leiden tot hogere prijzen en moeilijkere toegang tot essentiële bouwmaterialen. Voor investeringsprojecten betekent dit dat planning, uitvoering en kosten complexer kunnen worden.

Onvoorspelbaarheid landelijke politiek

De onrust in de landelijke politiek zorgt voor onduidelijkheid in de continuïteit van afspraken. Dit geeft onzekerheid en risico op lange termijn vraagstukken. Op verschillende dossiers, waaronder de aanpak kreeft en restopgave agrarische emissies, zien we dat het rijk taken probeert te verleggen richting waterschappen, zonder daar ook het budget voor te regelen. Deze afwenteling geeft financiële onzekerheid.

Strategische risico's

In 2025 zijn de strategische risico's vastgesteld. Voor 2026 betekent dit dat de strategische risico's volledig zijn opgenomen in het risicomanagement proces. De volgende strategische risico's zijn vastgesteld (willekeurige volgorde):

Cyberdreiging

Er is sprake van toenemende digitale dreiging. Ransomware, supply chain-aanvallen en phishing zijn erop gericht systemen uit te schakelen of te 'gijzelen', waardoor het functioneren en het bestaansrecht van de organisatie in gevaar komt. Om die reden is cyberweerbaarheid een strategische randvoorwaarde voor continuïteit, veiligheid en vertrouwen.

Uitval energievoorziening

De maatschappij is steeds grotere mate afhankelijk van nutsvoorzieningen. Dit zorgt ook bij onze organisatie voor kwetsbaarheid; als stroom of gas zou uitvallen, zullen onze processen direct of indirect worden geraakt. Door overbelasting van het stroomnet is de kans op omvangrijke en ook langdurige stroomuitval reëel te noemen, met niet alleen gevolgen voor de operationele efficiëntie, maar ook voor de betrouwbaarheid en het imago van de organisatie. En als door stroomstoring gemalen zouden uitvallen, dan kan dit ook maatschappelijke impact hebben. Het is aan de organisatie om zoveel mogelijk te borgen dat negatieve gevolgen van stroomuitval beperkt blijven.

Klimaatadaptatie ontoereikend (waterkwantiteit)

Gevolgen van klimaatveranderingen zijn al merkbaar en zullen in toenemende mate leiden tot extreme weersomstandigheden, zeespiegelstijging en droogte. Als wij de aanpassingscapaciteit van het tempo van de klimaatverandering niet voldoende kunnen bijbenen, zal dit leiden tot steeds meer druk op het watersysteem en concrete problemen in de vorm van wateroverlast, verdroging, verzilting en schade aan natuur, landbouw en infrastructuur. Ook de beschikbaarheid van zoetwater speelt hierin een grote rol. Dit vraagt om versnelling van investeringen en innovaties.

Waterkwaliteit onvoldoende

Ondanks inspanningen blijft het een uitdaging om de waterkwaliteit, waaronder de KRW-doelen, te behalen. Zeker als er sprake is van externe invloeden als lozingen, medicijnresten en microplastics, waar we geen of beperkte invloed op hebben. Toch is het onze taak alles in het werk te stellen en de vereiste technieken aan te wenden om te zorgen voor schoon oppervlaktewater dat voldoet aan de gestelde richtlijnen. Ook het aanvechten van lozingsvergunningen brengt dit risico met zich mee. Het niet halen van doelen kan leiden tot Europese sancties, reputatieschade en hogere investeringsdruk.

Personeelskrapte

Vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt bedreigen de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering. Het vertrek van ervaren medewerkers veroorzaakt kennisverlies, terwijl de transitie naar een digitaal en klimaatadaptief waterschap juist nieuwe competenties vraagt.

Operationele risico's met mogelijk effect van meer dan € 100.000

In het volgende overzicht staan de operationele risico's die een mogelijk effect hebben van meer dan € 100.000. Het gaat hierbij om het restrisico dat overblijft na implementatie van beheersmaatregelen.

Taak	Risico	Kans*	Mogelijk financieel effect in €	Risicobedrag in €
WS	Maatschappelijke schade door nalatig handelen in waterbeheer	L	10.000.000	2.000.000
WS/WK	Afwijkingen t.o.v. aannames gehanteerd voor salariskosten als gevolg van CAO-ontwikkelingen	L	2.000.000	400.000
WS/WK	BTW plicht op pensioenafdracht	L	1.500.000	300.000
WK	Wetterskip Fryslân moet claims betalen vanwege toerekening opbrengsten door effluenteffing	L	350.000	70.000
WK	Afvoer afvalwater bij uitval zuivering	L	2.500.000	500.000
WK	Uitval slibontwateringsinstallatie	M	2.500.000	1.250.000
WS/WK	Digitale veiligheid: als gevolg van bijvoorbeeld een ransomware aanval, hacking telemetrie kan het gebeuren dat onze processen uitvallen en/of data gestolen wordt	M	2.500.000	1.250.000

WS/WK	Hogere werkelijke inflatie (Goederen en diensten) dan geraamd in begroting	M	1.000.000	500.000
WK	Processen kunnen geen doorgang vinden als gevolg van verouderde procesautomatisering	M	1.000.000	500.000
WS/WK	Prijstijging contracten	M	1.000.000	500.000
WS/WK	Stijging energiekosten	M	1.000.000	500.000
Totaal				7.770.000

* L = Laag (20%) M = Midden (50%) H = Hoog (90%)

Wetterskip Fryslân kent een tweetal taken: Watersystemen en Waterketen. Aangegeven wordt voor welke taak het risico speelt. Indien het voor beide speelt wordt het risico verdeeld conform de verhouding in omvang van de begroting: 2/3 Watersystemen (WS) en 1/3 Waterketen (WK). Deze berekening gebruiken we om de benodigde weerstandsvermogen per taak uit te rekenen. Rekening houdend met het samenlooperpercentage van 90% betekent dit het volgende:

Opgesplitst naar taak:

Taak	Bedrag
Watersysteembeheer	€ 3.870.000
Zuiveringsbeheer	€ 3.123.000

Weerstandsratio

De weerstandsratio wordt dus berekend door de weerstandscapaciteit te delen op de waarde van de risico's. Op basis van bovenstaande risico-inventarisatie komt de weerstandsratio uit op: (€ 30.837.000 / 6.993.000) = 4,4.

Bestemmingsreserves

Onderstaande tabel toont onze bestemmingsreserves weer zoals deze zijn vastgesteld door het algemeen bestuur bij de afgelopen jaarrekeningen. De toewijzing van resultaten gebeurt vooral tijdens de vaststelling van de jaarstukken.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Overige bestemmingsreserves	Balans per 1-1-2025	Begrote onttrekking / vrijval (-) 2025	Werkelijke onttrekking / vrijval (-) 2025	Balans per 31-12-2025
<i>Langdurige bestemmingsreserves</i>				
Generatiebeleid	369	0	0	369
Innovatie	896	250	0	896
Renovatie sluizen Lauwersoog	422	274	274	148
HWBP	1.636	0	0	1.636
Overdracht/ onderhoud Noorderpier	580	47	47	533
<i>Subtotaal langdurige bestemmingsreserves</i>	<i>3.903</i>	<i>571</i>	<i>321</i>	<i>3.582</i>
<i>Bestemmingsreserves met korte looptijd</i>				
Veiligheidstoetsing Keringen	538	0	0	538
Aanvalsplan exotenbestrijding	600	0	0	600
Bezoekerscentrum Woudagemaal	62	0	0	62
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2021)	300	0	300	0
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2022)	400	0	400	0
Waterconservering zandgronden	181	58	0	181
Opstellen biodiversiteitsplan	94	0	0	94
<i>Subtotaal bestemmingsreserves met korte looptijd</i>	<i>2.174</i>	<i>58</i>	<i>700</i>	<i>1.474</i>
<i>Bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>				
Baggeren achterstallig onderhoud stedelijk water	1.603	1.603	1.603	0
Routekaart informatievoorziening	1.500	1.000	218	1.282
<i>Subtotaal bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>	<i>3.103</i>	<i>2.603</i>	<i>1.821</i>	<i>1.282</i>
Totaal bestemmingsreserves	9.180	3.232	2.842	6.338

Voorzieningen

Voorzieningen nemen we in onze balans op (zie ook hoofdstuk geprognosticeerde balans)

Pensioenvoorziening voormalig bestuur

De pensioenen van de (oud-)bestuursleden komen ten laste van Wetterskip Fryslân ('eigen beheer'). Voor deze toekomstige, constant gemaakte verplichtingen is een voorziening gevormd. De basis voor deze voorziening is een actuariële berekening van de pensioenrechten. De voorziening geldt voor zowel voormalige bestuursleden die al met pensioen zijn als voor degenen die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt.

Wachtgeld voormalig bestuur

Na de verkiezingen van 2015, 2019 en 2023 zijn nieuwe besturen aangetreden. Vanuit oude dagelijkse besturen namen diverse leden weer zitting in het nieuwe dagelijks bestuur. Andere leden zijn een andere functie gaan vervullen of zijn met pensioen gegaan. De berekening is gebaseerd op huidige wet- en regelgeving en het geldende overgangsrecht. De totale wachtgeldverplichting is toegevoegd aan een voorziening. Inkomsten uit een nieuwe betrekking trekken we af van de uitkering en de voorziening.

Voormalig personeel

Deze voorziening is voor medewerkers waarvoor wij wettelijk gezien risicodragers voor de ww zijn. Voor de ontstane aanspraken is een voorziening gevormd.

Voorziening gratificatie jubilea

Dit is een voorziening voor alle jubilea-uitkeringen die werknemers volgens de geldende arbeidsvoorwaarden hebben opgebouwd. De voorziening geldt voor de huidige werknemers. We houden er rekening mee dat iemand kan vertrekken.

Persoonsgebonden basisbudget

In de cao voor de waterschappen is een persoonsgebonden basisbudget (PBB) opgenomen. Het PBB bedraagt met ingang van 2021 € 6.000 per medewerker. Medewerkers kunnen dit budget in een periode van vijf jaar inzetten voor loopbaanontwikkeling. Administratief gaan we ervan uit dat per medewerker jaarlijks gemiddeld € 1.200 beschikbaar is. De bedragen die niet zijn ingezet, houden we voor volgende jaren beschikbaar. Om aan deze toekomstige verplichting te kunnen voldoen, hebben we een voorziening PBB ingesteld. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening gaan we ervan uit dat onze medewerkers 80% van € 6.000 gaan gebruiken.

Thuiswerkplek

FNV Overheid heeft een akkoord met de andere cao-partijen bereikt over thuiswerken. De overeengekomen afspraken gaan over twee punten: een thuiswerkbudget en een thuiswerkvergoeding. De afspraken gelden vanaf 1 april 2025 tot 1 april 2030 en zijn onderdeel van de cao Waterschappen. Voor elke medewerker die structureel thuiswerkt is een budget beschikbaar. Het budget is met ingang van de laatst afgesloten CAO verhoogd. De medewerker kan hiervoor op declaratiebasis middelen voor een arbo- en ergonomisch verantwoorde thuiswerkplek aanschaffen (zoals een bureau of een stoel). Dit budget is niet bedoeld voor hardware (zoals een computer, laptop of een beeldscherm). Niet alle medewerkers die hiervoor in aanmerking komen hebben in de afgelopen jaren middelen aangeschaft en gedeclareerd. Omdat het budget per werknemer is verhoogd is er een dotatie aan de voorziening

De hoogte van de voorzieningen in deze jaarrekening is voldoende. De meerjarige onttrekkingen zijn in beeld. Bij het opstellen van de jaarrekening herijken we de stand van de voorzieningen en vullen deze aan indien nodig, of we gebruiken het overschot voor de exploitatie.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Stand	Onttrekkingen		Stand
	1-1-2025	c.q. vrijval	Dotatie	31-12-2025
Pensioenvoorziening voormalig bestuur	4.724	363	1.264	5.625
Wachtgeld voormalig bestuur	418	118		300
Voormalig personeel	75	471	565	169
Jubileumgratificatie	944	121	37	860
Persoonsgebonden basisbudget	1.169	774	598	993
Thuiswerkplek	148		292	439
Totaal voorzieningen	7.478	1.848	2.756	8.386

Kengetallen

De kengetallen zijn gebaseerd op de cijfers van deze jaarrekening, zoals deze in het betreffende hoofdstuk is opgenomen.

Weerstandsvermogen

Definitie: Weerstandsvermogen is de relatie tussen:

1. de weerstandscapaciteit: de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
2. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie.

Op basis van deze jaarrekening en onze bijgestelde risicoschatting is het weerstandsvermogen op balansdatum:

	2025
Weerstandsvermogen	4,4

Netto schuldquote

Definitie: Verhouding tussen de omvang van de netto schuld en de totale belastingopbrengsten

	2025
Netto schuld	€ 614.709.000
Totale gerealiseerde belastingopbrengsten	€ 211.688.000
Netto schuldquote	290%

EMU-saldo

Definitie: Geraamde onderscheidenlijk gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een waterschap, berekend op transactie-basis en volgens de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Zie onderdeel hieronder.

Wendbaarheid van de begroting

Definitie: Verhouding tussen de totale kapitaallasten en de totale bruto-exploitatiekosten

	Realisatie 2025	Begroting 2025
Totale kapitaallasten	€ 41.355.000	€ 43.500.000
Bruto exploitatiekosten	€ 231.133.000	€ 230.150.000
Wendbaarheid van de begroting	17,9%	18,9%

Lastendruk

Definitie: Hoogte lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in vergelijking met het landelijk gemiddelde

Voor inzicht in de lastendruk, verwijzen we naar het hoofdstuk "Raming belastingopbrengsten en toelichting".

[EMU-saldo](#)

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo	Realisatie 2024 a	Begroting 2025 b	Realisatie 2025 c	Vershil c-b
<u>EMU/exploitatiesaldo</u>				
Bruto resultaat (voor onttrekking bestemmingsreserve)	124	-5.085	3.515	8.600
<u>Invloed investeringsuitgaven</u>				
Netto investeringsuitgaven	-42.568	-62.407	-41.194	21.213
Verkoop van materiële en immateriële activa				
Afschrijvingen	40.851	43.500	41.355	-2.145
<u>Invloed reserves en voorzieningen</u>				
Toevoegingen aan voorzieningen en 'onvoorzien' t.l.v. exploitatie	1.562	450	2.097	1.647
Onttrekkingen aan voorzieningen en 'onvoorzien' t.b.v. exploitatie	-		-217	-217
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-757	-800	-973	-173
Toevoeging rechtstreeks aan voorzieningen				
<u>Aandeel EMU-saldo gemeenschappelijke regelingen</u>				
NBK (27,0%)				
Waterschapshuis (4,9%)				
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)				
EMU saldo	-788	-24.342	4.583	28.925
Referentiewaarde (toelaatbaar EMU tekort)	-33.300	-34.800	-34.800	

Staat van herkomst en besteding van middelen

De mutatie van de netto vlottende financiering in 2025 leggen we uit in de staat van herkomst en besteding van middelen.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Herkomst	Besteding	Mutatie
Resultaat 2025	3.515		
Vaste activa			
- Afschrijvingen	41.355		
- Desinvesteringen			
- Investerings		41.194	
- Financiële activa	192		
Eigen vermogen lang			
Dotatie aan bestemmingsreserve			
Vreemd vermogen lang			
- Toename voorzieningen	907		
- Afname langlopende leningen		9.970	
Financieringsmutatie	45.968	51.163	-5.195
Vlottende financieringsmiddelen			
- Afname crediteuren		2.978	
- Afname kortlopende schulden	546		
- Afname overlopende passiva		3.252	
- Afname liquide middelen	7.964		
- Afname debiteurensaldo	1.155		
- Afname overlopende activa	2.326		
- Toename voorraden		567	
Mutatie netto vlottende financieringsmiddelen	11.992	6.797	5.195

Incidentele baten en lasten

Toelichting

In de begroting 2025 hebben we de incidentele baten en lasten in deze paragraaf weergegeven. In de jaarstukken is dit onderdeel verplaatst naar het onderdeel in de jaarrekening : Overzicht van baten en lasten.

Paragraaf Assetmanagement

Inleiding paragraaf assetmanagement

De primaire taken van Wetterskip Fryslân zijn het zorgen voor schoon water, voor voldoende water en voor veiligheid. Om deze te kunnen uitvoeren beschikken we over een fysieke infrastructuur die bestaat uit duizenden onderdelen, onze assets. Het gaat dan om kleine onderdelen zoals stuwen, inlaten en duikers, maar ook om grote objecten als de rioolwaterzuiveringen, het hoofdkantoor en zeedijken. Sommige onderdelen zijn nieuw, andere hebben we geërfd van de talrijke voorlopers van ons waterschap, met als blikvanger ons meer dan 100 jaar oude Woudagemaal. Met assetmanagement zijn we op weg om op een gestructureerde wijze grip te krijgen op het beheer van al deze bezittingen.

Gezien het belang van goed onderhoud van kapitaalgoederen (assets) en de steeds grotere aandacht voor assetmanagement bij de waterschappen, is nu ook in het Waterschapsbesluit een paragraaf assetmanagement voorgeschreven in de beleidsbegroting en het jaarverslag. Hierin worden de (hoeveelheden) assets beschreven en de beleidskaders en kwaliteitsnormen aangegeven. Ook wordt inzicht gegeven in hoe het beheer en onderhoud is vormgegeven en de bijbehorende financiële middelen.

Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen

De actieve kunstwerken

De actieve kunstwerken zijn assets (=middelen) waarmee (mede) een opgave kan worden behaald. Peilbeheer is één van de bekendste opgaven maar ook het verbeteren van de vismigratie is een opgave.

Het is één van de taken van de assetcoördinator om te zorgen dat de rayonbeheerder goed onderhoudt en veilige assets heeft en behoudt. Met deze assets kan de rayonbeheerder op zijn beurt de verschillende functies in haar/zijn rayon goed bedienen. Die functies zijn divers, o.a. landbouw, natuur en bebouwd.

Beleidskader

Waterbeheerplan (WPB)

Coalitieakkoord

Nota peilbeheer, peilbesluiten

Beschikbaarheid / kwaliteitsnormen

De normen voor beschikbaarheid komen uit de peilbesluiten die bestuurlijk zijn vastgesteld. De hydrologische uitgangspunten vertalen we naar een capaciteitsnorm voor afvoer van water uit peilgebieden via gemalen naar de boezem. Hierbij houden we rekening met de wateraanvoer, het verhard gebied, de functie en de grondsoort. Zo wordt een gemaalcapaciteit bepaald. De ontwerp levensduur van gemalen is op basis van vakmanschap bepaald.

Eens in de 5 jaar moeten we wettelijk een risico-inventarisatie en evaluatie doen. De betrouwbaarheid van actieve kunstwerken hangt samen met de beschikbaarheidsnormen. De norm is afhankelijk van efficiëntie.

Areaal kapitaalgoederen actieve kunstwerken

Objecten			
Geautomatiseerde kunstwerken	Gemalen	Boezemgemalen	3 stuks
		Poldergemalen	568 stuks
		Opmalingen	126 stuks
	Meetpunten	Onderbemalingen	87 stuks
		Stuwen	138 stuks
		Inlaten	41 stuks
	Uitlaten	2 stuks	
	Meetpunt boezem	43 stuks	
	Meetpunt polder	40 stuks	

		Reinigers onderleiders Spuseinen (keer) Sluizen Coupure Harlingen SAS Harlingen vispassages	1 stuks 2 stuks 14 stuks 18 stuks
Niet geautomatiseerde kunstwerken		Stuwen Inlaten Sluizen Windmolens Coupures vispassages	± 5700 stuks ± 5100 stuks ± 5 stuks ± 7 stuks 13 stuks 65 stuks
Overige assets		Bruggen Informatieborden	13 stuks
Duikers			13.070 stuks
Dammen			16.325 stuks
Sifons			675 stuks
Beschoeiingen			ntb
Hoofdwateren			6.000 (landelijk gebied) en 150 kilometer (bebouwd gebied)
Secundair water bebouwd gebied			550 kilometer
Schouwwateren			12.000 kilometer

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement	Alle actieve kunstwerken zijn opgenomen in de legger
Beheerplannen	Het beheerplan voeren we uit in de vorm van een de instandhoudingcyclus. De cyclus "In stand houden van Actieve Kunstwerken" vormt de kapstok voor het beheer- en onderhoudsplan. Hierbij werken we volgens het Plan, Do, Check, Act principe.
Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden?	Voor alle geautomatiseerde assets in het watersysteem ligt een preventief onderhoudsschema (in het onderhoudsmanagementsysteem) ten grondslag. Elk schema heeft zijn eigen tijdsinterval en verschillende werkzaamheden. De bevindingen van het preventief onderhoudswerk wordt vastgelegd en beoordeeld door de assetcoördinator. De werkzaamheden die uit de beoordeling komen worden begroot en ingepland. Het doel van de preventieve onderhoudswerkzaamheden is om beter grip te krijgen op de asset, minder (ver)storingen en een beter planmatige inzet van middelen en personeel.
En hoe wordt dit intern gemonitord?	Voor de handbediende assets (vooral stuwen en inlaten, ruim 10.000 stuks) is de conditie bekend. Op basis van de conditie plannen we vervangingsopdrachten in.

Financiën in de actieve kunstwerken

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud actieve kunstwerken	€ 9.052	€ 7.622
Totaal	€ 9.052	€ 7.622

Waterlopen & passieve kunstwerken

Het doel van de instandhouding van waterlopen en passieve kunstwerken is het borgen van de waterstaatkundige functie: de instandhouding zorgt ervoor dat we verschillende maatschappelijke functies goed en veilig kunnen bedienen, met aanvaardbare risico's en kostenniveaus.

Beleidskader

Waterbeheerplan (WPB)

Coalitieakkoord

Nota peilbeheer, peilbesluiten

Beschikbaarheid / kwaliteitsnormen

De normen voor beschikbaarheid komen uit de peilbesluiten die bestuurlijk zijn vastgesteld. De hydrologische uitgangspunten vertalen we naar een capaciteitsnorm voor afvoer van water uit peilgebieden via gemalen naar de boezem. Hierbij houden we rekening met de wateraanvoer, het verhard gebied, de functie en de grondsoort. Zo wordt een gemaalcapaciteit bepaald. De ontwerp levensduur van gemalen is op basis van vakmanschap bepaald.

Duikers	Via inspectie van rayonbeheer komt er een signaal, waarna we besluiten tot reparatie of vervanging.
Dammen	Via inspectie van rayonbeheer komt er een signaal, waarna we besluiten tot reparatie of vervanging.
Sifons	Er zijn nog geen kwaliteitsnormen vastgesteld. De programmatische aanpak wordt in 2024 opgesteld.
Beschoeiingen	Er zijn nog geen kwaliteitsnormen vastgesteld. Er is nog geen inzicht in eigendom en beheer- en onderhoudsplicht van de beschoeiingen.
Hoofdwateren	Jaarlijks cyclisch onderhoud landelijk gebied (laag, basis, hoog) en cyclisch baggeren conform beheer- en onderhoudsplan BOP 2.0 voor verbetering van waterveiligheid, waterkwaliteit en water aan- en afvoer. Jaarlijks cyclisch onderhoud bebouwd gebied overeenkomstig overeenkomsten overdracht stedelijk water.
Achterstallig onderhoud bebouwd gebied	Volgens de overeenkomsten overdracht stedelijk water voeren we achterstallig onderhoud uit op het gebied van baggeren, beschoeiingen en kunstwerken. In de overeenkomsten staat waar het achterstallig onderhoud moet worden uitgevoerd. De gemeente voert het werk uit. Wetterskip Fryslân draagt financieel bij. Na uitvoering komt dit in onderhoud bij Wetterskip Fryslân.
Schouwwateren	Voldoen aan de schouwplicht volgens de onderhoudsverordening.

Areaal kapitaalgoederen waterlopen & passieve kunstwerken

Objecten	Gegevens
Duikers	13.070 stuks
Dammen	16.325 stuks
Sifons	675 stuks
Beschoeiingen	ntb
Hoofdwatere	6.000 (landelijk gebied) en 150 kilometer (bebouwd gebied)
Secundair water bebouwd gebied	550 kilometer
Schouwwateren	12.000 kilometer

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement	Onze waterstaatswerken staan in de legger, beschoeiingen zijn geen waterstaatswerken en staan niet in de legger en zijn niet in beeld.
Beheerplannen	<ol style="list-style-type: none">1. Voor dammen en duikers werken we met het vakmanschap van onze rayonbeheerders. Zij constateren in het veld wanneer er reparaties of vervangingen nodig zijn.2. Voor het onderhoud van de hoofdwateregangen hebben wij een beheer- en onderhoudsplan.3. De uitvoering van de wateregangen in bebouwd gebied wordt uitgevoerd conform de overeenkomsten overdracht stedelijk water.4. Voor de sifons werken we aan een beheersplan.5. Voor de beschoeiingen is nog geen beheerplan beschikbaar.
Geef aan hoe de beheersplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?	Het budget voor gedifferentieerd onderhoud hoofdwatere is afgestemd op het beheerregime. Het budget voor het onderhoud aan de wateregangen in bebouwd gebied is conform de afspraken in de overeenkomsten overdracht stedelijk water. Onderhoud aan de overige assets zijn financieel gelimiteerd.

Financiën in de waterlopen en passieve kunstwerken

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
----------------	----------------	-----------------

Onderhoud waterlopen en passieve kunstwerken	€ 13.093	€ 13.914
Totaal	€ 13.093	€ 13.914

Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken

De primaire en secundaire keringen

De primaire en secundaire keringen beschermen ons tegen hoogwater op het IJsselmeer, de Waddenzee en het Lauwersmeer.

Beleidskader

Deltaprogramma (t/m 2050 hebben de waterschappen en Rijkswaterstaat de tijd om de dijken en duinen te versterken.)

Zorgplicht primaire keringen

Coalitieakkoord

Beleidsregels legger

Ambysje Bioferskaat

Kwaliteitsnormen

Sinds 2017 gelden er nieuwe veiligheidsnormen voor dijken, dammen en duinen. Deze staan in het Deltaprogramma.

Areaal kapitaalgoederen primaire keringen

Objecten	Gegevens
Primaire keringen	
<ul style="list-style-type: none"> IJsselmeerkering Waddenzeekering Zandige keringen eilanden (momenteel alleen Schiermonnikoog) Harde keringen eilanden 	62,1 kilometer 75,9 kilometer 9,2 kilometer 34,4 kilometer
Secundaire keringen	60,3 kilometer

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement

De volgende programma's en applicaties worden gebruikt:

- Inspectieapp primaire keringen voor de inspecties.
- Maximo voor het onderhoud.
- Erpx voor de financiële afhandeling van facturen en bestellingen.
- Verschillende geoweb omgevingen voor de legger en het beheer register.
- Assetdossiers voor procesgegevens.
- Zaaksysteem voor aanvragen en vergunningen.
- P8 voor de pachtcontracten op de dijk.

- Zorgplicht dashboard voor overzicht in de zorgplicht activiteiten.
- Daarnaast nog verscheidene maatwerk oplossingen voor zaken die niet binnen de systemen te vatten zijn.

Beheerplannen

Er is een beheer-, onderhoud-, en inspectieplan waarin staat binnen welke kaders we werken, welke beheer- en onderhoudsvormen we toepassen en hoe we het onderhoud en de inspecties planmatig hebben vormgegeven.

Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?

Op basis van de beheerplannen worden inspecties uitgevoerd op de dijk. De schades die in het veld geconstateerd worden, herstellen we voor de start van het stormseizoen. Vooraf maken we per onderhoudspost een inschatting van de benodigde budgetten. Deze monitoren we gedurende het jaar.

Financiën in de primaire keringen

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud primaire keringen	€ 3.678	€ 3.458
Totaal	€ 3.678	€ 3.458

Regionale en lokale keringen

De Regionale- en Overige- of Lokale waterkeringen zijn waterstaatskundige objecten die liggen langs de Friese boezem, overige boezemsystemen of in de beekdalen. Zij zijn bepalend voor de inrichting van de boezemsystemen en beschermen de poldergebieden tegen wateroverlast. De boezemsystemen functioneren ook als waterbuffer. Langs deze waterkeringen liggen op verschillende plaatsen ook natuurvriendelijke zones ter ondersteuning van de ecologische waterkwaliteit. Samen met de RWK en LWK maken zij een onderdeel uit van de waterstaatskundige inrichting van onze boezemsystemen. Een deel van de Friese wateren heeft ook een functie als vaarweg. Wetterskip Fryslân beheert de vaarwegklassen E en F .

Beleidskader

Wet- en regelgeving: de provincies Groningen en Fryslân zijn Toezichthouder op de taken van het waterschap. In de provinciale Omgevingsverordening zijn de Regionale waterkeringen (RWK) benoemd en genormeerd. De provincies Groningen en Fryslân dragen het waterschap op om deze RWK te beheren en onderhouden volgens de gestelde normering. De Lokale waterkeringen (LWK) zijn niet door de provincie aangewezen en genormeerd. Wetterskip Fryslân heeft in een eigen beleidsstuk vastgesteld dat de hoogte van de LWK op basis van de Algemene Hoogte Nederland (AHN) gegevens van 2014, in stand gehouden moet worden.

Kwaliteitsnormen

Conform de provinciale verordeningen beoordelen we elke 6 jaar de RWK op hoogte en stabiliteit. Als de RWK of delen daarvan niet meer voldoen dan leidt dit tot een nieuwe opgave voor de instandhouding van deze keringen.

Areaal kapitaalsgoederen regionale en lokale keringen

Objecten	
Regionale keringen	3443 kilometer
Lokale keringen	713 kilometer
Beschoeiing in boezemsystemen langs Vaarwegen	380 kilometer
Beschoeiing in boezemsystemen overig	650 kilometer
Natuurvriendelijke zones	324 kilometer

Beheer & Onderhoud

<p>Informatiemanagement</p>	<p>Door te werken aan een betere informatievoorziening werkt de Assetgroep Boezem aan het vergroten van de voorspelbaarheid van de jaarlijkse Instandhoudingsopgave. Voor de RWK en LWK splitsen we hiervoor het areaal op in dijkvakken. Elk dijkvak is een afzonderlijke asset met een specifieke opbouw.</p> <p>Een totale dijkkring rond een polder kan voor een deel zijn voorzien van een zachte oever of van een harde oeverconstructie of er ligt wel of geen teensloot langs het binnentalud van de waterkering. Op basis van deze opdeling is het toekomstig onderhoud in de tijd en in termen van kosten en risico beter in te plannen. De voorspelbaarheid van het werk en de benodigde budgetten nemen hierdoor toe.</p> <p>Het areaal aan harde oeverconstructies komt expliciet in het Beheerregister.</p> <p>Het areaal Lokale waterkeringen is divers. Daarom is er behoefte aan een herziening van het beleid en een nadere duiding en onderverdeling naar afzonderlijke assets.</p> <p>Tijdens de dagelijkse werkzaamheden constateren we afwijkingen tussen de aangetroffen werkelijke inrichting en hetgeen we op de GIS-informatie aantreffen. Via jaarlijkse leggerwijzingen voeren we de correcties door en werken we continue om de data op orde te krijgen en te houden.</p>
<p>Beheerplannen</p>	<p>Voor het areaal van de E- en F-Vaarwegen en van de Oevers langs Vaarwegen dienen we nog een Beheerplan op te stellen. De bestaande Beheerplannen voor de RWK en LWK dienen we te herzien nadat de opsplitsing in dijkvakken heeft plaatsgevonden en er een betere decompositie is van het totale areaal.</p>
<p>Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?</p>	<p>De RWK, LWK en de NVZ-onderdelen worden jaarlijks geïnspecteerd. Op basis van de inspectieresultaten stellen we vast welk onderhoud noodzakelijk is voor de instandhouding van de assets of assetonderdelen.</p> <p>Van het areaal aan oeverconstructies met een levensduur van minder dan 10 jaar doen we elke 5 jaar een technische opname gedaan. Het areaal met een rest-levensduur kleiner dan 5 jaar wordt vervolgens geprogrammeerd.</p> <p>Het totale areaal van de RWK moet iedere 6 jaar worden beoordeeld op hoogte en stabiliteit. De resultaten hiervan zijn de basis voor de programmering van grootschalige renovaties van de waterkeringen.</p>

Aandachtspunten	<p>Door een integrale afstemming met de resultaten van de technische opname van de oeverconstructies die in beheer zijn bij Wetterskip Fryslân of bij een andere Friese overheid kunnen we grotere herstelwerkzaamheden beter op elkaar afstemmen.</p> <p>Het op diepte houden van de E- en F-Vaarwegen voert het baggerteam uit.</p>

Financiën in de regionale en lokale keringen

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud Regionale en Lokale keringen	€ 5.010	€ 6.061
Onderhoud Boezem en Beekdalen	€ 2.134	€ 2.727
Totaal	€ 7.144	€ 8.788

Zuiveringstechnische werken

De rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's), rioolgemalen (rg's) en slibontwateringsinstallatie (soi) zijn assets ten dienste van het maatschappelijk doel "bescherming van volksgezondheid en milieu". Bij de rwzi's ligt de focus op zuiveren (effluentnormen), bij de rioolgemalen op afvoer van afvalwater (afnameverplichting) en bij de soi op ontwateren. Deze keten van assets zorgt voor zuivering van afvalwater afkomstig uit de rioolstelsels van gemeenten en brengt het gezuiverde afvalwater terug in het oppervlaktewater.

Beleidskader

Zuivering van stedelijk afvalwater gebracht in een openbaar vuilwaterriool gebeurt in een zuiveringsinstallatie onder de zorg van het waterschap, dat geregeld is in de Waterwet art. 3.4.

De voorschriften voor het lozen vanuit rwzi's (onder meer de normen voor het effluent) staan in het Activiteitenbesluit Milieubeheer par. 3.1.4a art. 3.5e t/m 3.55 en in de Activiteitenregeling par. 3.1.2. art. 3.4ga tot en met 3.4 gd.

Het bestuur van Wetterskip Fryslân heeft een Beleids- en Beheernota Zuiveren vastgesteld met de opgaven bóven normaal beheer en instandhouding. Het gaat onder meer om eigen beleid om de last van stikstof en fosfaat extra terug te brengen, dus onder de wettelijke norm.

De lozingseisen voor de rwzi's liggen vast in vergunningen. Wetterskip Fryslân is ISO-gecertificeerd voor het transport en zuiveren van afvalwater en het verwerken van het zuiverings-slib volgens NEN-EN-ISO 14001 (milieuzorgsysteem). Voor de rioolgemalen is de afnameverplichting vastgelegd in overeenkomsten met gemeenten.

Het energiebeleid vormt het uitgangspunt voor investeringsbeslissingen waarbij een elektriciteitsvraag aan de orde is.

Kwaliteitsnormen

De assetgroep waterketen heeft een volwassenheidsscore van 3,4. De normen die hierboven zijn genoemd vormen de basis voor de score van deze assetgroep. Dit getal zegt enkel iets over de volwassenheid binnen de waterketen. We hebben een milieu certificering voor transport, zuiveren en slibverwerking (ISO 14001). Dat betekent dat het overgrote deel van de processen is beschreven en periodiek door de TÜV wordt geauditeerd.

Areaal kapitaalgoederen zuiveringstechnische werken

Objecten	
Persleidingen in beheer en onderhoud WF	826 kilometer
Persleidingen in beheer en onderhoud gemeentes	23 kilometer
Rioolgemalen	275 stuks afnamecapaciteit: 42.500 m ³ per uur
Rwzi's	27 stuks ontwerpcapaciteit: 1,3 miljoen VE (TZV-150)
Slibontwateringsinstallatie	1 slibontwateringsinstallatie

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement	Het uitvoeren van de instandhouding valt en staat met correcte informatie. We hebben aandacht voor "data op orde", zodat er bij aanvang of tijdens werkzaamheden de informatie volledig en up-to-date is.
Beheerplannen	De beheerplannen worden uitgevoerd in de vorm van een instandhoudingcyclus. De cyclus 'In stand houden van rwzi's, rioolgemalen, persleidingen en slibontwatering' vormt de kapstok voor het beheer- en onderhoudsplan. Hierbij werken we volgens het plan, do, check, act-principe.
Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?	Alle assets binnen de waterketen hebben een preventief onderhoudsschema. Ieder met zijn eigen tijdsinterval, maar ook met verschillende werkzaamheden. De bevindingen van het preventief onderhoudswerk leggen we vast. Assetbeheer beoordeelt de uitkomsten. De werkzaamheden die uit de beoordeling komen worden vervolgens begroot en ingepland. Het doel van het preventieve onderhoud is om minder storingen te hebben en de inzet van middelen en personeel beter te plannen.

Financiën in de jaarrekening zuiveringstechnische werken

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud RWZI's	€ 5.656	€ 6.548
Onderhoud Transportstelsel	€ 366	€ 278
Onderhoud Slib	€ 1.718	€ 1.777
Totaal	€ 7.740	€ 8.603

Paragraaf bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

Op 16 december 2025 heeft het dagelijks bestuur ingestemd met de organisatieaanpassing. Hierin is onze visie opgenomen welke luidt: "Wij zijn een organisatie met een duidelijke koers en een hart voor de samenleving. Vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheid en bestuurlijke ambitie werken we met overtuiging aan wat ertoe doet. We staan in verbinding met onze omgeving en bewegen mee met maatschappelijke veranderingen. Ons vakmanschap, onze betrokkenheid en onze manier van werken maken ons wendbaar en weerbaar. Zo blijven we betekenisvol. Gebiedsgericht en omgevingsgericht werken zijn essentieel om onze rol goed te vervullen. Ze bepalen hoe we keuzes maken in het waterbeheer én hoe we ons werk organiseren en ons gedragen als medewerkers. In een wereld die voortdurend verandert, kiezen wij ervoor om actief, zichtbaar en betrokken te zijn.

Bovenstaande visie is vertaald naar één helder doel: "Samen bouwen aan een doelgerichte en dienstbare organisatie, waarin bestuur en ambtelijke kracht elkaar versterken. Dit betekent dat iedereen, op elk niveau, werkt vanuit een duidelijke relatie tussen de eigen taken en de doelen van het waterschap." Met ingang van 1 april 2026 gaat de nieuwe structuur in. In 2026 zal de aanpassing van het sturingsmodel van de organisatie volledig ingevuld worden.

Leren en Ontwikkelen draagt nadrukkelijk bij aan de versterking van de nieuwe organisatiecultuur. In 2025 is de aanbesteding afgerond voor een programma voor medewerkers, gericht op het versterken van de aanspreekcultuur. Hiermee investeren wij in open communicatie, onderling vertrouwen en professioneel eigenaarschap. In 2025 is een belangrijke stap gezet in de verdere professionalisering van leiderschap binnen de organisatie. Alle leidinggevendenden zijn gestart met een leiderschapsprogramma. Het programma ondersteunt bij het ontwikkelen van competenties en vaardigheden passend bij de nieuwe organisatie. Dit betreft eigenaarschap, integrale verantwoordelijkheid en een warme zakelijkheid vanuit een cultuur waarin aanspreken normaal is. In 2025 is geïnvesteerd in persoonlijk leiderschap, veiligheid binnen de eigen leidinggevendenden laag en veranderkunde.

Voor medewerkers tot 35 jaar is een Young Professionals-programma gestart. Dit programma richt zich op het versterken van persoonlijke en professionele ontwikkeling, het bevorderen van verbinding tussen vakgroepen en het stimuleren van samenwerking tussen binnen- en buitendienst. Via een buddy-systeem wordt tevens de samenwerking tussen generaties versterkt. Het programma loopt door tot en met 2026.

De voortdurende technologische ontwikkelingen, waaronder de opkomst van Artificial Intelligence (AI), vergroten de noodzaak van digitale geletterdheid. Binnen WF Campus zijn gerichte trainingen aangeboden om medewerkers hierin te ondersteunen. Daarnaast is het onboarding programma voor nieuwe medewerkers uitgebreid, zodat zij vanaf indiensttreding effectief kunnen worden begeleid in hun rol en ontwikkeling.

In samenwerking met het Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) Water is een communicatieopleiding verzorgd en zijn nieuwe rayonleiders opgeleid. De samenwerking met Werken in Friesland is verder geïntensiveerd, met als doel gezamenlijke ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid in de regio te bevorderen.

Vanuit de samenwerking met van Hall Larenstein (de Wetterdeal) wordt gewerkt aan een opleiding gericht op omgevingsbewustzijn. Specialisten van Wetterskip en docenten van van Hall ontwikkelen zich samen, medewerkers van Wetterskip worden bijgeschoold en een basis voor toekomstgericht onderwijs voor studenten wordt gelegd.

Op het gebied van Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie (DG&I) zijn de kernwaarden van Wetterskip Fryslân vastgelegd onder het thema 'Samen uniek, samen sterk'. Leidinggevendenden, HR-adviseurs en HR-businesspartners hebben hiervoor een training gevolgd. Interne ambassadeurs blijven actief aandacht vragen voor dit thema en divers aanbod wordt telkens toegevoegd aan de WF Campus, zodat de waarden worden verankerd in de organisatie.

Personeel

Wetterskip Fryslân groeit en ontwikkelt zich verder. De formatie en bezetting nemen toe en het personeelsbestand verandert zichtbaar: er is veel nieuwe instroom, een groot aandeel oudere medewerkers en een krimpende middengroep. Deze ontwikkeling versterkt vernieuwing maar brengt ook (toekomstige) risico's met zich mee zoals kenniscontinuïteit en uitstroom. De leeftijdscategorie 45+ is in de organisatie sterk vertegenwoordigd met 61%. De afgelopen jaren is er daarom extra ingezet op de instroom van jonge medewerkers. De man-vrouwverhouding schuift richting meer balans, en functies bewegen steeds meer naar hogere schalen, passend bij de toenemende complexiteit van het werk. De meeste collega's werken 32 uur of meer.

Wetterskip Fryslân blijft duidelijk een aantrekkelijke werkgever. In 2025 waren er 71 vacatures. Vacatures worden nog steeds goed vervuld (voorzieningspercentage 90%, is gelijk aan andere jaren), en gemiddeld waren er 16 reacties per vacature. Vergelijkbare vacatureaantallen (en cijfers) eerdere jaren tonen een structurele wervingsopgave:

- 2022: 82 vacatures
- 2023: 108 vacatures
- 2024: 91 vacatures

Het afgelopen jaar maar ook de komende periode staan we voor belangrijke uitdagingen; de vergrijzing op de arbeidsmarkt én binnen Wetterskip Fryslân zorgt voor uitstroom van ervaren medewerkers, waardoor de druk op kennisbehoud en instroom verder toeneemt. Daarnaast heeft de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA) de inzet van externe specialisten complexer gemaakt, omdat schijnzelfstandigheid strenger wordt gehandhaafd. Dit bemoeilijkt het tijdelijk aantrekken van schaarse expertise. Ook verschuift de arbeidsmarkt steeds meer richting vaardigheden in plaats van diploma's, terwijl regelgeving en functieprofielen binnen de publieke sector vaak nog diploma-gericht zijn. Daarbij is het vinden en aantrekken van hooggekwalificeerd technisch personeel steeds uitdagender geworden en zal dit de komende jaren verder toenemen door toenemende schaarste en concurrentie.

De aard en omvang van de opgaven en de investeringsprogramma's veranderen. Zo zijn de taken niet alleen toegenomen in aantal, maar ook in complexiteit, juridische zwaarte en maatschappelijke impact. Nieuwe en aangescherpte wet- en regelgeving, maar ook intensievere bestuurlijke samenwerking in de ruimtelijke omgeving, leiden tot een structurele uitbreiding van het takenpakket. Bij de vaststelling van de begroting 2025 zijn hiervoor de financiële middelen vastgesteld. De formatie is vanwege voorgaande redenen met 17 fte toegenomen, van 653 naar 670 fte. Dit bestaat uit 7,5 fte conform de voorstellen waarmee is ingestemd bij de Perspectiefnota 2026-2030 en voor 2 fte voor een subsidieproject dat 5 jaar loopt. Daarnaast is gedurende 2025 voor 7 fte structureel budget omgezet van goederen & diensten naar personeelsbudget. Deze mutaties zijn budgetneutraal in de begroting verwerkt.

In een arbeidsmarkt die verder zal verkrappen, versterkt Wetterskip Fryslân haar werkgeverspositie met de nieuwe campagne "**Wat start jij**". Deze campagne laat zien dat werken bij het Wetterskip meer is dan taken of functies: het draait om wat je in beweging zet, voor jezelf, voor collega's en voor de samenleving. Hiermee richten we ons op betekenisvol werk en spreken we nieuwe doelgroepen aan.

Het ziekteverzuim is licht gestegen ondanks de inspanningen. Het ziekteverzuim wordt actief gemanaged en er zijn minder langdurige verzuimdossiers bijgekomen. In het afgelopen jaar zijn voor het personeel de Arbovoorzieningen gericht ingezet om goede arbeidsomstandigheden, preventie en duurzame inzetbaarheid te waarborgen. Die inspanningen betroffen onder meer:

- Verzuimbegeleiding en inzet van de bedrijfsarts, inclusief versnelde consulten en aanvullende advisering bij complexe situaties en overleg met leidinggevenden.
- Preventieve en curatieve ondersteuning, zoals bedrijfsmaatschappelijk werk, psychologische begeleiding en interventies via de arbodienst. Daarnaast zijn periodiek tien arbeidsdeskundige onderzoeken uitgevoerd in het kader van de Wet verbetering Poortwachter.
- Trainingen en programma's gericht op duurzame inzetbaarheid, waaronder trainingen rondom werkdruk, vitaliteit en mentale gezondheid, evenals lifestyle-events die van invloed zijn op het werk.
- Veiligheids- en werkplekvoorzieningen, waaronder ergonomische hulpmiddelen en werkplekonderzoeken.

Deze inzet draagt direct bij aan de inzetbaarheid en het welzijn van medewerkers, helpt langdurig verzuim te voorkomen en ondersteunt het creëren van een veilige en gezonde werkomgeving.

Excel-tabel

		2025	2024	2023	2022	2021	2020
Formatie		670	653	643	622	604	579
Gemiddelde bezetting		667	647	616	596	589	586
Ziekteverzuim in % (excl. Zwangerschapsverlof)		6,1%	5,7%	5,9%	6,3%	5,7%	5,0%
Duur dienstverband in %	< 3 jaar	33%	27%	26%	19%	18%	21%
	3-10 jaar	26%	28%	24%	25%	25%	19%
	11-20 jaar	13%	15%	21%	24%	24%	27%
	> 20 jaar	28%	30%	29%	33%	34%	33%
Verdeling naar leeftijd in %	< 25 jaar	2%	3%	2%	2%	2%	1%
	25 tot en met 34 jaar	17%	16%	13%	11%	12%	11%
	35 tot en met 44 jaar	20%	20%	19%	19%	18%	19%
	45 tot en met 54 jaar	26%	27%	29%	30%	32%	34%
	55 en ouder	35%	35%	38%	38%	36%	35%
Verdeling man / vrouw in %	Man	67%	68%	71%	72%	72%	72%
	Vrouw	33%	32%	29%	28%	28%	28%
Inschaling in %	tot en met 8	40%	40%	45%	47%	44%	45%
	9-12	57%	56%	52%	50%	50%	51%
	13 en hoger	3%	3%	3%	3%	4%	4%
Dienstverband in %	tot 24 uur	4%	4%	3%	3%	3%	3%
	24 tot 32 uur	8%	7%	8%	6%	7%	8%
	32 en hoger	88%	89%	90%	91%	90%	89%

Laboratorium

In 2025 heeft het laboratorium op verzoek van Friese gemeentes drugstesten uitgevoerd in het rioolwater. Tegelijkertijd speelt de problematiek rondom PFAS nog steeds, dit heeft zowel de aandacht van het laboratorium (in de vorm van bemonstering en analyses) als het Wetterskip Fryslan in zijn algemeenheid. Ook geldt dat ontwikkelingen rondom microplastics, een onderwerp waarop het algemeen bestuur is aangehaakt, in volle gang zijn. In dit kader is in 2025 een separate ruimte gerealiseerd binnen het laboratorium waar specifiek werkzaamheden voor microplastics worden uitgevoerd. Verder lopen binnen het laboratorium verscheidene interne projecten, waarvan de introductie van LIMS Labware de grootste is. Verwachting is dat voornoemde applicatie in het 2e kwartaal 2026 live gaat. Tot slot heeft de Raad van Accreditatie in hun audit 2025 geen afwijkingen geconstateerd (en dat is uniek voor een laboratorium).

Privacy en AVG

Vanaf 2025 vormt het Three Lines of Defence-model de basis voor de inrichting van privacy binnen de organisatie. De eerste lijn bestaat uit privacy-beheerders en vakgroepleiders, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en naleving binnen de dagelijkse processen. De tweede lijn wordt gevormd door de privacy adviseurs, die adviseren, toetsen en ondersteunen. De derde lijn betreft de Functionaris Gegevensbescherming (FG). De FG is een onafhankelijke functionaris en rapporteert jaarlijks rechtstreeks aan het dagelijks bestuur.

De rol van zowel de privacy-adviseur als de FG wordt steeds belangrijker. Technologische ontwikkelingen, digitalisering en een groeiend bewustzijn onder medewerkers over het belang van gegevensbescherming zorgen voor een stijging in vraagstukken. Daarnaast neemt de complexiteit van de kwesties toe en zijn er hogere verwachtingen ten aanzien van zorgvuldigheid en naleving. Dit zorgt voor een toename in de workload bij de privacy office.

In het afgelopen jaar is een groei in het aantal geregistreerde privacy-incidenten (datalekken) te zien ten opzichte van voorgaand jaar. De toename kan wijzen op een verbeterde meldingsbereidheid en een grotere alertheid binnen de organisatie. Deze ontwikkeling is positief te duiden: zij wijst op een groeiend bewustzijn. En dat is een essentieel onderdeel van privacybescherming en bovendien een wettelijke verplichting op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Volgens de gezamenlijke ambitie van de Nederlandse waterschappen streeft Wetterskip Fryslân ernaar om het volwassenheidsniveau op het gebied van privacy en gegevensbescherming te verhogen naar niveau 4 (van de 5). We zijn gestart met het opstellen van een actieplan waar wordt ingezet op het behalen van niveau 4 in 2027. Het behalen van taakvolwassenheid niveau 4 is overigens niet alleen afhankelijk van het privacy office, maar van de gehele organisatie. Sturing en processenbeheersing en de verantwoordelijkheden op de juiste niveaus leggen nemen tijd in beslag.

Informatievoorziening

Het afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van het creëren van inzicht en overzicht binnen onze informatiebeveiliging. De implementatie van een Information Security Management System (ISMS) heeft ons geholpen processen te structureren en verantwoordelijkheden helder te beleggen. Daarnaast is onze CMDB (een gecentraliseerde databank waarin een organisatie alle configuratie items vastlegt die nodig zijn om haar IT-diensten te leveren) geactualiseerd, waardoor we een betrouwbaarder beeld hebben gekregen van onze IT-assets en afhankelijkheden.

Om kwetsbaarheden gericht aan te pakken, zijn gecontroleerde, ethische aanvallen op systemen, netwerken en applicaties uitgevoerd voordat kwaadwillende ze kunnen misbruiken.

Onze digitale weerbaarheid is verder versterkt door een combinatie van technische en organisatorische maatregelen. Medewerkers zijn getraind via het opleidingsplatform ARDA, aangevuld met periodieke phishingtesten om de bewustwording te vergroten. Binnen de procesautomatisering zijn belangrijke stappen gezet door oude besturingssystemen te vervangen, wat de risico's van verouderde technologie aanzienlijk heeft verminderd. Daarnaast is de samenwerking met andere waterschappen verstevigd door gezamenlijk aan te sluiten op een Security Operations Center (SOC), wat onze monitoringcapaciteit en incidentrespons verder heeft verbeterd.

Daarnaast is onze fysieke en operationele weerbaarheid verhoogd, wat de continuïteit en het herstelvermogen vergroot. Hoewel geen enkele organisatie 100% veiligheid kan garanderen, stelt de inzet van de nieuwe SOC-dienst ons in staat sneller en effectiever te reageren op incidenten, waardoor de impact van potentiële beveiligingsincidenten aanzienlijk kan worden beperkt.

Het bredere dreigingslandschap wordt daarnaast sterk beïnvloed door oplopende geopolitieke spanningen en toenemende aandacht voor digitale soevereiniteit. Internationale ontwikkelingen hebben directe impact op de beschikbaarheid van technologie, de stabiliteit van ketenpartners en de complexiteit van digitale dreigingen. Dit vraagt om voortdurende alertheid en een scherp zicht op afhankelijkheden buiten de eigen organisatie.

Tot slot heeft de snelle opkomst van kunstmatige intelligentie nieuwe uitdagingen én kansen met zich meegebracht. AI introduceert risico's zoals ongewenste automatisering, datalekken en misbruik van generatieve modellen, maar biedt ook mogelijkheden om processen te optimaliseren en de productiviteit te verhogen. Om deze balans te bewaken, hebben we interne regelgeving en richtlijnen opgesteld voor het verantwoord gebruik van AI.

Routekaart informatievoorziening (Klaar voor de Toekomst, Procesautomatisering en innovatielab)

Met het programma 'Geautomatiseerde Assets' investeren we in het optimaliseren en beheersbaar maken van de procesautomatisering en maken we deze beter bestand tegen digitale bedreigingen. In 2025 hebben we om deze reden verschillende procesautomatiseringssystemen (t.b.v. bediening, visualisering, alarmering en dataontsluiting) vernieuwd of vervangen. De vervanging van de hoofdpost voor rioolgemalen is hier een voorbeeld van. Daarnaast zijn ook de BBS (beeldscherm bedieningssystemen) van alle rioolwaterzuiveringen en het Hooglandgemaal vervangen en hebben we vernieuwingsprojecten in het kader van het beëindigen van het Nederlandse '2G' telefoonnetwerk kunnen afronden. Hiervoor zijn de besturingssystemen van rioolgemalen, de communicatie modules voor de watersysteem gemalen en het meetnet (waterstanden) vervangen. In 2025 heeft het bestuur budget beschikbaar gesteld om de dataverbindingen naar verschillende Wetterskips locaties te verbeteren, hiervoor zijn de voorbereidingen afgerond en is de aanbestedingsfase gestart. Bij het beheersbaar maken en houden van de procesautomatisering wordt ook gewerkt aan een passende beheerorganisatie.

Binnen andere onderdelen van de Routekaart is er vertraging. Vanwege de complexiteit van de inrichting van het nieuwe onderhoud managementsysteem en het GEO-informatiesysteem is implementatie uitgesteld. Hierdoor is er in 2025 minder uitgegeven dan eerder verwacht. Uit de hiermee samenhangende bestemmingsreserve is ook minder onttrokken. Het geld dat overblijft zal in de komende jaren wel besteed worden. De bestemmingsreserve blijft hiervoor nodig. Via informatieavonden houden we het bestuur op de hoogte van de voortgang en ontwikkelingen.

Vergunningverlening

In de Omgevingswet is een actualiseringsplicht voor vergunningen opgenomen in artikel 5.38. Het opstarten van het actualiseren heeft veel tijd gekost. Zo is er een overzicht gemaakt van alle vergunningen die in het verleden zijn verleend en zijn deze beoordeeld. Door wetswijzigingen blijken niet alle vergunningen die ooit verleend zijn, meer van toepassing. Een groot deel is in de loop van de jaren onder 'algemene regels' komen te vallen. Dat betekent dat een bedrijf meldingsplichtig is, in plaats van vergunningsplichtig, en dat er dan standaard voorschriften gelden. Uit de inventarisatie bleven uiteindelijk circa 193 vergunningen over waarbij beoordeeld moest worden of ze of ze nog actueel waren. Het actualiseren gebeurt naast het reguliere werk wat een behoorlijke extra inspanning heeft betekend. Eind 2026 moeten al deze vergunningen geactualiseerd zijn.

Overhead

De definitie van overhead uit artikel 1 van het BBV wordt gedefinieerd als: 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. Dit kan terug gebracht worden tot de volgende uitgangspunten, met betrekking tot het toerekenen van de overhead, voor het Wetterskip Fryslân:

- Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende beleidsvelden en beheerproducten;
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead (bijvoorbeeld uitbesteding salarisadministratie);
- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead.

Onderstaande tabel toont de huidige waarden van de totale overhead.

Overhead (bedragen x € 1.000)	2025 (jaarstukken)	2025 (actuele begroting)	2024 (jaarstukken)
Totale overheadkosten	36.100	37.374	33.951

Percentage overhead t.o.v. totale lasten	15,69%	16,11%	15,31%
--	--------	--------	--------

Financiële rechtmatigheid

De uitgangspunten voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie die bij verordening vastgesteld zijn door het algemeen bestuur dienen te waarborgen dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan (art. 108 Waterschapswet). Daarnaast stelt het algemeen bestuur volgens art. 109 van de Waterschapswet bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Met de inwerkingtreding van de wet versterking decentrale rekenkamers dient met ingang van 2025 Wetterskip Fryslân een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Dit is opgenomen in de artikelen 12 t/m 15 in de Financiële verordening.

We hebben in 2025 onze processen en systemen ingericht in lijn met de nieuwe wet- en regelgeving. In ons controleplan *Verbijzonderde Interne Controle (VIC)* beschrijven we welke controles we uitvoeren en hoe we vroegtijdig onrechtmatigheden kunnen identificeren en ondervangen. We hebben het beleid en de processen afgestemd met onze accountant en laten deze toetsen om vast te stellen of we in control zijn.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van 2025 is de rechtmatigheidsverantwoording een verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. In de rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden- en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

De conclusie over 2025 is dat er op deze drie criteria rechtmatig is gehandeld.

Rapportagegrens

De rapportagegrens voor de rechtmatigheid heeft betrekking op het al dan niet toelichten van de geconstateerde fouten en onduidelijkheden. Deze rapportagegrens is gesteld op 20% van de verantwoordingsgrens (dit is 2% van de totale lasten exclusief reservemutaties) en bedraagt € 925.000. Indien fouten of onduidelijkheden groter of gelijk aan 20% van de verantwoordingsgrens zijn, worden deze in de paragraaf bedrijfsvoering nader toegelicht. Beneden deze grens kan worden volstaan met het benoemen van de afwijking en het bedrag. Het gaat om de volgende afwijkingen (in totaal):

- Begrotingscriteria: € 1,42 miljoen
- Voorwaardencriteria: € 1,47 miljoen
- Misbruik en oneigenlijk gebruik: geen

Afwijkingen

Begrotingscriteria:

De geconstateerde afwijkingen betreffen enerzijds overschrijdingen van lasten op investeringen waar geen directe baat tegenover staat van € 316.778 en anderzijds om niet tijdig gemelde bijdragen van derden. Zo zijn er een tweetal bijdragen van derden van € 595.000 in de exploitatie ontvangen. Dit ging om de Regiodeal 'Water vasthouden bij droogte' en 'KRW Compagnonsvaarten'.

Ook bij een vijftal investeringen zijn € 508.565 aan bijdragen ontvangen. Deze bijdragen waren begin 2025 bekend, echter zijn deze baten niet in de voortgangsrapportage 2025 ter begroting gebracht. Daarmee zijn ze niet tijdig aan het algemeen bestuur voorgelegd en daarmee onrechtmatig. Per saldo een totaal aan *niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheid* van € 1,42 miljoen. De belangrijkste afwijkingen komen tot stand door aanvullende baten. Het verslaggevingsjaar 2025 is ook het eerste jaar waarin we afzonderlijk over de baten en lasten rapporteren. We zullen in de planning en control cyclus hier nadrukkelijker aandacht aan besteden.

Voorwaardencriteria:

Binnen het voorwaarden criterium is bij de spendanalyse geconstateerd dat er op inkopen ten onrechte niet Europees is aanbesteed. Dit leidt tot een onrechtmatigheid van € 1,47 miljoen. Het gaat om fouten die doorlopen vanuit voorgaande jaren van € 0,83 miljoen en € 0,64 aan nieuwe fouten in 2025. De fouten die doorlopen uit het verleden zijn halverwege 2025 hersteld en werken niet langer door. Ook hebben we onze procedure voor aanbesteden hierop aangescherpt.

Verbonden partijen

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere waterschappen en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, stichtingen en gemeenschappelijke regelingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen'. Hieronder verstaan we een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Met bestuurlijk belang bedoelen we: het waterschap heeft zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we: het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Visie op verbonden partijen

We werken op vele manieren samen met andere organisaties. We verwachten op deze manier meer rendement voor onszelf en de Mienskip te behalen. Eén van deze samenwerkingsvormen is het deelnemen aan verbonden partijen. Deze vorm van samenwerking vraagt om een goede balans van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en verantwoording.

Wanneer de vraag opkomt of het wenselijk is een samenwerking aan te gaan, om op deze manier een taak van het waterschap op afstand te organiseren, vraagt dit een goede afweging.

Onderstaande uitgangspunten zijn van toepassing bij het maken van een afweging over het al dan niet toetreden tot een verbonden partij en de inrichting ervan:

1. Er worden alleen activiteiten overgedragen aan een verbonden partij als deze zich hiervoor lenen.
2. Voor samenwerking in een verbonden partij wordt de best passende bestuurlijke, organisatorische en juridische vorm gekozen. De keuze tussen een publiek- of privaatrechtelijke samenwerking wordt per geval gemaakt. Er wordt gekozen voor een samenwerkingsvorm die zo eenvoudig mogelijk is.
3. Bij besluitvorming over samenwerking in een verbonden partij wordt naast een voorstel voor de rechtsvorm, ook aandacht besteed aan risico's en beheersmaatregelen, governance, informatievoorziening en evaluatiemomenten en een exit-strategie.

Zeggenschap

Het waterschap kan invloed uitoefenen met:

- het besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- een vergadering van aandeelhouders
- een raad van commissarissen
- toezicht

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Deze wijziging heeft als doel om de positie, de besluitvorming en de controlerende rol van het waterschap te versterken.

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op onder andere financiën, risico's en toekomstvisie. Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij het algemeen bestuur. Leden van het dagelijks bestuur die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan het algemeen bestuur.

Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV, Leeuwarden

Rechtsvorm	Besloten vennootschap B.V.
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân (100%)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De activiteiten van de holding bestaan met name uit het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren uitsluitend voor andere ondernemingen en vennootschappen met bepaalde doelen. De holding neemt deel in de Voorzuivering afvalwater Workum V.O.F. (50%); Grienskip B.V. (50%); Ballumerbocht Ameland B.V. (33,33%) en Nij Hiddum-Houw B.V. (50%).
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Toezicht uitoefenen op het bestuur van de dochterondernemingen van Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V..

Prestaties	Zie toelichting bij de Voorzuivering Workum V.O.F., Grienskip B.V., Ballumerbocht Ameland B.V. en Nij Hiddum-Houw B.V..
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt op basis van de enkelvoudige jaarrekening het: Eigen vermogen € 641.527; Vreemd vermogen € 4.710.108; Resultaat na belastingen -/- € 422.736.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Het bestuur van de organisatie wordt gevormd door twee functionarissen met een senior managementpositie bij Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is 100% aandeelhouder van Wetterskip Deelnemingen B.V..
Risico's	Zie toelichting bij de voorzuivering Workum V.O.F., Grienskip B.V., Ballumerbocht B.V. en Nij Hiddum-Houw B.V..
Exit strategie	N.v.t..
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Op 15 februari 2022 heeft het algemeen bestuur het beleidskader Verbonden partijen vastgesteld op basis waarvan de afweging kan worden gemaakt om wel of niet samen te werken via een verbonden partij. Hetzij via een privaatrechtelijke deelneming, een publiekrechtelijke samenwerking via een gemeenschappelijke regeling of een publieke private samenwerking.

Voorzuivering Zuiverafvalwater Workum V.O.F., Leeuwarden

Rechtsvorm	Vennootschap onder Firma
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. Friesland Campina
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Een duurzame en doelmatige werking van de waterketen.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Een doelmatige werking van rioolwaterzuivering (RWZI) Workum.
Prestaties	De voorzuivering zuivelafvalwaterzuivering is in 2002 gerealiseerd met het oog op de capaciteitsuitbreiding van FrieslandCampina Workum en de beperkte capaciteit van de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Workum. De voorzuivering wordt geëxploiteerd vanuit de opbrengst die resulteert uit de reductie van de vervuilingseenheden. Het jaar 2024 vormt het eenentwintigste volledige exploitatiejaar.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 1.036.156; Vreemd vermogen € 570.179; Resultaat na belastingen € 124.959.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	De dijkgraaf is bestuurlijk betrokken vanuit ons waterschap en de directie vanuit Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V..
Financieel belang Wetterskip Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> • Belastingopbrengsten jaarlijks € 280.000; • Het financieel belang van Wetterskip is 50% van het eigen vermogen van de voorzuivering.
Risico's	Indien de VZW de operationele doelen niet haalt heeft dit mogelijk gevolgen voor de doelmatige werking van rwzi Workum en daarmee op de lozingen van de rwzi op het oppervlaktewater. Het niet functioneren van de samenwerking kan leiden tot milieuschade en hogere kosten voor de bedrijfsvoering van de eigen rwzi. Beëindiging van de samenwerking geeft op langere termijn een extra investeringsopgave voor één van beide deelnemers en kan afhaken/verlies van belastingopbrengsten van een grote lozer met zich meebrengen.
Exit strategie	Er zijn in de oprichtingsovereenkomst afspraken gemaakt over ontbindingsvoorwaarden.

Ontwikkelingen/bijzonderheden	<p>Voor de VZW is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld en geïmplementeerd. Geconcludeerd is dat ook het belangrijkste onderdeel van de zuiveringsinstallatie, de flotatie-unit, nog in goede staat is en niet op korte termijn vervangen hoeft te worden. De onderhoudskosten zijn daardoor voor de komende jaren stabiel.</p> <p>In 2024 is duidelijk geworden dat de slib tanks vervangen moeten worden en is besloten om een loods te bouwen. In een uitgevoerde risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is een heel aantal constatering van gevaarlijke situaties gedaan die te maken hebben met de opslag van materiaal en materieel in het gebouw van de VZW. De bouw van een loods zorgt voor een scheiding tussen proces en opslag. Hiermee kan het overgrote deel van de geconstateerde knelpunten uit de RI&E opgelost worden. De voorbereidingen voor de vervanging van de slib tanks en de bouw van de loods zijn in 2024 gestart en worden in 2025 uitgevoerd. De kosten kunnen uit de algemene reserve worden betaald.</p>
-------------------------------	---

Grienskip B.V., Leeuwarden

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Caparis NV, N.V. Empatec, Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het bevorderen van arbeidsparticipatie voor mensen met achterstand op de arbeidsmarkt.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Doel is het uitvoeren van groenonderhoud in het beheergebied van Wetterskip Fryslân en invulling geven aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de organisatie door dit werk te laten verrichten door mensen met achterstand op de arbeidsmarkt.
Prestaties	Het jaarlijks conform dienstverleningsovereenkomst uitvoeren van het groen onderhoud, de distelbestrijding en exoten bestrijding in het beheergebied van Wetterskip Fryslân.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 168.425; Balanstotaal € 325.709 Resultaat na belastingen +/- € 102.170.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	WF Deelnemingen B.V. bezit een meerderheidsaandeel van 52% en treedt op als bestuurder van de organisatie, samen met N.V. Empatec.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. bezit 52% van de aandelen van de B.V.; Winst en verlies wordt jaarlijks op basis van het aandelenpercentage betaald of doorbelast aan de deelnemende partijen.
Risico's	Er bestaat een beperkt operationeel risico voor Wetterskip Fryslân als Grienskip het groenonderhoud niet conform afspraken uitvoert. Wetterskip Fryslân is daarnaast mede risicodragers voor mogelijke verliezen van de onderneming.
Exit strategie	Er zijn in de oprichtingsakte afspraken gemaakt over ontbindingsvoorwaarden.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Grienskip gaat de mogelijke samenwerking met andere overheidspartijen onderzoeken.

Energiepark Ballumerbocht B.V.

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Ameland, Amelander Energie Coöperatie en Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het realiseren van een slim en toekomstbestendig energiesysteem voor Ameland.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân wil met de deelname de energie voor de waterschapstaken op Ameland duurzaam opwekken.
Prestaties	Er dient voor het aantrekken van het vreemd vermogen een sluitende businesscase te zijn.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Het door Wetterskip Fryslân ingebrachte vermogen, door een kapitaalstorting voor de aandelen, bedraagt € 100.000. Er is op dit moment nog geen vreemd vermogen aangetrokken voor de realisatie van het energiepark.</p> <p>Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 274.459; Balanstotaal € 282.922; Resultaat na belastingen +/- € 9.168.</p>

Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Het bestuur van de organisatie wordt gevormd door vertegenwoordigers van de drie aandeelhouders. Eén daarvan is een manager van Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân heeft met een kapitaalstorting van € 100.000 een belang van 33,3% in de onderneming.
Risico's	In de realisatie van het project zijn er risico's op het gebied van vergunningen, technische problemen en netcongestie problematiek. In de uitvoeringsfase en de exploitatiefase van het park zijn we mede risicodragers van de B.V..
Exit strategie	In de oprichtingsakte zijn ontbindingsvoorwaarden opgesteld voor de deelnemende partijen.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Indien Wetterskip Fryslân samen met de Gemeente Ameland garant staan, kan de B.V. onder gunstigere voorwaarden vreemd vermogen aantrekken.

Nij Hiddum-Houw

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Súdwest-Fryslân en Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het opwekken en verkopen van groene stroom.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân wil met de deelname de energie voor de waterschapstaken op duurzaam opwekken en daarmee voldoen aan de ambitie om in 2030 klimaat neutraal te zijn.
Prestaties	Opwekken van groene stroom.
Financiële situatie verbonden partij	Het door WF ingebrachte vermogen, door een kapitaalstorting voor de aandelen, bedraagt € 4.792.715. Tevens heeft de BV een langlopende lening bij de NWB voor een nominaal bedrag van € 27 miljoen waar de beide aandeelhouders garant staan.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Het bestuur van de organisatie wordt gevormd door twee vertegenwoordigers van de deelnemende partijen. Eén daarvan is een manager van Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân heeft met een kapitaalstorting van € 4.792.715 een belang van 50% in de onderneming. Ultimo 2024 bedroeg het eigen vermogen van de BV € 2.402.673. Het balanstotaal bedroeg € 33.885.864.
Risico's	Door sterk wisselende stroomprijzen kunnen de opbrengsten fluctueren en daarmee kan de dividendopbrengst per jaar wisselen.
Exit strategie	In de overeenkomsten zijn voorwaarden opgesteld voor de deelnemende partijen onder welke condities de aandelen kunnen worden verkocht.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	

Het Noordelijk Belastingkantoor, Haren

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân, Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's en gemeente Groningen
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Noordelijk Belastingkantoor wil door de bundeling van kennis en tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten de lokale overheden vernieuwend en efficiënt ondersteunen bij de uitvoering van hun belastingtaken, nu en in de toekomst.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân is uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. Het Noordelijk Belastingkantoor verzorgt voor de deelnemers de heffing en invordering van de waterschapsbelasting en gemeentelijke belastingen. Dit specialistische werk kan beter vanuit een gespecialiseerde organisatie plaatsvinden.
Prestaties	De op te leveren producten en prestaties zijn vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). Deze SLA is in 2022 herzien en deze gewijzigde SLA is op 1 januari 2023 in werking getreden.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het:

	<p>Eigen vermogen € 0; Balanstotaal € 5.635.421; Programmaresultaat (na bijdragen deelnemers) € 0.</p> <p>In 2025 bedroeg het begrotingstotaal € 16.291.500. In 2026 bedraagt de concept-begroting € 17.151.150. De begroting 2026 is op 8 september 2025 door het bestuur van het Noordelijk Belastingkantoor vastgesteld.</p> <p>In 2025 was de begrote bijdrage van Wetterskip Fryslân € 4.343.953. Dit was 26,7% van het totaal. In 2026 draagt Wetterskip Fryslân € 4.568.971 bij. Dit is 26,6% van het totaal.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Een lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân heeft zitting in het bestuur. Elke deelnemer heeft één afgevaardigde in het bestuur met een gelijke stem.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Bij de oprichting van het Noordelijk Belastingkantoor zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de kosten worden verdeeld aan de deelnemers. De bijdrage van Wetterskip Fryslân in de realisatie van 2025 was € 4.053.285. Dit was 26,5% van het totaal.
Risico's	Als de doelen niet worden gehaald worden er geen aanslagen verzonden en ingevorderd. Dit betekent dat Wetterskip Fryslân geen financiële middelen ontvangt. Omdat het waterschap voor de inkomsten bijna 100% afhankelijk is van de waterschapsbelastingen belooft het financieel risico de begrote opbrengst belastingen. Voor 2025 is de netto belastingopbrengst geraamd op een bedrag van € 207.133.443. Als het waterschap geen geld ontvangt kan de uitvoering van de wettelijke taken in het geding komen. Dit kan in het uiterste geval leiden tot schadeclaims in verband met wateroverlast-/tekort en lozing van ongezuiverd water.
Exit strategie	De regeling is met ingang van 1 januari 2018 in werking getreden en is voor onbepaalde tijd getroffen. Gedurende vijf jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding niet mogelijk.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Door het Noordelijk Belastingkantoor is actief bezig om de diensten op het gebied van belastingen voor steeds meer gemeenten uit te voeren. Door deze uitbreiding worden de vaste kosten verdeeld over meer overheden waardoor de kosten per deelnemer dalen.

Het Waterschapshuis, Amersfoort

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Alle waterschappen, Rijkswaterstaat, provincies.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Waterschapshuis (hWh) is een gemeenschappelijke regeling waarin de waterschappen een deel van hun activiteiten met betrekking tot de gegevenshuishouding en informatievoorziening hebben samengebracht. Binnen het Waterschapshuis zijn twee afzonderlijke onderdelen opgezet waarin de collectieve en facultatieve taken zijn ondergebracht.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Het Waterschapshuis bevordert dat waterschappen samenwerken aan het datagedreven waterschap van de toekomst om gezamenlijk voordeel te behalen. Zij vervult de wensen van waterschappen, inventariseert of er samenwerking mogelijk is en vindt oplossingen voor problemen.
Prestaties	De te leveren prestaties door hWh worden vastgelegd in een DVO (dienstverleningsovereenkomst). Per dienst/prestatie wordt een DVO opgesteld en deze wordt ter begroting gebracht.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Per 31-12-2025 bedraagt het: Eigen vermogen € 0; Vreemd vermogen € 121.601. Jaarrekeningresultaat 2025: € 3.900.000 positief</p> <p>In 2026 bedraagt het (geactualiseerde) begrotingstotaal € 47.630.832 inclusief btw.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Dhr. Frank Jorna is lid van het algemeen bestuur. Hij heeft daar 1 stem van de in totaal 21 stemmen. Daarmee kan invloed worden uitgeoefend op de begroting en het algemeen te voeren beleid van hWh.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Op basis van de geactualiseerde begroting 2026 is de bijdrage van Wetterskip Fryslân in de realisatie € 1.976.556 inclusief btw.
Risico's	Wetterskip Fryslân loopt een beperkt risico op het moment dat hWh zijn doelen niet behaalt. Sturing op het behalen van de doelen is geregeld via de reguliere P&C cyclus. Daar waar het behalen van doelstellingen financieel uit de pas lopen, loopt WF het risico dat er geen dekking is in de eigen begroting. Dit risico wordt beperkt, omdat de P&C cyclus hWh is afgestemd op de interne P&C cyclus bij WF.
Exit strategie	In de vastgestelde gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis, d.d. 1-4-2017, is in artikel 45 vastgelegd op welke wijze een deelnemende partij kan uittreden.

Ontwikkelingen/bijzonderheden	hWh is ingericht als uitvoeringsorganisatie. De toename van complexiteit door andere maatschappelijke verwachtingen, (Europese) wetgeving en bestuurlijke afspraken zorgt voor een andere behoefte richting hWh. De strategienota Digitale transformatie is vastgesteld en bijbehorende aanpassingen zijn geïmplementeerd en wordt verder doorontwikkeld.
-------------------------------	---

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, Grou

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Friese gemeenten, provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De FUMO voert de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH) uit voor alle Friese gemeenten en de provincie.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	FUMO voert volledig en zelfstandig het toezicht en de handhaving op de indirecte lozingen uit. De vakgroep Handhaving van Wetterskip Fryslân adviseert en ondersteunt hierbij. Wetterskip Fryslân doet dit om de doelmatige werking van de 27 rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI's) van het Wetterskip te beschermen. Het gaat hierbij met name om de grotere indirecte lozingen. Zoals beschreven in het Uitvoeringsprogramma indirecte lozingen FUMO 2023.
Prestaties	Kwalitatief hoogstaand toezicht en handhaving op indirecte lozingen. Verlenen van Omgevingswetvergunningen met daarin opgenomen het overgenomen advies van Wetterskip Fryslân.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 839.506; Balanstotaal € 5.623.230 Gerealiseerd resultaat € 362. Baten € 22.215, lasten € 22.576.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Mw. M. Plantinga is lid van het dagelijks bestuur bij de FUMO.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân betaalt jaarlijks € 56.571 voor de dienstverlening van de FUMO.
Risico's	N.v.t..
Exit strategie	N.v.t..
Ontwikkelingen/bijzonderheden	N.v.t..

De Nederlandse Waterschapsbank N.V., Den Haag

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Deelnemende partijen	De aandeelhouders. 21 waterschappen, 9 provincies en Rijksoverheid
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Verstrekken van financiering in de breedste zin aan overheden en semi-overheden. De Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank) is een bank van en voor de publieke sector met bijzondere aandacht voor water en duurzaamheid. Met de AAA/Aaa-ratings trekken ze op een goedkope en duurzame manier geld aan voor de klanten. Zo blijven de lasten voor burgers laag en de verduurzaming betaalbaar.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Vanuit het verleden is het waterschap aandeelhouder geworden. Voor de financiering van de vele investeringen door het waterschap moet geld worden geleend. De Nederlandse Waterschapsbank is hiervoor een zeer geschikte partner waardoor de rentekosten voor Wetterskip Fryslân op een laag niveau kunnen worden gehouden.
Prestaties	Er zijn geen specifieke prestaties met de bank gemaakt.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 2.094.000.000; Balanstotaal € 78.768.000.000. Resultaat na belastingen € 94.000.000.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Op basis van het aandeelhouderschap is het waterschap gerechtigd om de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering te bezoeken. Hier kan mee worden gestemd over het beleid van de bank.

Financieel belang Wetterskip Fryslân	Het waterschap heeft een belang van ongeveer € 426.500 (3.309 aandelen A en 100 aandelen B) in de Nederlandse Waterschapbank, wat overeen komt met een percentage van 4,4% van het totaal. Over 2025 is een bedrag van circa € 2,9 miljoen aan dividend ontvangen, inclusief teruggaaf dividendbelasting.
Risico's	Als de Nederlandse Waterschapbank niet kan voldoen aan de diverse financiële ratio's kan worden besloten om geen dividend uit te keren. Dit zou voor Wetterskip Fryslân een financieel nadeel opleveren.
Exit strategie	Er zijn geen afspraken gemaakt over beëindiging van de deelneming.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er zijn op dit moment geen ontwikkelingen die invloed hebben op doel en bestaan van de verbonden partij.

Vereniging Waterketen Onderzoek Noord, Glimmen

Rechtsvorm	Vereniging
Deelnemende partijen	Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's, Waterbedrijf Groningen, WMD water en Wetterskip Fryslân
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het bundelen van onderzoeksactiviteiten in de waterketen.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Inhoudelijke samenwerking met andere water gerelateerde organisaties in het uitvoeren van waterketen onderzoeken in het noorden van Nederland.
Prestaties	Er zijn geen specifieke prestatie afspraken gemaakt met de vereniging. De onderzoeksresultaten worden intern gedeeld.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2023 bedraagt het Eigen vermogen € 9.600 Vreemd vermogen € 22.500 Het begrotingstotaal € 212.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is ambtelijk in het bestuur van de vereniging vertegenwoordigd. De portefeuillehouder Waterketen is als dagelijks bestuurslid betrokken.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân draagt financieel bij in het lidmaatschap van de vereniging en in de financiering van de uit te voeren onderzoeken.
Risico's	Het risico voor Wetterskip Fryslân in deze verenigingsdeelname is zeer beperkt.
Exit strategie	Er zijn geen afspraken gemaakt over de voorwaarden van beëindiging van het lidmaatschap van de vereniging.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Geen bestuurlijk relevante ontwikkelingen.

Centre of Expertise Watertechnology, Leeuwarden

Rechtsvorm	Het CEW is een stichting zonder winstoogmerk.
Deelnemende partijen	De founding partners zijn: Van Hall Larenstein; NHL Stenden; Wetsus; Vitens; WLN; Wetterskip Fryslân; Well, PBT
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Centre of Expertise Water Technology (CEW) is hét kennis- en innovatiecentrum voor toegepast onderzoek en productontwikkeling op het gebied van watertechnologie. Het CEW bundelt expertise van onderwijs, onderzoek, overheden en ondernemingen. Wij zijn uw partner op het gebied van toegepast onderzoek, productontwikkeling en onderzoeksfaciliteiten.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân is als eindgebruiker van technologie afhankelijk van de innovatiekracht die er is bij het MKB-bedrijf. Het MKB wordt hierbij geholpen door het CEW, enerzijds door het onderwijs en de hier opgeleide studenten te verbinden aan het bedrijfsleven. Anderzijds krijgt het MBK toegang tot ontwikkel subsidies via het CEW. Wetterskip Fryslân ondersteunt dit graag.
Prestaties	In 2022 zijn er (mondelijke) afspraken gemaakt met het CEW over het opleiden van net of bijna afgestudeerde zuiveringstechnologen in de dagelijkse praktijk. In 2023 werd de samenwerkingsovereenkomst uit 2012 geactualiseerd tot een nieuwe overeenkomst.

Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2021 bedraagt het: Eigen vermogen € 2.646.967 (Kort) vreemd vermogen € 845.973
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Bestuurlijke vertegenwoordiging mw. L. Kroon.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	2012 t/m 2017 € 50.000 per jaar in-kind. De overeenkomst is tot op heden steeds met een jaar verlengd, waarbij de in-kind bijdrage is afgebouwd.
Risico's	Geen
Exit strategie	Het contract is sinds 2017 per jaar opzegbaar.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe overeenkomst.

Unie van Waterschappen

Rechtsvorm	Vereniging (overkoepelend)
Deelnemende partijen	Alle 21 waterschappen.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Het doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan deze verbonden partij is dat de Unie van Waterschappen als onze koepelorganisatie namens de 21 waterschappen haar belangen behartigt bij de Rijksoverheid en in Europa; door onze krachten als waterschappen te bundelen zijn wij in het nationale en internationale krachtenveld een steviger bestuurslaag.
Prestaties	In zijn algemeenheid behartigt de Unie van Waterschappen de belangen van de waterschappen in Den Haag en Brussel en zorgt zij voor kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de waterschappen. De concrete plannen van de Unie van Waterschappen voor een bepaald jaar zijn opgenomen in de begroting, die binnen de vereniging wordt behandeld en uiteindelijk door de Ledenvergadering wordt vastgesteld.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen voor resultaatbestemming € 2.589.009; Balanstotaal € 26.548.496. Resultaat voor bestemming € 410.771. De jaarstukken 2025 van de Unie worden in de ledenvergadering van april 2026 behandeld. In 2026 bedraagt het (aangepaste) begrotingstotaal € 15.945.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Ieder dagelijks bestuur (DB)-lid van Wetterskip Fryslân is voor zijn/ haar portefeuille betrokken bij werkgroepen van de Unie. De invloed, op bijvoorbeeld de stemverdeling, is voor alle andere 21 leden (waterschappen) gelijk.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân betaalde in 2025 € 686.500 contributie. Daarnaast betaalde Wetterskip verschillende bijdragen.
Risico's	De Unie van Waterschappen doet haar best om de 21 waterschappen zo goed mogelijk te vertegenwoordigen. Daarbij worden er natuurlijk geen garanties gegeven. Veel hangt af van de diverse belangen die er spelen, zoals de positie van de waterschappen in het betreffende beleidsveld waarover onderhandeld wordt.
Exit strategie	De statuten van de Unie van Waterschappen bepalen de procedure die een waterschap moet doorlopen om zijn lidmaatschap van de vereniging op te zeggen. Dezelfde statuten bevatten de procedure voor een eventuele ontbinding van de vereniging als geheel.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Bestuurlijk relevant om te weten is welke nieuwe wetgeving er in de pijplijn zit; welke inspanningen en kosten dat voor een waterschap met zich mee zou kunnen brengen; welke mogelijke subsidiestromen er aangeboord kunnen worden; welke issues er spelen in de koepel overleggen tussen de Unie van Waterschappen, het VNG en het IPO en tussen genoemde koepelorganisaties en het Rijk.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), Amersfoort

Rechtsvorm	STOWA is een stichting met een stichtingsbestuur.
------------	---

Deelnemende partijen	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de in STOWA deelnemende partijen: waterschappen, provincies en het Rijk.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren. Deze kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch of sociaalwetenschappelijk gebied.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Toegang hebben tot de kennis die wij als waterbeheerder nodig hebben om de opgaven waar wij in ons werk voor staan, goed uit te kunnen voeren.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Doen van onderzoek volgens de door de programmacommissies vastgestelde agenda; • Het verzamelen, verspreiden en kosteloos te beschikking stellen aan deelnemers van kennis en informatie.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Jaarrekening 2023:</p> <p>Eigen vermogen € 8.140.932</p> <p>Vreemd vermogen € 11.424.595</p> <p>Totaal baten € 24.601.474</p> <p>Realisatie 2023: € 21,9 miljoen besteed aan onderzoek en ontwikkeling.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is ambtelijk vertegenwoordigd in de programmacommissies Waterketen en Waterkeren. Wetterskip Fryslân is bestuurlijk vertegenwoordigd in het bestuur.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Jaarlijkse deelnemersbijdrage van € 456.000.
Risico's	Geen
Exit strategie	Er liggen geen concrete afspraken.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er zijn geen bijzonderheden en/ of ontwikkelingen.

Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Rechtsvorm	Coöperatie
Deelnemende partijen	Alle Friese gemeenten, provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân
Doel verbonden partij (openbaar belang)	OVEF is oorspronkelijk opgericht ten behoeve van het als Friese overheden gezamenlijk kunnen beheren van de openbare verlichting in Fryslân. Daarnaast beheert OVEF de openbare laadpalen in Friesland. Sinds 2024 is OVEF energieleverancier voor haar eigen leden en afnemers.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Eigen en regionaal duurzaam opgewekte electriciteit doorleveren aan onze eigen assets en andere afnemers binnen Friesland.
Prestaties	Met ingang van 1-1-2024 is OVEF de energy service provider (ESP) voor inkoop van electriciteit door middel van zelflevering.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Kerncijfers zijn onder meer:</p> <p>Eigen vermogen € 129.000 (31-12-2023);</p> <p>Vreemd vermogen € 635.000 (31-12-2023);</p> <p>Exploitatieresultaat: -/- € 237.000 (2023).</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is lid van de coöperatie. De portefeuillehouder waterketen vertegenwoordigt onze organisatie in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	
Risico's	N.v.t..
Exit strategie	Deze is in ontwikkeling.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er is een statutenwijziging in ontwikkeling, die in 2025 door de deelnemende partijen bekrachtigd moet gaan worden. Deze wijziging speelt in op de ontwikkelingen in de energiemarkt en moet de bestuurlijke vertegenwoordiging koppelen aan het (financieel) belang dat de individuele lokale overheid heeft in de OVEF.

Openbaarheidsparagraaf

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2025. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de zeventien verplichte categorieën documenten

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke documenten het waterschap publiceerde in 2025 via de verschillende platforms en de landelijke Woo-index. We volgen de landelijke lijn rondom het gefaseerd implementeren van de informatie categorieën.

Nr.	Wetsartikel	Verkorte naam informatiecategorie	Welke documenten	Platform
1	3.3 1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	Algemeen verbindend voorschrift (verordening) Beleidsregel Participatie	www.officielebekendmakingen.nl
2	3.3 1b	Overige besluiten van algemene strekking	Ander besluit van algemene strekking Delegatie- of mandaatbesluit Overige overheidsinformatie Ruimtelijke plan of omgevingsdocument	www.officielebekendmakingen.nl
3	3.3 1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag	o	Deze worden nog niet gepubliceerd.
4	3.3 1d	Organisatie en werkwijze	Betreft een aantal webpagina's	www.wetterskipfryslan.nl
5	3.3 1e	Bereikbaarheidsgegevens	Betreft een webpagina	www.wetterskipfryslan.nl
6	3.3 2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	Ingekomen stukken	https://wetterskipfryslan.notubiz.nl

7	3.3 2b	Vergaderstukken Staten-Generaal	N.v.t.	N.v.t.
8	3.3 2c	Vergaderstukken decentrale overheden	Alle vergaderstukken van de commissies DSF en SKZ en het Algemeen Bestuur worden gepubliceerd	https://weterskipfryslan.notubiz.nl
9	3.3 2d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	Besluitenlijsten van het Dagelijks Bestuur worden gepubliceerd.	https://weterskipfryslan.notubiz.nl
10	3.3 2e	Adviezen		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.
11	3.3 2f	Convenanten		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.
12	3.3 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	Betreft een webpagina	https://www.weterskipfryslan.nl/over-ons/begroting
13	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking	N.v.t.	N.v.t.
14	3.3 2i	Woo-verzoeken en -besluiten	Betreft een webpagina.	www.weterskipfryslan.nl/openoverheid
15	3.3 2j	Onderzoeksrapporten		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.
16	3.3 2k	Beschikkingen	Kennisgevingen gepubliceerd in conform de WEP. Beschikkingen zelf werden nog niet gepubliceerd.	www.officielebekendmakingen.nl
17	3.3 2l	Klachtoordelen		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de zeventien onder 1. vermelde categorieën;

In 2025 zijn nog geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. De passieve openbaarmaking;

In 2025 hebben wij 27 verzoeken van het zaaktype Woo-verzoek ontvangen. Daarnaast waren er 8 verzoek om zienswijze.

4. De informatiehuishouding

In 2025 heeft team Informatiebeheer een ordeningsstructuur ontwikkeld, welke helpt om grip te houden op de snel veranderende informatiehuishouding. Ten behoeve van het afhandelen van Woo-verzoeken is een project gestart rondom de inzet van E-discovery. Dit project is gestart met een DPIA. Door een tijdelijke krappere bezetting zijn de overige uren van team Informatiebeheer ingezet voor reguliere informatiebeheer werkzaamheden.

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Het waterschap beschikte in 2025 over een Woo-contactpersoon. Daarnaast was het hele jaar een Woo-coördinator aanwezig.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

De werkgroep Implementatie Woo is in 2025 bezig geweest met het onder de aandacht brengen van de bewustwordingscampagne. Medewerkers van Juridische Zaken en Team Informatiebeheer hebben een kennissessie gevolgd over de Woo. Eind 2025 is er een werkgroep samengesteld die de publicatiesoftware gaat aanschaffen.

7. Besteding subsidie

De Rijksoverheid stelt incidentele en structurele financiële middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en om extra uitvoeringskosten te dekken. In 2025 hebben we € 271.864 ontvangen. Deze middelen zijn aangewend voor de inhuur van een Woo-coördinator, voor de werkgroep Implementatie Woo (punt 6) en voor de bewustwordingscampagne, welke begin 2025 is gelanceerd. Onderdeel van de campagne is een op het waterschap toegespitste e-learning. De e-learning is in 2025 ook structureel onderdeel geworden van de onboarding voor nieuwe medewerkers. Doel is om nieuwe medewerkers direct bewust te maken van de Woo. Tot slot worden de licentiekosten van de reeds aangeschafte anonimiseringssoftware vanuit deze bijdrage gedekt.

Jaarlijks wordt een bedrag voor onvoorziene lasten opgenomen voor de begroting in zijn geheel. Voor 2025 bedraagt dit € 150.000. Deze "reservering" maakt het mogelijk om gedurende het begrotingsjaar onvoorziene (niet begrote) uitgaven die onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn op te vangen.

De post onvoorzien is voor € 20.000 ingezet voor de herdenking van de watersnoodramp 200 jaar geleden.

	Oorspronkelijke begroting 2025	Budget neutrale wijzigingen 2025	Actuele begroting 2025
Onvoorzien	150	-20	130
Eindtotaal	150	-20	130

Jaarrekening 2025

Jaarrekening - Overzicht van baten en lasten

De staat van baten en lasten over 2025 op programmaniveau ziet er als volgt uit:

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025*	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
Programma Waterveiligheid	2.323	2.336	2.083
Programma Watersysteem	6.342	4.575	4.990
Programma Waterketen	4.272	3.446	2.928
Programma Bestuur en Organisatie	7.859	6.492	7.220
Overzicht Dekkingsmiddelen			
Belastingopbrengsten	211.688	210.361	207.137
Overige algemene opbrengsten	715	613	-0
Saldo van de financieringsfunctie	1.448	444	-0
Totaal Baten	234.647	228.267	224.358
Lasten			
Programma Waterveiligheid	-37.061	-36.052	-35.509
Programma Watersysteem	-81.406	-82.163	-81.521
Programma Waterketen	-50.598	-50.888	-54.366
Programma Bestuur en Organisatie	-57.021	-57.474	-53.573
Overzicht Dekkingsmiddelen			
Belastingopbrengsten	-5.047	-5.331	-5.330
Onvoorzien			
Onvoorzien	-0	-130	-150
Totaal Lasten	-231.133	-232.038	-230.450
Resultaat voor mutaties reserves	3.515	-3.772	-6.092
Mutaties reserves			
Programma Waterveiligheid	1.206	771	771
Programma Watersysteem	3.374	3.465	1.862
Programma Waterketen	812	1.120	1.120
Programma Bestuur en organisatie	2.094	3.647	2.339
Totaal mutaties reserves	7.486	9.003	6.092
Te bestemmen resultaat	11.000	5.231	-0
* Zie technische wijzigingen 2025			
Te bestemmen resultaat Watersysteembeheer	7.189	-659	-0
Te bestemmen resultaat Zuiveringsbeheer	3.811	5.890	-0

Budgettair neutrale wijzigingen 2025

Dit zijn verschuivingen van budgetten binnen het mandaat van de organisatie, welke effect hebben op de hoogte van de budgetten per programma. Conform artikel 9 van onze financiële verordening mag het dagelijks bestuur budgetten verschuiven over de programma's heen, met een maximum van € 1,0 miljoen. Zij moet deze verschuivingen achteraf melden aan het algemeen bestuur. De wijzigingen die vallen onder dit artikel, zijn opgenomen in de betreffende kolom "Technische wijzigingen na 2e voortgangsrapportage".

In onderstaande tabel worden deze mutaties weergegeven. De wijziging van de baten in programma Bestuur en organisatie voor het bedrag van € 1.189.000 bestaan voor € 616.000 uit een presentatieverschuiving (geen feitelijke begrotingswijziging) die verband houdt met de opbrengsten uit leges. Deze baten zijn nu opgenomen onder het overzicht dekkingsmiddelen in de categorie *Overige algemene opbrengsten* conform de verslaggevingsrichtlijnen.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Verloopstaat Actuele begroting	Oorspronkelijke begroting 2025	2e Voortgangsrapportage 2025	Technische wijzigingen na 2e voortgangsrapportage	Actuele begroting jaarrekening 2025
Baten				
Programma Waterveiligheid	2.083	2.393	-57	2.336
Programma Watersysteem	4.990	4.977	-402	4.575
Programma Waterketen	2.628	3.665	-219	3.446
Programma Bestuur en Organisatie	7.220	7.681	-1.189	6.492
Overzicht Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten	207.137	210.361	-0	210.361
Overige algemene opbrengsten	-0	-106	719	613
Saldo van de financieringsfunctie	-0	513	-69	444
Totaal Baten	224.058	229.484	-1.218	228.267
Lasten				
Programma Waterveiligheid	-35.509	-36.252	199	-36.052
Programma Watersysteem	-81.521	-82.851	689	-82.163
Programma Waterketen	-54.066	-50.940	52	-50.888
Programma Bestuur en Organisatie	-53.573	-57.725	251	-57.474
Overzicht Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten	-5.330	-5.358	26	-5.331
Onvoorzien				
Onvoorzien	-150	-130	-0	-130
Totaal Lasten	-230.150	-233.256	1.217	-232.038
Mutaties reserve				
Reserves				
Totaal Mutaties reserve	6.092	9.003	-0	9.003
Te bestemmen resultaat	-0	5.232	-0	5.231

Programma Waterveiligheid

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Waterveiligheid	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Programma Waterveiligheid</i>			
Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	1	2	-0
Aanleg en onderhoud waterkeringen	826	622	376
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.496	1.711	1.706
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	0	0	0
Eigen plannen	0	2	-0
Totaal Baten	2.323	2.336	2.083
Lasten			
<i>Programma Waterveiligheid</i>			
Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	-1.801	-1.440	-1.466
Aanleg en onderhoud waterkeringen	-31.821	-30.600	-30.671
Beheersinstrumenten waterkeringen	-2.470	-3.598	-2.956
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	-28	-14	-16
Eigen plannen	-940	-401	-400
Totaal Lasten	-37.061	-36.052	-35.509
Totaal baten en lasten	-34.737	-33.716	-33.426
Mutaties reserves			
Algemene reserve	185	450	450
Bestemmingsreserves	1.021	321	321
Totaal mutaties reserves	1.206	771	771
Totaal resultaat programma	-33.531	-32.945	-32.655

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op wat heeft het gekost

De belangrijkste afwijkingen zijn hieronder toegelicht.

Lasten:

Binnen het programma Waterveiligheid zijn de lasten € 1.009.000 hoger dan geraamd. Dit verschil komt voor € 361.000 tot stand binnen product *Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens* en voor € 539.000 binnen product *Eigen plannen*. In 2025 is extra onderhoud gepleegd aan de vaarwegen (E en F-profiel) en zijn meer kosten gemaakt in het programmateam van HWBP-projecten. Voor deze meerkosten is een onttrekking uit de bestemmingsreserve gehaald van € 1,021 mln.

Door verschuiving in de lasten tussen *Aanleg en onderhoud* - en *Beheersinstrumenten waterkeringen* ontstaan op deze twee beleidsproducten een over- en onderschrijding van per saldo € 93.000.

Programma Watersysteem

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Watersysteem	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Programma Watersysteem</i>			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	257	189	41
Adviezen vergunningen	-0	-0	-0
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	574	156	48
Beheer hoeveelheid water	996	478	278
Beheerinstrumenten watersystemen	359	337	330
Calamiteitenbestrijding watersystemen	103	-0	-0
Eigen plannen	3.078	2.680	2.681
Handhaving	27	20	21
Monitoring watersystemen	561	285	468
Plannen van derden	285	334	334
Toezicht	45	93	99
Vergunningen en meldingen	57	1	690
Totaal Baten	6.342	4.575	4.990
Lasten			
<i>Programma Watersysteem</i>			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-25.297	-25.372	-25.355
Adviezen vergunningen	-127	-122	-120
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	-8.277	-6.804	-4.566
Beheer hoeveelheid water	-26.965	-28.553	-30.207
Beheerinstrumenten watersystemen	-1.055	-1.075	-1.070
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-155	-0	-0
Eigen plannen	-9.679	-9.553	-9.441
Handhaving	-531	-626	-624
Monitoring watersystemen	-5.287	-5.726	-5.821
Plannen van derden	-502	-735	-667
Toezicht	-1.062	-1.420	-1.463
Vergunningen en meldingen	-2.470	-2.177	-2.188
Totaal Lasten	-81.406	-82.163	-81.521
Totaal baten en lasten	-75.065	-77.587	-76.531
Mutaties reserves			
Algemene reserve	1.771	1.862	1.862
Bestemmingsreserves	1.603	1.603	-0
Totaal mutaties reserves	3.374	3.465	1.862
Totaal resultaat programma	-71.691	-74.122	-74.669

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op wat heeft het gekost

De belangrijkste afwijkingen zijn hieronder toegelicht.

Baten:

De baten bij programma Watersysteem zijn € 1.767.000 hoger. Deze bestaan onder andere uit:

- Bijdrage van gemeente Noard-East Fryslân voor bagger werkzaamheden in de Aalsumerfeart van € 165.000 en € 240.000 vanuit het Rijk voor kwaliteitsbaggeren Nanneviid (*Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems*)
- Bijdrage van gemeente Opsterland voor de regiodeal ZO-FR 'Water vasthouden bij droogte' van € 420.000 (*Beheer hoeveelheid water*)

- Bijdrage voor KRW-maatregelen in het kader van DAW Compagnonsvaarten van € 175.000 en een Provinciale bijdrage voor het Veenweideprogramma van € 200.000 (*Eigen plannen*)
- Vergoeding van derden voor inzet bemonstering en monitoring van € 276.000 (*Monitoring watersystemen*)

Daarnaast zijn er nog kleinere afwijkingen binnen diverse beleidsproducten van per saldo € 291.000

Lasten:

De lasten bij programma Watersysteem zijn € 757.000 lager. Op het beleidsproduct *Beheer hoeveelheid water* is met name deze onderschrijding ontstaan (€ 1.588.000 voordeel). Bij de bepaling van de afrekening van de energiekosten is een besparing van € 611.000 gerealiseerd. Vanwege een dynamisch energiecontract vielen zowel de prijs per kwh als het verbruik gunstig uit. Daarnaast lopen een aantal exploitatieprojecten, ondanks zorgvuldige planning, uit. Door onvoorziene (weers)omstandigheden zijn een aantal onderhoudswerkzaamheden met betrekking tot gemalen niet uitgevoerd, wat een onderschrijding van de lasten van € 764.000 veroorzaakt.

De hogere lasten ad € 1,47 miljoen op beleidsproduct *Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems* zijn eerder ook in de voortgangsrapportage gemeld. Hier staat een onttrekking uit de bestemmingsreserve tegenover van € 1,6 miljoen. Ook zijn er minder personeelskosten gemaakt en juist meer uren doorbelast vanuit *Monitoring watersystemen*, *Plannen van derden* en *Toezicht* waardoor binnen deze producten een kostenbesparing is gerealiseerd van per saldo € 1.030.000.

Binnen het beleidsproduct *Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen* worden onder andere de kosten verantwoord voor exotenbestrijding en voor de gedragscode soortenbescherming. Op de exotenbestrijding is een overschrijding van € 575.000 ontstaan. De extra inzet was nodig en heeft aantoonbaar geleid tot een sterke afname van de aanwezigheid en overlast van invasieve exoten in de geprioriteerde delen van het beheergebied. Zonder deze extra inspanning neemt de kans op hergroei en verspreiding snel toe en komt de ecologische waterkwaliteit onder druk te staan. Op de gedragscode soortenbescherming is een onderschrijding van € 650.000 ontstaan. De werkelijke kostenstijging blijkt veel beperkter doordat op het laatste moment aanpassingen en een praktische interpretatie van de gedragscode in meer gevallen kon worden volstaan met bestaande, efficiëntere onderhoudsmethoden zoals klepelen. Hierdoor vallen de extra kosten voor de implementatie van de gedragscode substantieel lager uit dan eerder berekend.

Daarnaast zijn er nog overige kleine verschillen van per saldo € 178.000 nadelig op diverse beleidsproducten ontstaan.

[Programma Waterketen](#)

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Waterketen	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Programma Waterketen</i>			
Eigen plannen	31	45	141
Getransporteerd afvalwater	100	20	14
Gezuiverd afvalwater	3.637	2.702	2.088
Verwerkt slib	504	491	491
Ondersteunend Beheerproducten	-0	188	195
Totaal Baten	4.272	3.446	2.928
Lasten			
<i>Programma Waterketen</i>			
Afvalwaterbehandeling door derden	-281	-280	-610
Eigen plannen	-563	-749	-679
Getransporteerd afvalwater	-6.840	-7.155	-7.267
Gezuiverd afvalwater	-32.259	-30.998	-32.472
Verwerkt slib	-10.656	-11.565	-13.195
Ondersteunend Beheerproducten	-0	-142	-145
Totaal Lasten	-50.598	-50.888	-54.366
Totaal baten en lasten	-46.326	-47.442	-51.438
Mutaties reserves			
Algemene reserve	812	1.120	1.120
Bestemmingsreserves	-0	-0	-0
Totaal mutaties reserves	812	1.120	1.120
Totaal resultaat programma	-45.514	-46.322	-50.318

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op wat heeft het gekost

De belangrijkste afwijkingen zijn hieronder toegelicht.

Baten:

Over 2025 zijn er € 826.000 meer baten gerealiseerd. Het voordeel bestaat hoofdzakelijk uit de energieopbrengsten vanuit zuiveringsinstallaties binnen het product *Gezuiverd afvalwater*. Deze bestonden uit, energie teruglevering door zonnepanelen, SDE-subsidies vanuit het Rijk en uit een bijstelling overheadskosten 2024 door de energieleverancier. Voorgenoemde categorieën resulteren gezamenlijk in een meeropbrengst van circa € 600.000. Daarnaast is door meer toerekening van uren aan investeringen € 205.000 besparing gerealiseerd. Binnen de overige producten zijn kleinere voordelen van per saldo € 21.000 ontstaan.

Lasten:

Op de totale begrote lasten van € 50,89 miljoen is € 288.000 minder uitgegeven. Dit kent diverse oorzaken. De elektriciteitskosten van rioolgemalen binnen *Getransporteerd afvalwater* vielen circa € 300.000 lager uit. In 2025 was het verbruik lager dan verwacht. Het onderhoud op de zuiveringsinstallaties is in 2025 € 655.000 hoger geweest dan begroot. Het extra onderhoud zag onder meer toe op het vervangen van influentleidingen en preventief vervangen van voorstuwers. De nieuwe slibontwateringsinstallatie is in 2025 voor het eerst een volledig jaar in gebruik geweest door Wetterskip Fryslân. Bij het opstellen van de begroting 2025 is binnen *Verwerkt slib* een best mogelijke inschatting van de verschillende begrotingsonderdelen gemaakt. Voor zowel chemicaliën (€ 205.000) als de toegerekende personele inzet (€ 700.000) zien we dat de realisatie lager is dan vooraf ingeschat. Daarnaast zijn er kleinere positieve besparingen van per saldo € 260.000 ontstaan.

[Programma Bestuur en organisatie](#)

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten Bestuur en organisatie	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Programma Bestuur en Organisatie</i>			
Beheerinstrumenten watersystemen	167	168	124
Beheersinstrumenten waterkeringen	41	44	29
Bestuur	132	275	185
Dekkingsmiddelen	4.707	3.575	3.710
Eigen plannen	389	255	536
Externe communicatie	474	360	440
Ondersteunende Beheerproducten	1.371	1.163	1.496
Plannen van derden	578	652	700
Totaal Baten	7.859	6.492	7.220
Lasten			
<i>Programma Bestuur en Organisatie</i>			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-109	-174	-288
Beheerinstrumenten watersystemen	-1.801	-1.695	-1.709
Beheersinstrumenten waterkeringen	-534	-508	-566
Bestuur	-6.694	-6.683	-6.562
Dekkingsmiddelen	-2.993	-785	-708
Eigen plannen	-4.194	-4.731	-4.547
Externe communicatie	-445	-324	-535
Ondersteunende Beheerproducten	-39.263	-41.517	-37.637
Plannen van derden	-987	-1.057	-1.022
Totaal Lasten	-57.021	-57.474	-53.573
Totaal baten en lasten	-49.161	-50.982	-46.354
Mutaties reserves			
Algemene reserve	1.876	2.339	2.339
Bestemmingsreserves	218	1.308	-0
Totaal mutaties reserves	2.094	3.647	2.339
Totaal resultaat programma	-47.067	-47.335	-44.015

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op wat heeft het gekost

De belangrijkste afwijkingen zijn hieronder toegelicht.

Baten:

De baten zijn € 1.367.000 hoger en komen met name binnen het beleidsproduct *Dekkingsmiddelen* tot stand (voordeel van € 1.132.000). Vanuit het Ministerie van I&M ontvingen we eind oktober bericht dat we voor de kalenderjaren 2023 en 2024 een vergoeding van € 415.000 ontvangen voor het opruimen van zwerfval en bewustmakingsmaatregelen. Voor 2025 houden we nog aanvullend rekening met een vergoeding van € 200.000. Daarnaast zijn een aantal activiteiten door de belastingdienst als 'ondernemer' aangemerkt waardoor we een evenredig deel van de btw terug kunnen vorderen. Dit levert een teruggave van € 300.000 op.

Binnen de *Ondersteunende beheerproducten* (waaronder overhead) zijn de baten € 208.000 hoger dan de actuele begroting. In een aantal gevallen verrichtten we diensten voor derden, waaronder de Voorzuivering Workum. Deze vergoeding is € 105.000 hoger uitgevallen.

Daarnaast waren er meerdere kleinere baten binnen de beleidsproducten van per saldo € 347.000.

Lasten:

De totale lasten binnen programma Bestuur en Organisatie zijn € 453.000 lager. Deze besparing is gerealiseerd in de *Ondersteunende beheerproducten* en bestaat met name uit lagere uitgaven voor exploitatieprojecten waaronder de Routekaart. Vanwege vertraging in de integrale informatievoorziening en ook bij de inrichting van het onderhoudbeheerssysteem vallen de gemaakte kosten € 1.290.000 lager uit binnen het project Routekaart. Dit leidt ook tot een lagere onttrekking uit de hiervoor aanwezige bestemmingsreserve van € 1.090.000.

Hoewel de totale lasten lager zijn, is er binnen het beleidsproduct *Dekkingsmiddelen* een overschrijding van € 2.208.000. Dit is met name ontstaan door een aanvullende storting in de voorzieningen voor het (voormalig) personeel en bestuur en overige voorzieningen van € 2,1 miljoen.

Per saldo zijn er binnen diverse producten nog € 145 000 aan kleine overige verschillen.

Overzicht dekkingsmiddelen

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Staat van baten en lasten	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025
Baten			
<i>Overzicht Dekkingsmiddelen</i>			
Belastingopbrengsten	211.688	210.361	207.137
Overige algemene opbrengsten	715	613	-0
Saldo van de financieringsfunctie	1.448	444	-0
Totaal Baten	213.851	211.418	207.137
Lasten			
<i>Overzicht Dekkingsmiddelen</i>			
Belastingopbrengsten	-5.047	-5.331	-5.330
Totaal Lasten	-5.047	-5.331	-5.330
Totaal baten en lasten	208.803	206.086	201.807

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op wat heeft het gekost

De belangrijkste afwijkingen groter dan € 100.000 worden hieronder toegelicht.

Baten:

De extra baten binnen het overzicht dekkingsmiddelen zijn gerealiseerd door meer opbrengsten van € 1.327.000 bij belastingen. Deze meevaller komt met name door geen inkomstenderving vanuit oninbaarheid voor een bedrag van € 871.000. Daarnaast is er voor € 102.000 aan meer legesopbrengsten gerealiseerd (*overige algemene opbrengsten*)

Het saldo van de financieringsfunctie laat zich lastig voorspellen. Afhankelijk van de benodigde liquiditeit en aangeboden rente, wordt gekozen voor korte financiering en juist lang. Over geheel 2025 is vanuit treasury strak gestuurd en per saldo een voordeel op de omslagrente gerealiseerd van afgerond € 1 mln.

Lasten:

In 2025 zijn er minder kosten gemaakt voor heffen, invordering en bezwaar en beroep. In de begroting wordt een percentage van de totale belastingopbrengst hiervoor geraamd. Dit bleek minder nodig te zijn dan ingeschat.

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

Verschil structurele en incidentele baten en lasten

Voor het bepalen van het structureel evenwicht van de begroting is het van belang om te weten wanneer uitgaven als structureel of als incidenteel worden beschouwd. Omdat het waterschap structurele taken uitvoert, zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. De uitzonderingen van incidentele baten en lasten nemen we volledig op in het overzicht van incidentele baten en lasten. Zowel in de begroting en de meerjarenraming als in de jaarrekening.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Realisatie 2025
Perspectiefnota 2025- 2029		
Monsternemingskosten effluent rwzi's aanpassen aan nieuwe eisen	70	70
Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	100	75
Oefensoftware draaiploeg Woudagemaal	150	109
Invulling geven aan beleidsnotitie Mijnbouw	112	112
Strategisch assetmanagement plan implementeren	150	40
Opstellen waterketenvisie	150	81
PHA2Scale Transitiefase	200	155
Assetbeheer gebouwen	75	0
Kaderbrief 2024-2028		
Integrale informatievoorziening	1.574	1.574
Oeverconstructies	450	185
Project waterschoon verlenging	50	42
Inspectie asbestcement persleidingen	150	150
Begroting 2023		
Slibafzet (begroting 2023)	500	314
Exotenbestrijding (begroting 2023)	1.500	1.500
Boezemplan	240	82
Better wetter	50	
Risicomangement	200	105
Upgrade telemetrie	50	50
Totaal incidentele budgetten	5.771	4.644

Naast de vooraf bekende incidentele baten en lasten zijn er gedurende het jaar ook incidentele baten en lasten. Bij het bepalen of een post als incidenteel aangemerkt kan worden, hanteren we de uitgangspunten van het BBVw en lichten we ze toe. In 2025 hebben zich de volgende incidentele baten en lasten zich voorgedaan. Deze lasten en baten rekenen we niet tot de gewone bedrijfsuitoefening. Het gaat om:

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten	
Baten	883
Programma Watersysteem	142
Programma Bestuur en Organisatie	741
Lasten	-470
Programma Waterveiligheid	-451
Programma Bestuur en Organisatie	-20
Totaal incidenteel	412

[Toelichting op incidentele baten en lasten](#)

Baten:

Programma Watersysteem:

In 2025 is een aanvullende subsidie voor Vispassage ontvangen van € 141.539 Eerder werd nog, conform de beschikking, rekening gehouden met een gedeeltelijke vergoeding.

Programma Bestuur en Organisatie:

Van het Ministerie van I&M is een vergoeding over 2023 en 2024 ontvangen van € 415.000 voor het opruimen van zwerfaval en bewustmakingsmaatregelen. Deze vergoeding was niet bekend en is als incidentele baat verantwoord. Daarnaast zijn een aantal activiteiten door de belastingdienst als 'ondernemer' aangemerkt, waardoor we een evenredig deel van de btw terug kunnen vorderen. Dit levert een teruggave van ruim € 300.000 op.

Lasten:

Programma Waterveiligheid:

De eenmalige extra kosten van € 451.000 inzake het programmateam HWBP-projecten zorgen voor een incidentele last. Voor deze meerkosten is een onttrekking uit de bestemmingsreserve gehaald.

Programma Bestuur en Organisatie:

Diverse kleine bedragen hebben in 2025 geleid tot een incidentele last van € 20.000

Jaarrekening - Overzicht gerealiseerde investeringen

Overzicht

De toelichting op het overzicht van de investeringen bevat een totaaloverzicht van alle werken die aan het begin van het begrotingsjaar onderhanden waren en/of die in de loop van het jaar zijn gestart. Voor de werken die aan het einde van het begrotingsjaar nog een restantkrediet hadden, worden de verwachtingen weergegeven over het vervolg van deze werken.

Excel-tabel

Project per programma	bedragen x € 1.000	Krediet	Realisatie cumulatief	Prognose eindewerk
Waterveiligheid				
Groot onderhoud Primaire Keringen 2024		315	247	0
HWBP		8.479	2.754	10.744
Leeuwarden Zuid OW.13901		7.200	5.424	7.224
Natuurvriendelijke oever Lange Vliet 2025		15	0	0
O&K Oudega aan het water OW.13503		900	765	882
Oevers en Keringen Centraal OW.13217		6.000	4.085	6.000
Oevers en keringen Noordwest		4.000	354	4.000
Oevers en keringen Zuid OW.13216		7.900	2.440	6.798
Waterberging Polder Himpensermar OW.13904		2.775	1.779	2.565
Totaal Waterveiligheid		37.584	17.846	38.213
Watersysteem				
2e fase gebiedsontwikkeling Centrale As OW.21601		1.395	1.146	1.221
Aanpak watersysteem polders It Joo-De Geeuw OW.25305		1.550	161	159
Aanpassen gebied Oldelamer-Nijelamer OW.21013		2.400	1.808	2.378
Aldeboarn De Deelen Noord OW.21108		288	159	287
GBO beekdal Koningsdiep 4e module OW.21205		395	36	395
GBO FH-Gebiedsontwikkeling Franeker-Harlingen OW.21003A		432	289	-1.475
Gemaal de Kolk 2025		15	22	15
Gemaal de Sas OW.25212		3.725	1.540	3.601
Gemalen Aldegea SWF e.o. OW.25110		4.100	2.518	3.900
Gemalen Berkwert e.a. OW.25304		15	201	214
Gemalen Greidhoeke 2021 OW.25111		1.200	747	1.160
Gemalen Jeth e.a. OW.25208		3.790	2.421	4.100
Gemalen Lytsewâld e.o. OW.25209		3.485	1.569	3.514
Gemalen Zwarte Molen en Leegte 2024		1.800	118	1.805
Hermeandering Beekdal Linde OW.22505		2.700	730	2.686
Keersluizen boezem gebied Lege Walden OW.23904		1.700	1.441	1.796
KRW: bemalingsgebied De MurkDe Wrâns OW.21305		15	156	126
Lytse Wielen KRW inrichtingswerkzaamheden 2025		15	67	65
Minigemalen 2021 OW.25107		760	733	789
Minigemalen 2022 OW.25113		865	543	867
Minigemalen 2023 OW.25211		600	469	601
Minigemalen 2024		1.000	78	1.015
Minigemalen 2025		15	5	15
Nieuwbouw 4 gemalen Greidhoeke 2025		3.225	17	0
Nieuwbouw gemaal Ald Daem 2025		15	6	0
Nieuwbouw gemaal De Geasten OW.25018		0	0	565
Nieuwbouw gemaal Koaipolder		1.550	245	1.020
Nieuwbouw gemaal Laerd en Saerd 2024		15	116	15
Nieuwbouw gemaal Meskenwier 2024		1.850	125	1.430
Nieuwbouw gemaal Spannum 2025		15	15	35
Nieuwbouw gemalen Tolsumersyl, Bonkwert en Hantumerleech OW.25306		2.100	260	1.731

Nieuwe inrichting polder De Dulf-Janssenstichting OW.21603	3.050	647	3.067
Pompgemalen Greidhoeke 2025	15	98	57
Revisie 3 gemalen OW.25213	2.100	251	181
Revisie Gemaal Dronrijper Zuiderpolder	2.500	125	15
Revisie Gemaal Frieschepalen	15	69	15
Revisie gemaal Veenhoop 2024	15	74	15
Revisie gemalen lens, Koarnwert, Lange Meeren en Súdhoeke Wommels OW.25307	2.500	363	2.169
Revisie Poldergemalen 2024	15	8	15
Ruimte voor water in Jordaan OW.21107	1.620	340	1.024
Súd Ie, fase 3 OW.21902	425	271	432
Uitvoeringsmodule Koningsdiep eindfase 2025	3.900	22	0
Verbeteren waterhuishouding Nij Beets OW.21306	15	141	13
Verbeteren watersysteem Alde Lune 2025	2.000	138	2.000
Vergroten leefgebied vis 2025	15	2	0
Vervanging Damwand Hooglandgemaal 2024	911	716	716
Water natuur en landbouw (Oldelamer) OW.21105	1.500	196	1.485
Totaal Watersysteem	61.626	21.205	45.233
Waterketen			
GO Persleiding N354 Reduzum Overijsselsestraatweg	50	22	0
GO persleiding Waskemeer verlengen naar RG Haulerwijk	150	8	0
GO RG automatisering update hoofdpst 2024	500	331	500
GO RWZI Burdaard nieuwe slibbakken	0	-0	65
GO RWZI Dokkum vrijvervalleiding herstel	150	0	0
GO RWZI Joure beluchting rekken schotels	50	0	0
GO RWZI Lemmer debietmeters en afsluiters	150	2	150
GO RWZI Sloten beluchtingsdek 2025	800	55	0
GO RWZI Wolvega beluchtingsrekken 2025	975	35	0
GO RWZI's fijnrooster 2025	200	0	0
Nieuwbouw RWZI Franeker	5.700	1.292	5.688
OS RWZI Leeuwarden OW.33301H	11.832	8.917	12.086
Persleiding Butenpost - RWZI Koatstertille OW.31211	3.665	228	191
Persleiding De Westereen-RWZI Damwâld OW.31210	1.990	410	1.984
Persleiding Joure OW.31301	350	427	850
Persleiding Kootstertille-rwzi Kootstertille 2025	2.500	0	0
Persleiding Nijega-Opeinde OW.32905H	3.300	2.434	2.848
Persleiding Noordwolde-Steggerda-De Blesse 2025	50	0	0
Persleiding Oostmahorn	50	3	50
Persleiding Oude Bildtzijl	50	2	50
Persleiding Rozenstraat Wolvega 2025	15	28	0
Persleiding Veenwouden 2024	600	97	651
Persleiding Vrouwenparochie	50	2	50
Routekaart informatievoorziening	7.900	410	3.200
RWZI Akkrum renovatie OW.32206	14.900	1.011	14.900
RWZI Birdaard vervangen fijnroosters	970	300	945
RWZI Burdaard afdekken slibbufferbakken OW.32121	1.350	306	950
RWZI Franeker insteekhaven 2025	320	5	0
RWZI's Lachgasmonitoring 2025	510	34	0
SOI Heerenveen	39.150	36.086	39.150
Switch20	1.300	39	0
Vervanging E-kasten rioolgemalen 2024	15	1	15
Zonnepanelen op RWZI fase 2 OW.32012	5.283	2.459	5.283
Totaal Waterketen	104.875	54.942	89.606
Bestuur en organisatie			

Blaeu Damo OW.94230B	403	403	0
Co-financiering GLB-NSP	750	750	250
Globale vervangingskosten 2025	85	42	50
Laadinfrastructuur hoofdkantoor 2024	675	573	675
LAB automatisering BC OW.92110	400	0	0
Laboratorium apparatuur 2025	250	232	0
LIMS LabWare OW.92307	2.000	1.311	0
Materieel Flora en Fauna 2025	57	40	0
Routekaart informatievoorziening	167	0	0
Totaal nog beschikbaar krediet ICT	77	0	0
Vervanging materieel, voertuigen, overig OW.91901	855	780	0
VTH Zaaksysteem Iris vernieuwen OW.92006	109	22	0
Werkmaterieel CTO 2022 OW.91202	1.311	600	0
Totaal Bestuur en organisatie	7.139	4.753	975
Totaal	211.224	98.746	174.028

Investeringsverloop

In onderstaande tabel wordt het verloop van de investeringsprojecten aangegeven. De kolom "Kosten 2025" geeft weer welke kosten er in 2025 zijn gemaakt per project.

Excel-tabel

Project	bedragen x € 1.000	Gerealiseerde netto kosten t/m 2024	Ontvangsten / activeringen 2025	Kosten 2025	Totale netto kosten t/m 2025	Waarvan afgesloten in 2025*
HWBP KLM PU deelproject KZH		328	116	129	341	
HWBP Dijk- en Duinversterking Schiermonnikoog OW.11103		75	386	564	254	
HWBP - Continuering monitoring asfalt OW.115023G		0	233	233	0	
HWBP Programmteam		137	702	675	110	
HWBP KLM PU deelproject Groen		265	2.984	3.282	563	
HWBP Pilot Adaptief Werken Dijk- en Duinversterking Schiermonnikoog Verkenningfase		0	522	522	0	
Natuurvriendelijke oevers Friese meren 2 OW.13044		496	1.176	680	0 Afgesloten	
Oevers en keringen Ljouwert OW.13214		287	894	607	0 Afgesloten	
Oevers en keringen Zuid OW.13216		1.123	4	1.321	2.440	
Oevers en Keringen Centraal OW.13217		2.070	525	2.540	4.085	
Ruimte voor water en natuur Wielzicht OW.13218		422	1.299	877	0 Afgesloten	
O&K Oudega aan het water OW.13503		762	0	3	765	
Leeuwarden Oost OW.13704		2.810	6.330	3.520	0 Afgesloten	
Retentiepolder Fryslân-1, loc Bouwepet OW.13802A		821	1.786	965	0 Afgesloten	
Leeuwarden Zuid OW.13901		4.884	197	736	5.424	
HWBP Innovatie Kweldervegetatie en voorland OW.19302		24	355	331	0 Afgesloten	
HWBP Klimaatneutraal circulair Waterbouwasfalt OW.19303		0	967	967	0	
GBO FH-Gebiedsontwikkeling Franeker-Harlingen OW.21003A		1.767	1.533	55	289	
Aanpassen gebied Oldelamer-Nijelamer OW.21013		868	7	946	1.808	

Water natuur en landbouw (Oldelamer) OW.21105	-1	348	545	196
Beekdal Linde, 4e module OW.21106	576	587	11	o Afgesloten
Aldeboarn De Deelen Noord OW.21108	158	0	1	159
GBO beekdal Koningsdiep 4e module OW.21205	36	0	0	36
2e fase gebiedsontwikkeling Centrale As OW.21601	739	1.146	407	0
Nieuwe inrichting polder De Dulf-Janssenstichting OW.21603	237	265	675	647
Súd Ie, fase 3 OW.21902	261	0	10	271
Vispassages Fryslân 1 OW.22104	303	306	3	o Afgesloten
Vispassages Fryslân 2 OW.22105	1.153	4.002	2.850	o Afgesloten
Hermeandering Beekdal Linde OW.22505	721	200	209	730
Nieuwbouw gemaal De Geasten OW.25018	0	532	532	0
Gemalen Aldegea SWF e.o. OW.25110	1.037	0	1.481	2.518
Gemalen Greidhoeke 2021 OW.25111	149	0	598	747
Nieuwbouw gemalen Greidhoeke 2 OW.25114	2.106	7.213	5.107	o Afgesloten
Gemalen Jeth e.a. OW.25208	860	132	1.693	2.421
Herstel rietoevers De Lauwers OW.13215	378	2.584	2.192	-14 Afgesloten
Nieuwbouw gemalen Binnema Molen e.a. OW.25210	1.275	1.531	256	o Afgesloten
Rioolgemalen WF ombouwen D05 OW.31101	744	1.534	790	o Afgesloten
Persleiding Stortemelk Vlieland OW.31209	520	1.395	874	o Afgesloten
Persleiding De Westereen-RWZI Damwâld OW.31210	144	3	269	410
Persleiding Butenpost - RWZI Koatstertille OW.31211	126	2	104	228
Persleiding Joure OW.31301	123	61	366	427
RWZI Franeker en St. Anna Parochie OW.32118	480	0	380	860
RWZI Burdaard afdekken slibbufferbakken OW.32121	125	0	181	306
Vervangen Effluentleiding RWZI Vlieland OW.32125	525	526	1	o Afgesloten
RWZI Leeuwarden renovatie demosite OW.32207	783	1.737	954	o Afgesloten
RWZI Bolsward renovatie OW.32902	7.172	15.594	8.422	o Afgesloten
Persleiding Nijega-Opeinde OW.32905H	453	2.445	1.992	0
RWZI Akkrum vervangen e.i. OW.32905E	1.095	2.471	1.376	o Afgesloten
SOI Heerenveen	29.839	37.907	8.068	0
GO RG Kleine Wielen-Earnevoude Siegerswoude OW.34303	148	1.183	1.034	o Afgesloten
Blaeu Damo OW.94230B	270	0	133	403
HWBP KLM PU TPM - Projectmanagment en RR	632	3.470	3.777	939
HWBP KLM PU breed	101	96	107	112
AV installatie voor RWZI Leeuwarden OW.93230F	12	46	35	o Afgesloten
Hybride vergaderen deel 2 OW.93220B	112	129	17	o Afgesloten
LAB automatisering BC OW.92110	4	69	65	0
Laboratorium apparatuur OW.92012	1.004	1.004	0	o Afgesloten
LIMS LabWare OW.92307	740	128	699	1.311
Renovatie gemaal Auke Algera OW.25109	0	0	0	o Afgesloten
Vervanging materieel, voertuigen, overig OW.91901	705	1.605	901	1
Vervanging plotters 2023024 OW.93230E	78	78	0	o Afgesloten
Vervanging Quads 2022 OW.91203	97	97	0	o Afgesloten
VTH Zaaksysteem Iris vernieuwen OW.92006	22	0	0	22
Werkmaterieel CTO 2022 OW.91202	6	0	72	78
OS RWZI Leeuwarden OW.33301H	8.672	17.854	9.184	1
Ruimte voor water in Jordaan OW.21107	1.532	2.460	928	0

Minigemalen 2021 OW.25107	245	0	0	245
Minigemalen 2022 OW.25113	530	0	13	543
Minigemalen 2023 OW.25211	413	1	57	469
Gemalen Lytsewâld e.o. OW.25209	484	0	1.086	1.569
RWZI Akkrum renovatie OW.32206	412	0	600	1.011
Vervanging toegangsbewijzen OW.92208	534	582	48	o Afgesloten
Landmeetinstrumenten OW.93230G	37	37	0	o Afgesloten
Waterberging polder De Broek OW.13903	23	23	0	o Afgesloten
Waterberging Polder Himpensermar OW.13904	508	721	1.991	1.779
KRW: bemalingsgebied De MurkDe Wrâns OW.21305	28	0	128	156
Verbeteren waterhuishouding Nij Beets OW.21306	18	8	131	141
Keersluizen boezem gebied Lege Walden OW.23904	248	0	1.193	1.441
Nieuwbouw gemaal Koaipolder	156	0	89	245
Gemaal de Sas OW.25212	319	0	1.221	1.540
Revisie 3 gemalen OW.25213	212	0	40	251
Gemalen Berkwert e.a. OW.25304	37	0	164	201
Aanpak watersysteem polders It Joo-De Geeuw OW.25305	-84	0	245	161
Nieuwbouw gemalen Tolsumersyl, Bonkwert en Hantumerleech OW.25306	157	0	103	260
Revisie gemalen lens, Koarnwert, Lange Meeren en Súdhoeke Wommels OW.25307	110	0	253	363
GO Deelprojecten RWZI Leeuwarden	431	740	310	o Afgesloten
Minigemalen 2024	16	0	62	78
Minigemalen 2025	2	0	3	5
Revisie Gemaal Dronrijper Zuiderpolder	13	0	115	128
Vervanging Damwand Hooglandgemaal 2024	59	0	657	716
HWBP – KLM IIP	75	119	157	113
Persleiding Oostmahorn	3	0	0	3
Persleiding Oude Bildtzijl	2	0	0	2
Persleiding Vrouwenparochie	2	0	0	2
Nutanix nodes 2024	64	64	0	o Afgesloten
RWZI Birdaard vervangen fijnroosters	30	5	275	300
GO RWZI Burdaard nieuwe slibbakken	21	122	101	0
RWZI Burgum vervangen indikker	61	1.146	1.085	o Afgesloten
Laadinfrastructuur hoofdkantoor 2024	396	81	258	573
Landelijke bijdrage HWBP 2024	6.077	6.077	0	o Afgesloten
Vervanging Palo Alto 2024	36	36	0	o Afgesloten
HWBP KLM realisatiefase KZH	235	1.771	1.730	194
Persleiding Veenwouden 2024	53	0	44	97
Revisie Poldergemalen 2024	7	0	1	8
Gemalen Zwarte Molen en Leegte 2024	25	0	93	118
Revisie gemaal Veenhoop 2024	15	0	59	74
Pompgemalen Greidhoeke 2025	2	0	97	98
Oevers en keringen Noordwest	16	0	338	354
Co-financiering GLB-NSP	250	0	500	750
Revisie Gemaal Frieschepalen	2	0	67	69
Nieuwbouw gemaal Laerd en Saerd 2024	3	0	114	116
Nieuwbouw gemaal Meskenwier 2024	81	0	45	125
HWBP KLM Harlingen Voorverkenning 2024	29	258	257	28
Vervanging E-kasten rioolgemalen 2024	1	0	0	1
GO RG automatisering update hoofdpst 2024	9	0	322	331

Geautomatiseerde assets 2024	67	83	404	388
RWZI Franeker vervangen fijnroosters 2024	2	0	255	257
RWZI Franeker saneren terrein 2024	12	10	173	175
Reguliere vervanging hardware 2024	248	500	253	0 Afgesloten
Materieel Flora en Fauna 2025	0	0	40	40
HWBP Dijk- en duinversterking Schiermonnikoog – Planuitwerking	0	238	338	100
HWBP KLM Groen realisatiefase	0	215	215	0
Groot onderhoud Primaire Keringen 2024	0	26	272	247
Verbeteren watersysteem Alde Lune 2025	0	0	138	138
Lytse Wielen KRW inrichtingswerkzaamheden 2025	0	0	67	67
Nieuwbouw 4 gemalen Greidhoeke 2025	0	0	17	17
Nieuwbouw gemaal Spannum 2025	0	0	15	15
Gemaal de Kolk 2025	0	0	22	22
Nieuwbouw gemaal Ald Daem 2025	0	0	6	6
Uitvoeringsmodule Koningsdiep eindfase 2025	0	0	22	22
Vergroten leefgebied vis 2025	0	0	2	2
Persleiding Rozenstraat Wolvega 2025	0	0	28	28
GO Persleiding N354 Reduzum Overijsselsestraatweg	0	0	22	22
RWZI procesautomatisering t.b.v. dataverbindingen 2024	0	4	25	21
RWZI's Lachgasmonitoring 2025	0	63	97	34
GO RWZI Damwoude puntbeluchting 2025	0	300	300	0 Afgesloten
Vervangen nitraatsensoren RWZI's 2025	0	819	819	0 Afgesloten
GO RWZI Sloten beluchtingsdek 2025	0	0	55	55
GO RWZI Wolvega beluchtingsrekken 2025	0	0	35	35
RWZI Leeuwarden buffervoorziening 2025	0	1	1	0 Afgesloten
RWZI Franeker insteekhaven 2025	0	0	5	5
GO persleiding Waskemeer verlengen naar RG Haulerwijk	0	0	8	8
GO RWZI Lemmer debietmeters en afsluiters	0	0	2	2
Vervanging laptops 2025	0	608	608	0 Afgesloten
Switch20	0	0	39	39
Nutanix nodes 2025	0	145	145	0 Afgesloten
Laboratorium apparatuur 2025	0	0	232	232
Globale vervangingskosten 2025	0	0	42	42
Landelijke bijdrage HWBP 2025	0	5.609	5.609	0 Afgesloten
	96.121	151.165	100.611	45.567

Activeringen 2025

In onderstaande tabel zijn de projecten weergegeven die in 2025 zijn afgerond en geactiveerd.

Excel-tabel

Project	bedragen x € 1.000	Krediet		Werkelijk kosten / activering 2025		Waarvan deactivering
		Bruto	Netto	bruto	netto	
Natuurvriendelijke oevers Friese meren 2 OW.13044		2.512	772	2.338	586	

Oevers en keringen Ljouwert OW.13214	1.000	1.000	429	429
Ruimte voor water en natuur Wielzicht	872	502	783	153
Leeuwarden Oost OW.13704	3.087	3.087	2.949	2.949
Retentiepolder Fryslân-1, loc Bouwepet OW.13802A	1.505	936	1.595	999
Beekdal Linde, 4e module	670	670	649	583
2e fase gebiedsontwikkeling Centrale As OW.21601	1.474	1.395	1.146	1.146 deelaivering
Vispassage Fryslan 1	1.374	450	1.228	304
Nieuwbouw gemalen Greidhoeke 2 OW.25114	3.425	3.425	3.545	3.545
Herstel rietoevers De Lauwers OW.13215	1.620	1.190	1.187	1.176
Nieuwbouw gemalen Binnema Molen e.a.	1.400	1.400	1.385	1.385
Persleiding Stortemelk Vlieland OW.31209	640	640	697	697
Vervangen Effluentleiding RWZI Vlieland OW.32125	535	535	525	525
Rioolgemalen WF ombouwen Do5 OW.31101	780	780	766	766
RWZI Leeuwarden renovatie demosite OW.32207	860	860	867	867
Zon: Persleiding Hof fan Lemmer	292	292	292	292 deelaivering
RWZI Bolsward renovatie OW.32902	7.400	7.400	7.347	7.347
Persleiding Nijega-Opeinde OW.32905H	3.300	3.300	2.434	2.434 deelaivering
GO 2019:RWZI Akkrum vervangen e.i.	1.234	1.234	1.234	1.234
SOI Heerenveen	39.150	39.150	36.086	36.086 deelaivering
GO RG Kleine Wielen-Earnewoude Siegerswoude OW.34303	552	552	552	552
AV installatie voor RWZI Leeuwarden OW.93230F	12	12	12	12
Hybride vergaderen deel 2 OW.93220B	112	112	112	112
Laboratorium apparatuur OW.92012	1.004	1.004	1.004	1.004
Vervanging materieel, voertuigen, overig OW.91901	855	855	779	779 deelaivering
Vervanging plotters 2023024 OW.93230E	78	78	78	78
Vervanging Quads 2022 OW.91203	97	97	97	97
OS RWZI Leeuwarden OW.33301H	11.832	11.832	8.915	8.915 deelaivering
Ruimte voor water in Jordaan OW.21107	2.575	1.620	340	340 deelaivering
Vervanging toegangsbewijzen OW.92208	587	587	582	582
Landmeetinstrumenten OW.93230G	37	37	37	37
GO Deelprojecten RWZI Leeuwarden	516	516	516	516
Nutanix nodes 2024	64	64	64	64
RWZI Burgum vervangen indikker	750	750	564	564
Landelijke bijdrage HWBP 2024	6.100	6.100	6.077	6.077
Reguliere vervanging hardware 2024	254	254	250	250
Vervanging Palo Alto 2024	36	36	36	36
Nutanix nodes 2025	73	73	73	73
GO RWZI Damwoude puntbeluchting 2025	150	150	144	144
Vervanging laptops 2025	257	257	257	257
Landelijke bijdrage HWBP 2025	6.000	6.000	5.609	5.609
Vervangen nitraatsensoren RWZI's 2025	400	400	410	410
Totaal	105.468	100.401	93.986	90.006

Jaarrekening - Balans per 31-12-2025

Balans per 31-12-2025

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Activa	2025	2024
Vaste activa	523.249	523.603
Immateriële vaste activa	25.581	24.503
Materiële vaste activa	492.938	494.178
Financiële vaste activa	4.730	4.922
Vlottende activa	66.978	69.895
Voorraden	2.257	1.690
Uitzettingen korter dan één jaar	0	0
Liquide middelen	182	185
Kortlopende vorderingen	52.461	53.616
Overlopende activa	12.078	14.404
TOTALEN	590.227	593.498

Passiva	2025	2024
Vaste passiva	525.658	531.205
Eigen vermogen	37.176	33.661
Algemene reserves	19.837	24.256
Bestemmingsreserves	6.338	7.372
Nog te bestemmen resultaat	11.001	2.032
Voorzieningen	8.386	7.479
Vaste schulden van één jaar of langer.	480.096	490.065
Vlottende passiva	64.570	62.293
Netto vlottende schulden korter dan één jaar	28.325	22.798
Overlopende passiva	36.244	39.495
TOTALEN	590.227	593.498

Grondslagen

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Waterschapsbesluit en relevante wet- en regelgeving. Waaronder de waterschapsverordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het dagelijks bestuur op 20 mei 2025 en de verordening ex artikel 108 Waterschapswet, waarin door het algemeen bestuur op 17 december 2024 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na het afsluiten van het boekjaar 2025 deden zich geen ontwikkelingen voor die de hoogte en samenstelling van de balans per balansdatum aanzienlijk beïnvloeden.

Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat

Bij het opstellen van de jaarrekening volgen we de regels van het Waterschapsbesluit en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW). Deze jaarrekening heeft betrekking op de gegevens over 2025. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De activiteiten en kosten van waterschappen zijn gefinancierd door een omslagstelsel en tarieven. Daardoor lopen wij, rekening houdend met de impactanalyse, geen risico ten aanzien van de continuïteit.

Consolidatie

In de jaarrekening 2025 heeft op grond van wettelijke verslaggevingsregels geen consolidatie plaatsgevonden van de balansen van Wetterskip Fryslân en Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen vervangings- of verkrijgingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Onder immateriële vaste activa zijn de bijdragen aan activa in eigendom van derden betreffende het Hoogwaterbeschermingsprogramma opgenomen. Deze bijdragen schrijven we in overeenstemming met de investeringen in de primaire keringen in dertig jaar af. De solidariteitsheffing Hoogwaterbeschermingsprogramma schrijven we met ingang van 2014 in vijf jaar af.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur en rekening houdend met eventuele restwaarde. Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname. Overboeking van opgeleverde werken vanuit onderhanden werk naar investeringen vindt plaats op 31 december van het jaar. Op terreinen schrijven wij niet af. De historische kostprijs is de aanschaf- of vervaardigingsprijs met aftrek van ontvangen subsidies, bijdragen van derden en bijdragen uit reserves en/of voorzieningen. Bij de waardering houden we in voorkomende gevallen rekening met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn. In 2017 is besloten om zonnepanelen in te delen onder de overige bedrijfsmiddelen en de panelen in 20 jaar af te schrijven.

Materiële vaste activa	Afschrijvingstermijnen
Gronden	geen
Vervoermiddelen en Werktuigen	5 - 10 jaar
Overige bedrijfsmiddelen	4 - 20 jaar
Kantoren en werkplaatsen	15 - 50 jaar
Primaire waterkeringen	10 - 30 jaar
Oevers en kaden	25 jaar
Watergangen en kunstwerken	10 - 25 jaar
Gemalen waterkwantiteit	10 - 40 jaar

Zuiveringsinstallaties	10 - 30 jaar
Wegen	10 - 20 jaar

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa waarden we tegen de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Duurzame waardeverminderingen op balansdatum moeten we onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking nemen. De afboeking maken we ongedaan zodra de oorzaken van de waardevermindering niet meer bestaan. Voor bestaande risico's van toekomstige waardeverminderingen vormt het waterschap voorzieningen. Dergelijke voorzieningen moeten we als een aftrekpost op het betreffende actief verwerken. Een individuele beoordeling van de financiële vaste activa bepaalt deze voorziening.

In 2023 is een lening verstrekt aan Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV. In de overeenkomst is vastgelegd dat de geldlening is bedoeld voor het aantrekken van aandelen door Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV in het windpark Hiddum Houw BV en zal uitsluitend hiervoor worden gebruikt. De lening heeft een looptijd van 25 jaar en de rentevergoeding is vastgesteld op 3,413% op jaarbasis. De lening wordt tegen nominale waarde gewaardeerd.

Flottende activa

Vorraden

Vorraden bestaan uit grond- en hulpstoffen en zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs met aftrek van een voorziening wegens incourantheid. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De individuele beoordeling van de voorraden per balansdatum bepaalt deze voorziening. Activering vindt plaats als er toekenning van een materiële waarde mogelijk is. Dit houdt in dat zogenaamde 'grijpvoorraden' niet geactiveerd worden.

Overige activa en passiva

Activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde. Op vorderingen brengen we, indien noodzakelijk, een voorziening wegens oninbaarheid in mindering. Passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd en de pensioenvoorziening die tegen actuariële waarde is gewaardeerd.

Resultaatbepaling

Baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Verliezen nemen we als last zodra zij voorzienbaar zijn. Baten verantwoorden we voor zover ze zijn gerealiseerd.

Eigen vermogen

Algemene reserves en bestemmingsreserves

Het eigen vermogen is opgesplitst in algemene reserves en bestemmingsreserves. De algemene reserve is het deel van het vermogen dat dient als buffer om algemene risico's op te vangen. De bestemmingsreserves zijn dat deel van het eigen vermogen dat is gereserveerd voor (de dekking van) specifieke uitgaven. Het eigen vermogen vormt het saldo van bezittingen en schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd door:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs zijn in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's voor bepaalde, te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die we in een volgend begrotingsjaar zullen maken tenzij het maken van die kosten plaatsvindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Hieronder vallen de verplichtingen die op balansdatum bestaan en vaststaan. Verplichtingen die uit een overeenkomst voortvloeien, nemen we pas op als de tegenprestatie is geleverd. Inkoopverplichtingen die zijn aangegaan in het boekjaar, maar waarvan de prestatie het volgende boekjaar wordt geleverd, nemen we niet onder de kortlopende schulden op. Deze zijn toegelicht als 'niet uit de balans blijvende verplichtingen'.

Toelichting op balans - Activa

Vaste activa - Immateriële vaste activa

In overeenstemming met de notitie waarderingsgrondslagen is de bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma met ingang van 2012 opgenomen onder de post immateriële vaste activa. De bijdrage van 2024 van € 6.077.000 is 1 januari 2025 geactiveerd en dit bedrag wordt vanaf 2025 in vijf jaar afgeschreven. De bijdrage over het jaar ad € 5.609.000 is op 31-12-2025 geactiveerd. Dit bedrag wordt vanaf 2026 in vijf jaar afgeschreven.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2024	Investering/ desinvestering	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2025
Geactiveerde bijdrage aan het Rijk	17.311	11.686			6.299	22.698
Overig immateriële vaste activa	7.192	-4.248			62	2.883
Zuiveringsinstallaties	841	1.384			62	2.163
Onderhanden werk (2025)	6.352	-5.632			0	720
	24.593	7.438	-	-	6.360	25.581

Vaste activa - Materiële vaste activa

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2024	Investing/ desinvestering	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2025
	a	b	c	d	e	(a+b-c-d-e)
Gronden en terreinen	6.280					6.280
Vervoermiddelen	2.942	875		60	604	3.153
Machines, apparaten en werktuigen	12.180	2.503			2.295	12.389
Bedrijfsgebouwen	16.719				1.097	15.622
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	264.188	12.210		263	20.996	255.139
<i>Te weten:</i>						
<i>Primaire waterkeringen</i>	15.627				1.346	14.281
<i>Boezemwaterkeringen</i>	113.610	5.116			8.438	110.288
<i>Watergangen en kunstwerken</i>	50.906	7.094		263	3.896	53.842
<i>Gemalen waterkwantiteit</i>	84.044				7.316	76.728
Overige materiële vaste activa (zuiveringen)	101.178	61.348		13	9.667	152.846
Onderhanden werk	90.690	-30.610	12.571			47.509
	494.178	46.326	12.571	335	34.659	492.938

Vaste activa - Financiële vaste activa

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa	Stand 31-12-2024	+	-	Stand 31-12-2025
Kapitaalverstreking aan bedrijven	4.922	0	192	4.730
	4.922	0	192	4.730

Glottende activa - Voorraden

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Grond- en hulpstoffen	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2024
Voorraad materialen technische dienst	1.277	905
Voorraad brandstof gemalen	965	766
Merchandise Bezoekerscentrum	15	19
Totaal	2.257	1.690

Glottende activa - Uitzettingen korter dan één jaar

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Uitzettingen korter dan één jaar	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2024
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3	4
Totaal	3	4

Glottende activa - Liquide middelen

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Liquide middelen	Stand	Stand
	31-12-2025	31-12-2024
Kas	3	3
Nederlandse waterschapsbank + Rabobank	178	178
Totaal	182	181

Flottende activa - Kortlopende vorderingen

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Kortlopende vorderingen	Stand	Stand
	31-12-2025	31-12-2024
Belastingdebiteuren	46.151	48.293
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	1.047	752
Overige vorderingen	5.262	4.572
Totaal	52.461	53.616

Nog vast te stellen aanslagen

In de post Overige vorderingen is een post opgenomen in verband met de nog vast te stellen aanslagen. De post nog vast te stellen aanslagen bestaat uit nog vast te stellen aanslagen zuiveringsheffing van € 3.303.000 en nog vast te stellen aanslagen watersysteembeheer € 332.000. Dit betreft het saldo van de nog op te leggen aanslagen aan het eind van 2025.

Nog vast te stellen aanslagen zuiveringsbelasting

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Nog vast te stellen zuiveringsbelasting	Stand 31-12-2025			Stand 31-12-2024	
	Tarief in €	ve's in aantallen	Totaal in €	ve's in aantallen	Totaal in €
Lopend boekjaar	72,59	27.955	2.029	28.105	1.938
Vorig boekjaar	68,96	16.908	1.166	8.680	509
Voorgaande jaren	58,64	1.846	108	706	44
Totaal			3.303		2.491

Nog vast te stellen aanslagen watersysteembeheer

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2024
Gebouwd	40	141
Ongebouwd	75	205
Ingezetenen	132	199
Verontreinigingsheffing	85	41
Natuur	0	2
Totaal	332	588

Flottende activa - Overlopende activa

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Overlopende activa	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2024
Nog te ontvangen subsidies rijk	6.073	10.847
Nog te ontvangen afrekeningen energiekosten	1.691	277
Afrekeningen Gemeenschappelijke Regelingen	291	598
Nog te ontvangen rente	174	238
Nog te ontvangen aflossing	192	192
Nog te ontvangen energiebelasting		156
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	3.657	2.097
Totaal	12.078	14.404

Rapportage schatkistbankieren

In de Wet Financiering decentrale overheden is vastgelegd dat waterschappen de middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taken nodig hebben in de rijkschatkist moeten aanhouden. Het Rijk beoogt hiermee de overheidsschuld (EMU-schuld) te verlagen. Alleen overtollige middelen die een drempelbedrag te boven gaan moeten we tijdelijk overboeken naar het Rijk. Hierna verantwoorden we het gebruik van het drempelbedrag. Het drempelbedrag voor het verslagjaar 2025 is € 4.601.000 gebaseerd op een percentage van 2,0% van het begrotingstotaal. Gedurende het jaar 2025 zijn de overtollige liquide middelen bij de rijkschatkist aangehouden. In het jaar 2025 werd er door het Rijk rente vergoed over het saldo. Het rentepercentage varieerde van 2,92% tot 1,92%. Aan het eind van 2025 was de rentevergoeding 1,92%. Aan het eind van 2025 was afgerond een bedrag van € 3.000 uitgezet bij de rijkschatkist.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Liquide middelen	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Drempelbedrag	4.601	4.601	4.601	4.601
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	262	0	1.806	2.431
Ruimte onder het drempelbedrag	4.339	4.601	2.795	2.170

Toelichting op balans - Passiva

Eigen vermogen

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Eigen vermogen	Balans per 31-12-2024	Resultaat bestemming 2024	Balans per 1-1-2025	Vermindering	Vermeerdering	Balans per 31-12-2025
Algemene reserves						
Algemene reserve watersysteembeheer	16.429	1.486	17.915	3.381		14.534
Algemene reserve zuiveringsbeheer	7.827	-1.262	6.566	1.263		5.303
Subtotaal algemene reserves	24.256	224	24.480	4.644	-	19.837
Nog te bestemmen mutaties						
Watersysteembeheer	2.419	-2.419	-		7.189	7.189
Zuiveringsbeheer	-387	387	-		3.811	3.811
Nog te bestemmen resultaat	2.032	-2.032	-	-	11.000	11.000
Overige bestemmingsreserves						
<i>Langdurige bestemmingsreserves</i>						
Generatiebeleid	369		369			369
Innovatie	646	250	896			896
Renovatie sluisen Lauwersoog	422		422	274		148
HWBP	1.636		1.636			1.636
Overdracht/ onderhoud Noorderpier	580		580	47		533
<i>Bestemmingsreserves met korte looptijd</i>						
Veiligheidstoetsing PK	538		538			538
Bestemmingsres Expositie Bez. Centrum WG	62		62			62
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2021)	300		300	300		-
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2022)	400		400	400		-
Aanvalsplan exotenbestrijding	600		600			600
<i>Bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>						
Waterconservering zandgronden	123	58	181			181
Baggeren hoofdwatergangen	0		0			0
Baggeren achterstallig onderhoud stedelijk water	1.603		1.603	1.603		-
Huur centrifuge SOI	0		0			0
Opstellen biodiversiteitsplan KRW	94		94			94
Project financiële administratie	-		-			-
Routekaart informatievoorziening	0	1.500	1.500	218		1.282
Subtotaal overige bestemmingsreserves	7.372	1.808	9.181	2.842	-	6.339
Totaal reserves	33.661	-0	33.661	7.486	11.000	37.175

Voorzieningen

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Vorzieningen	Stand	Onttrekkingen		Stand
	1-1-2025	c.q. vrijval	Dotatie	31-12-2025
Pensioenvoorziening voormalig bestuur	4.724	363	1.264	5.625
Wachtgeld voormalig bestuur	418	118		300
Voormalig personeel	75	471	565	169
Jubileumgratificatie	944	121	37	860
Persoonsgebonden basisbudget	1.169	774	598	993
Thuiswerkplek	148		292	439
Totaal voorzieningen	7.478	1.848	2.756	8.386

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Omschrijving (toelichting)

In onderstaande tabel wordt het verloop van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer weergegeven.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Vaste schulden met looptijd van een jaar of langer	Stand	Vermeerderingen	Verminderingen a.g.v. gewone aflossingen	Verminderingen a.g.v. extra aflossingen	Stand
	1-1-2025				31-12-2025
Leningen van openbare lichamen	15.000				15.000
Leningen van binnenlandse banken	485.035		9.970		475.065
Subtotaal	500.035	0	9.970	0	490.065
Af te lossen in volgend boekjaar (kortlopende schuld)	-9.970				-9.970
Totaal	490.065	0	9.970	0	480.095

Kortlopende schulden - Netto vlottende schulden < 1 jaar

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Vaste schulden korter dan één jaar	Stand	Stand
	31-12-2025	31-12-2024
Schulden aan kredietinstellingen	8.692	734
Aflossing geldleningen 2026	7.795	7.795
Crediteuren	6.704	9.681
Belastingen en sociale verzekeringspremies	5.137	4.588
Totaal	28.327	22.798

Kortlopende schulden - Overlopende passiva

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2024
Vooruitontvangen Subsidie van de EU	561	
Vooruitontvangen Subsidie van het Rijk	17.442	21.881
Vooruitontvangen Subsidies van de Provincie	1.561	710
Vooruitontvangen Subsidies van Openbare Lichamen		495
Vooruitontvangen Bedragen van overigen	164	231
Vakantiedagen	5.611	5.145
Overlopende rente	3.055	3.080
Energiekosten	749	
Onderhoudskosten	1.007	1.213
Investeringen Watersysteem	1.401	72
Investeringen Waterketen	576	40
Investeringen Waterveiligheid	530	1.994
Diversen	886	1.424
Baggervergoedingen	624	780
Slibverwerking	500	420
Bijdragen aan overigen	483	
Inhuur	379	347
Investeringen overige bedrijfsmiddelen	365	
Kwijtschelding	350	400
Financieel pakket		231
Bijdragen aan openbare lichamen		1.032
Totaal	36.244	39.496

Verloopoverzicht vooruitontvangen subsidies

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen EU	1-1-2025	vermindering	vermeerdering	31-12-2025
Life Switch2O	-	506	638	131
Waterberging Himpensermar	-	314	550	237
Waterhuishouding Nij Beets	-	-	194	194
	-	820	1.381	561

bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen Rijk	1-1-2025	vermindering	vermeerdering	31-12-2025
HWBP - Koehool-Lauwersmeerdijk (OW.11502)	19.590	7.121	3.549	16.018
HWBP POV2-Asfaltbekleding – Fase C OW.11503/S	249	226	-	23
Dijk en Duin versterking Schier (OW11103)	789	249	-	540
Innovatie kweldervegetatie	-	-	-	-
Klimaatneutraal Waterbouwasfalt	740	740	-	-
Klimaatneutraliteit lachgas	337	63	-	274
Klimaatadaptatie	176	175	281	281
Veenweideproblamatiek	-	-	24	24
Baggeren Nanneviid	-	-	283	283
	21.880	8.574	4.137	17.442

Bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen Provincie	1-1-2025	vermindering	vermeerdering	31-12-2025
2e tranche klimaatadaptatie	164	164	-	0
Conservering zandgronden	361	17	121	466
Ruim baan voor vissen	34	-	-	34
Wetterplus	151	134	-	17
DAW Perceelmissie gewasbeschermingsmiddelen	-	-	269	269
DAW Duurzaam bodembeheer Fryslan	-	-	400	400
Klimaatadaptatie It Joo-de Geeuw	-	-	295	295
Life Switch2O	-	-	80	80
	710	315	1.165	1.560

Bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen Openbare lichamen	1-1-2025	vermindering	vermeerdering	31-12-2025
Water natuur en landbouw Oldelamer (OW.21105)	225	225	-	0
Regiodeal Water vasthouden bij droogte	270	420	150	0
	495	645	150	0

Bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen van Overigen	1-1-2025	vermindering	vermeerdering	31-12-2025
Rioolwatermonitor	231	310	243	164
	231	310	243	164

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Leaseauto's	2.129	1.903	1.679	1.062	506	10

Garantstellingen

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen is eigenaar van het Uniekantoor in Den Haag. Voor de financiering van dit pand is in het verleden een lening met hypothecaire zekerheid afgesloten. Vanwege de lage rentestand is een duidelijk financieel voordeel te behalen. Hiertoe is de hypotheek omgezet naar een geldlening voorzien van een borgtochtverklaring van de waterschappen. De borgstelling geldt voor een bedrag van ongeveer € 4.089.000. De totale borgstelling wordt verdeeld in de verhouding die ook geldt voor de verdeling van de Uniecontributie. Op basis van de verdeling van de Uniecontributie in 2025 bedraagt het maximale bedrag voor Wetterskip Fryslân € 208.539 (5,1%).

Windpark Hiddum-Houw BV

Wetterskip Fryslân neemt via Wetterskip Deelnemingen BV deel in het windpark Hiddum-Houw BV. Deze besloten vennootschap heeft voor de aanschaf van de windmolens leningen afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank NV. Het waterschap staat hiervoor garant, mocht de BV niet aan zijn verplichtingen kunnen voldoen. Het saldo waarvoor Wetterskip Fryslân direct garant staat of als achtervang dient bedraagt per 31-12-2025 € 24.875.000.

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van 2025 is de rechtmatigheidsverantwoording een verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. Dit betekent dat het dagelijks bestuur zelf verklaart dat de financiële middelen zijn uitgegeven volgens de geldende wetten en regels zoals de aanbestedingen, subsidies en investeringen. En dat de inkomsten en uitgaven passend zijn binnen de begroting en besluiten van het algemeen bestuur. Voorheen gaf de controlerende accountant hierover een oordeel, nu toetst de accountant of de verantwoording getrouw tot stand is gekomen.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden- en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Bevinding

Het dagelijks bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, die niet acceptabel en niet rechtmatig tot stand zijn gekomen, afgerond € 2,89 miljoen bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 4,62 miljoen. De conclusie over 2025 is dat er op deze drie criteria rechtmatig is gehandeld.

Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het dagelijks bestuur op 25 november 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 4,62 miljoen. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Begrotingsonrechtmatigheden en de rechtmatigheidsverantwoording samengevat

Binnen het begrotingscriterium van de rechtmatigheidsverantwoording worden overschrijdingen van lasten en investeringsbudgetten ten opzichte van de gewijzigde begroting in alle gevallen als begrotingsonrechtmatigheid aangemerkt tenzij er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.

Daarnaast worden onderschrijdingen van baten, lasten of investeringsbudgetten en overschrijdingen van baten ten opzichte van de gewijzigde begroting als begrotingsonrechtmatig beschouwd wanneer deze niet tijdig en conform de vastgestelde afspraken aan het algemeen bestuur zijn gemeld.

In onderstaande tabel is de berekening van het totale bedrag van onrechtmatigheden opgenomen.

Begrotingscriterium	X € 1.000
1A. Overschrijding lasten programma's	967
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	2.154
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld	1.104

Totaal begrotingsonrechtmatigheden (A)	4.224
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel (tijdig) is geïdentificeerd.	2.804
Totaal niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheden	1.420
Voorwaarden criterium (B)	
5. Inkoop ten onrechte niet Europees aanbesteed	1.473
M&O criterium (C)	
6. Geen bevindingen.	0
Totaal Onrechtmatigheden (A+B+C)	5.697
Waarvan acceptabel (4)	2.804
Waarvan niet-acceptabel	2.893

Jaarrekening - Overige gegevens

Accountantsverklaring

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Topinkomens in de (semi) publieke sector

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector (WNT) kortweg: Wet normering topinkomens, is in 2013 in werking getreden.

Het doel van de WNT is het tegengaan van excessieve beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. In de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak, genormeerd en openbaar gemaakt. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling vastgesteld.

WNT-norm in 2025

Op grond van de WNT mag het inkomen van topfunctionarissen met dienstverband in de (semi) publieke sector in 2025 maximaal 100% van het ministersalaris zijn, wat neerkomt op € 246.000 inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage. Voor bestaande contracten geldt het overgangsrecht. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt voor de eerste 12 maanden een maximum van € 345.600.

De WNT geeft ook aan dat een waterschap verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van de bezoldigingsnorm. De secretaris-directeur van ons waterschap is aan te merken als topfunctionaris in de zin van de WNT en is daarom in onderstaande tabel opgenomen.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

In onderstaande tabel 1b worden de gegevens van de interim secretaris-directeur getoond.

Excel-tabel

bedragen x € 1

Gegevens 2025	E. van der Kuil
Functiegegevens	Interim secretaris-directeur
Kalenderjaar	2025
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - eind)	15/01 t/m 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	12
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1.200
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 235
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 345.600
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 282.000
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 254.400
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 254.400
-/- Onverschuldigd betaalden nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	€ 254.400
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

In onderstaande tabel 1a worden de gegevens van de waarnemend secretaris-directeur getoond.

Excel-tabel

bedragen x € 1

Gegevens 2025 W. Zuidema

Functiegegevens	Wvd Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2025	01/01 - 14/01
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 6.323
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 873
<i>Subtotaal</i>	€ 7.197
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 9.436
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging 2025	€ 7.197
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2024 W. Zuidema

Functiegegevens	Wvd Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	12/8-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 67.743
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.012
<i>Subtotaal</i>	€ 76.755
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 90.399
Totale bezoldiging 2024	€ 76.755

Te bestemmen resultaat

Het algemeen bestuur kan bepalen of er bestemmingsreserves worden gevormd vanuit het te bestemmen resultaat. Belangrijk om hierbij in het oog te houden is de weerstandsratio. De bestemmingsreserves tellen immers niet mee in het weerstandsvermogen. In de paragraaf *Uitreenzetting van de financiële positie* is de weerstandsratio becijferd en komt deze, op basis van deze jaarrekening, ver boven de norm uit. Daarmee is er ten aanzien van het weerstandsvermogen geen belemmering om eventuele (nieuwe) bestemmingsreserves te vormen.

Innovatie

In de Kaderbrief 2022-2026, waarmee het algemeen bestuur op 6 juli 2021 heeft ingestemd, is voorgesteld om bij een positief rekeningresultaat de bestemmingsreserve innovatie met € 250.000 aan te vullen.

Routekaart informatievoorziening

Het vraagt langere tijd om alle nieuwe systemen goed in te richten en te vullen. We verwachten om in 2026, door implementatie van nieuwe systemen de basis voor integrale informatievoorziening gereed te hebben. Het financieel ritme is hiermee anders dan vooraf ingeschat waardoor er in 2025 onderbesteding op de exploitatiemiddelen van de routekaart is.

Waterconservering hoge zandgronden

Conform de afspraak met het algemeen bestuur wordt het niet in 2024 uitbetaalde (subsidie)bedrag bij de jaarrekening meegenomen als dotatie aan de bestemmingsreserve.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Voorstel te bestemmen resultaat	Watersysteem	Zuiveringsbeheer	Totaal	Looptijd
Reserve				
Algemene reserve	6.859	3.541	10.400	doorlopend
Innovatie	125	125	250	doorlopend
Routekaart informatievoorziening	145	145	290	31-12-2027
Waterconservering zandgronden	60	0	60	31-12-2026
Totaal	7.189	3.811	11.000	

Bijlagen

Staat van baten en lasten naar kostensoort

Uitvoeringsinformatie

Omschrijving (toelichting)

Staat van baten en lasten naar kostensoort

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Baten per opbrengstsoort	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025	Jaarrekening 2024
Financiële baten	3.234	3.631	2.900	4.407
Personeelsbaten	918	407	62	934
Goederen en diensten aan derden	6.249	4.510	3.528	4.643
Bijdragen van derden	4.185	1.797	2.721	4.153
Waterschapsbelastingen	215.148	214.738	211.979	205.173
Kwijtschelding en oninbaarverklaring	-3.509	-4.380	-4.845	-3.955
Geactiveerde lasten	7.114	7.713	7.713	7.473
Onttrekking aan voorzieningen	217	-0	-0	-0
Totale baten	233.557	228.416	224.058	222.826

bedragen x € 1.000

Lasten per kostensoort	Jaarrekening 2025	Actuele begroting 2025	Oorspronkelijke begroting 2025	Jaarrekening 2024
Rente	-11.363	-11.834	-12.062	-11.378
Afschrijvingen	-41.355	-41.469	-43.500	-40.851
Personeelslasten	-76.281	-76.323	-72.731	-71.511
Onderhoud door derden	-34.080	-30.772	-30.448	-32.953
Goederen en diensten derden	-46.814	-56.096	-55.841	-47.322
Bijdragen aan derden	-18.051	-15.264	-15.117	-17.126
Dotatie voorzieningen	-2.097	-300	-300	-1.562
Onvoorzien	-0	-130	-150	-0
Totale lasten	-230.042	-232.187	-230.150	-222.702
Resultaat	3.515	-3.772	-6.092	124

Staat van Materiële vaste activa

Werken in exploitatie

Excel-tabel

	Stand per 01-01-2025				Mutaties in jaar 2025									Stand per 31-12-2025			
	aanschafp rijs	cumulatiev e afschrijving en en bijdragen reserves	subsidie es	boekwaar de	overna me	nieuwbo uw derden	geactiveer de lasten	overboekin g onderhand en werk	overboekin g onderhand en werk subsidies	aanschafwaar de desinvesterin gen	cumulatiev e afschrijvingen desinvesterin gen	ontvang en subsidie s	afschrijving en	aanschafp rijs	cumulatiev e afschrijving en en bijdragen reserves	subsidie es	boekwaar de
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
A Werken in exploitatie (IVA)																	
* primaire waterkeringen (bijdrage HBWP)	38.739.809	21.428.952		17.310.857				11.686.163					6.298.519	50.425.972	27.727.471		22.698.501
* Overige immateriële vaste activa Zuiveringsinstallaties	919.139	78.511		840.627					1.383.763				61.702	2.302.902	140.214		2.162.688
A Werken in exploitatie (MVA)																	
* gronden	6.279.758			6.279.758										6.279.758			6.279.758
* vervoermiddelen en werktuigen	7.227.503	4.286.190		2.941.313			875.335			274.949	214.884		603.791	7.827.890	4.675.097		3.152.793
* overige bedrijfsmiddelen	20.069.319	7.888.466		12.180.853			2.491.707	11.591		2.268.377	2.268.183		2.294.868	20.304.240	7.915.151		12.389.089
* kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	31.283.855	14.565.189		16.718.666									1.097.066	31.283.855	15.662.255		15.621.600
* primaire waterkeringen	35.674.103	20.047.187		15.626.915									1.345.847	35.674.103	21.393.034		14.281.068
* boezemwaterkeringen	212.720.625	99.109.635		113.610.990			728.949	4.387.175		2.447.094	2.447.094		8.438.229	215.389.655	105.100.770		110.288.885
* watergangen en waterkwaliteitswerken	103.944.714	53.038.208		50.906.507			12.864.994	-5.770.938		354.899	92.201		3.895.787	110.683.871	56.841.794		53.842.077
* gemalen waterkwaliteit	145.544.078	61.499.441		84.044.637									7.316.296	145.544.078	68.815.737		76.728.341
* zuiveringstechnische werken :																	

	Stand per 01-01-2025			Mutaties in jaar 2025								Stand per 31-12-2025		
- zuiveringsinstallaties	175.185.426	99.117.798	76.067.628				56.093.281	-11.591	12.775		8.159.686	231.254.341	107.277.484	123.976.857
- transportsystemen	42.775.410	17.994.875	24.780.535				2.306.986				1.469.705	45.082.396	19.464.579	25.617.817
- slibverwerkingsinstallaties * wegen	609.203	279.368	329.835				2.959.030				37.875	3.568.233	317.243	3.250.990
Subtotaal werken in exploitatie	820.972.942	399.333.820	0 421.639.122	0	0	0	90.006.446	0	5.358.094	5.022.362	0 41.019.371	905.621.293	435.330.830	0 470.290.463

Onderhanden werk

Excel-tabel

	Stand per 01-01-2025				Mutaties in jaar 2025								Stand per 31-12-2025				
	aanschafrij	cumulatieve afschrijvingen en bijdragen reserves	subsidies	boekwaarde	overname	nieuwbouw derden	geactiveerde lasten	overboeking onderhanden werk	overboeking onderhanden werk subsidies	aanschafwaarde desinvesteringen	cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	ontvangen subsidies	afschrijvingen	aanschafrij	cumulatieve afschrijvingen en bijdragen reserves	subsidies	boekwaarde
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
B Onderhanden werken (IVA)																	
* primaire waterkeringen (bijdrage HBWP)	6.076.957			6.076.957		5.609.206	0	-11.686.163				0	0	0		0	0
* overig immaterieel	1.743.292		1.468.431	274.861		1.411.458	229.020	0				1.195.509		3.383.770		2.663.940	719.830
						0	0	0				0		0		0	0
B Onderhanden werken (MVA)						0	0	0				0		0		0	0

	Stand per 01-01-2025			Mutaties in jaar 2025						Stand per 31-12-2025		
* gronden				0	0	0		0	0	0	0	
* vervoermiddelen en werktuigen	801.500		801.500	113.792	1.166	-875.335		0	41.122	0	41.122	
zonnepanelen	919.245		919.245	1.339.696	199.832	0		0	2.458.773	0	2.458.773	
* overige bedrijfsmiddelen	3.550.021		3.550.021	1.583.493	58.738	-2.491.707		0	2.700.545	0	2.700.545	
* kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen				0	0	0		0	0	0	0	
Waterveilig	27.437.429	21.306.648	6.130.782	11.839.738	2.802.442	-4.675.021	3.946.072	8.542.478	37.404.588	25.903.053	11.501.535	
* primaire waterkeringen				0	0	0		0	0	0	0	
* boezemwaterkeringen				0	0	0		0	0	0	0	
Watersysteem	34.482.828	7.261.867	27.220.961	13.771.162	1.635.952	-19.405.009	6.540.016	3.965.763	30.484.933	4.687.614	25.797.319	
* watergangen en waterkwantiteitskunstwerken				0	0	0		0	0	0	0	
* gemalen waterkwantiteit				0	0	0		0	0	0	0	
* zuiveringstechnische werken :				0	0	0		0	0	0	0	
- zuiveringsinstallaties	49.167.056	77.998	49.089.058	8.622.345	1.597.872	-56.093.281		62.634	3.293.992	140.632	3.153.360	
- transportsystemen	2.000.568		2.000.568	1.685.960	476.840	-2.306.986		0	1.856.382	0	1.856.382	
- slibverwerkingsinstallaties	977.787		977.787	1.868.655	112.588	-2.959.030		0	0	0	0	
* wegen												
Subtotaal onderhanden werken	127.156.683	0 30.114.943	97.041.740	0 47.845.506	7.114.448	-100.492.532	10.486.087	0 13.766.384	0 81.624.105	33.395.240	48.228.865	

Totaal materiële activa	Stand per 01-01-2025				Mutaties in jaar 2025								Stand per 31-12-2025		
	948.129.625	399.333.820	30.114.943	518.680.862	0	47.845.506	7.114.448	90.006.446	5.358.094	5.022.362	13.766.384	41.019.371	987.245.398	468.726.070	518.519.328

Financiële vaste activa

Excel-tabel

	Stand per 01-01-2025				Mutaties in jaar 2025								Stand per 31-12-2025				
	aanschafprijs	cumulatieve afschrijving en en bijdragen reserves	subsidies	boekwaarde	overname	nieuwbouw derden	geactiveerde lasten	overboekingen onderhand en werk	overboekingen onderhand en werk subsidies	aanschafwaarde desinvesteringen	cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	ontvangen en subsidies	afschrijvingen en / aflossing	aanschafprijs	cumulatieve afschrijving en / aflossingen en bijdragen reserves	subsidies	boekwaarde
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(9)	(10)		(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
Financiële vaste activa																	
Deelneming Wetterskip Fryslân Deelnemingen	99.600			99.600										99.600			99.600
Kapitaalverstreking aan bedrijven	412.845			412.845										412.845			412.845
Lening WF Deelnemingen BV	4.601.015	191.700		4.409.315									191.700	4.601.015	383.400		4.217.615
	5.113.460	191.700	0	4.921.760	0	0	0	0	0	0	0	0	191.700	5.113.460	383.400	0	4.730.060

Definitie beleidsproducten

Beleidsveld	Beleidsproduct	Toelichting op beleidsproduct
Strategisch beleid	Eigen plannen	Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (waterkeringszorg, watersysteembeheer, zuiveringsbeheer, wegenbeheer en/of vaarwegenbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
	Plannen van derden	De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.
Waterkeringen	Beheersinstrumenten waterkeringen	Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger, beheersregister, toetsing), teneinde de staat van de waterkeringen zichtbaar te maken.
	Aanleg en onderhoud waterkeringen	Het aanleggen en het in stand houden van het waterkerend vermogen van de waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap. Als een waterschap de kosten van de bijdrage aan het HWBP op dit product verantwoordt, dan moeten deze kosten worden meegenomen.
	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	Het plan- en doelmatig bewaken van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen alsmede het beperken van de gevolgen van calamiteiten.
Watersysteem	Beheersinstrumenten watersystemen	Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten die het beheer van watersystemen ondersteunen
	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	Aanleg, verwerving en onderhoud van waterlopen en kunstwerken voor de passieve waterbeheersing inclusief alle kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater en voorzieningen verwante belangen die daarin worden getroffen.
	Baggeren waterlopen/saneren waterbodems	Verwijderen van bagger- en saneringsspecie uit watersystemen en indien noodzakelijk dit milieuhygiënisch passend verwerken.
	Beheer hoeveelheid water	Het door middel van regulerende kunstwerken invloed uitoefenen op de hoeveelheid water, het oppervlaktewaterpeil en de waterkwaliteit in het watersysteem.
	Calamiteitenbestrijding watersystemen	Bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan voorzover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.
	Monitoring watersystemen	Het verzamelen, bewerken, verwerken, toetsen, analyseren en rapporteren van meetgegevens voor zowel het waterkwantiteits- als het waterkwaliteitsbeheer (met uitzondering van gegevens over de waterbodems).
Waterzuivering	Getransporteerd afvalwater	Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van transportgemalen en -leidingen mogelijk maken dat afvalwater wordt getransporteerd.
	Gezuiverd afvalwater	Het door het realiseren, overnemen, beheren, onderhouden en exploiteren van rioolwaterzuiveringsinstallaties en IBA-inrichtingen zorgen dat het aangeboden afvalwater wordt gezuiverd.
	Verwerkt slib	Het door het realiseren, beheren, onderhouden en exploiteren van slibverwerkingsinstallaties zorgen dat het zuiverings-slib en de andere restproducten van een rwzi of iba die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct worden verwerkt.
	Afvalwaterbehandeling door derden	Het laten verwerken van afvalwater uit het eigen beheersgebied door andere beheerders van rioolwaterzuiveringsinstallaties.
Vaarwegen en havens	Beheersinstrumenten vaarwegen en havens	Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger en beheersregister), teneinde de staat van de vaarwegen en havens zichtbaar te maken.
	Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	Het op basis van het beheersplan vaarwegen aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van vaarwegvoorzieningen.
	Verkeersregeling en -veiligheid vaarwegen en havens	Alle activiteiten die een waterschap uitvoert als nautisch beheerder belast met het regelen van het scheepvaartverkeer op basis van de Scheepvaartwet.
VTH	Beheer keurkwartet en VTH-beleid	Vorbereiding, op- en vaststelling alsmede het onderhoud van de Keurverordening, de beleidsregels, de algemene regels en de richtlijnen voor de legger van het waterschap waarbij de ge- en verbodsbepalingen ten aanzien van beheer, onderhoud en gebruik van water en de waterstaatskundige infrastructuur door derden worden geregeld. Eén en ander gebeurt als bevoegd gezag op basis van de Waterwet en de Waterschapswet en daaruit voortvloeiende of daarmee samenhangende regelgeving Tevens het beheer van het wettelijk verplichte T&H-beleid en (toekomstig) V-beleid (Wet VTH-criteria).
	Vergunningen en meldingen	Het als bevoegd gezag verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen op basis van de Waterwet- en –daarmee samenhangende regelgeving (zoals de keur).
	Adviezen vergunningen	Adviezen die waterschappen verstrekken aan andere bevoegde gezagen in relatie tot de Waterwet- en daarmee samenhangende wet- en regelgeving, waartoe ook de Wabo behoort.
	Toezicht	De werkzaamheden die door of namens het waterschap – meestal als bevoegd gezag, maar bv. in het kader van de Wabo of samenloop als niet-bevoegd gezag – worden verricht om na te gaan of voorschriften van de waterschapsverordening en omgevingswet en daarmee samenhangende regelgeving worden nageleefd. Toezicht op de naleving ziet aldus op programmatische controle, is preventief en gaat gewoonlijk aan handhaving c.q. het toepassen van sancties vooraf.

	Handhaving	Alle acties van het waterschap als bevoegd gezag die gericht zijn op het ongedaan maken van en/of het toekomstig voorkomen van een toestand die in strijd is met de wettelijke voorschriften.
	Regulering lozingen	Aanvullende, niet direct bij andere beleidsproducten onder te brengen maatregelen waarmee gezorgd wordt voor het beheersen van lozingen op de bij het waterschap in beheer zijnde zuiveringstechnische werken en oppervlaktewateren.
Belastingheffing	Belastingheffing	Opstellen en actueel houden van wet- en regelgeving, het opleggen van aanslagen en het afhandelen van verzoek-, bezwaar- en beroepsprocedures op het gebied van belastingenaanslagen.
	Invordering	Betalingsverwerking, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen op het gebied van waterschapsbelastingen.
Bestuur	Bestuur	Alle activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van bestuursvergaderingen.
Communicatie	Externe communicatie	De centrale en extern gerichte voorlichtende activiteiten van het waterschap.
Dekkingsmiddelen en saldo	Dekkingsmiddelen en saldo	De dekkingsmiddelen bestaan uit de belastingopbrengsten vermindert met de kwijtscheldingen en oninbare vorderingen. Tevens worden de overige dividenden en overige algemene opbrengsten (bijvoorbeeld grondverkopen) aan dit beleidsproduct toegerekend.

Lijst met afkortingen

Afkorting	Betekenis
BAW	Bestuursakkoord water
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BOvi	Blauwe Omgevingsvisie
BRO	Basisregistratie ondergrond
CIV	Centrum Innovatief Vakmanschap
CIV Water	Centrum voor Innovatief Vakmanschap Water
Commissie DSF	Commissie Dyken, Stêd en Finânsjes
CSIR	Cyber Security Implementatie Richtlijn
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DOP	Opgelost organisch gebonden fosfor
DSO	digitaal stelsel omgevingswet
FBWK	Fries bestuursakkoord Water en Klimaat
Fido	Financiering decentrale overheden
FPLG	Fries Programma Landelijk Gebied
Fumo	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
GIS	Geografisch informatiesysteem
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GWAWO	Gemeentelijk Ambtelijk Water Overleg
GWW	Grond-, weg- en waterbouw
ha	Hectare
HWBP	HoogWaterBescherminingsProgramma
hWh	het Waterschapshuis
IBA	Individuele behandeling afvalwater
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IWR	Integrale Waterrapportage
KLM	Koehool - Lauwersmeer
km	Kilometer
KRW	Kaderrichtlijn water
LIMS	Laboratorium Informatie Management Systeem
NBK	Noordelijk Belastingkantoor
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NVZ	Natuurvriendelijke zone
OAS-studies	Optimalisatiestudies van het afvalwatersysteem
OSW	Overdracht Stedelijk Water
OVEF	Openbare verlichting & Energie Fryslân
PBOW	Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water

Afkorting	Betekenis
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWK	Regionale waterkering
RWP	Regionaal Waterprogramma
SDG	Sustainable Development Goals
SGBP	stroomgebiedbeheerplannen
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOC	Security Operations Center
SOI	Slibontwateringsinstallatie
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
TEA	Thermische Energie uit Afvalwater
TEO	Thermische Energie uit Oppervlaktewater
UvW	Unie van Waterschappen
V&K	Vitale en kwetsbare functies
VFG	Vereniging van Friese Gemeenten
VKA	Voorkeursalternatief
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VVzB	Vereniging van zuiveringsbeheerders
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABOS	water- en bodemsturend
WAC	Waterapplicatiecentrum
WBP	Waterbeheerprogramma
WILMA model	De WILMA staat voor Waterschap Informatie & Logisch Model Architectuur en is de 'referentiearchitectuur van de waterschappen'.
WON	Vereniging voor Waterketenonderzoek Noord Nederland
Woo	Wet open overheid
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen